

PISMO MIGOWE

SignWriting

Podręcznik do nauki SignWritingu

EGZEMPLARZ BEZPŁATNY

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Publikacja współfinansowana przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Małgorzata Chronowska, Monika Grabowska-Orządała,
Ewa Mazurek, Katarzyna Podgórn

PISMO MIGOWE

Podręcznik do nauki SignWritingu

Autorzy

mgr Małgorzata Chronowska

dr Monika Grabowska-Orządała

mgr Ewa Mazurek

mgr Katarzyna Podgórn

Rysunki – **mgr inż. Jacek Socha**

Podręcznik (treść i rysunki) są chronione prawem. Każdorazowe ich wykorzystanie w innych niż zastrzeżone prawem przypadkach wymaga pisemnego zezwolenia autorów.

Kraków 2012

Wstęp

Podręcznik powstał, jako część projektu „Innowacyjne programy nauczania szansą na awans edukacyjny” współfinansowanego przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Projektodawcą jest Centrum Zespołów Analityczno Strategicznych sp. z o. o.

Głównym celem projektu było stworzenie programu nauczania SignWritingu, jako narzędzia, które zarówno ogranicza wykluczenie społeczne, przez wspomaganie procesu edukacyjnego osób z dysfunkcją słuchu, jak i wzmacnia poczucie wartości kultury środowiska osób Głuchych.

SignWriting to pismo alfabetyczne, służące do zapisywania dowolnego języka migowego. Opracowany przez nas podręcznik ma na celu rozwijanie umiejętności zapisu graficznego znaków migowych, nie tylko w środowisku dzieci i młodzieży niesłyszącej, ale również wśród nauczycieli i wychowawców pracujących z nimi. Znajomość pisma migowego może przyczynić się do lepszego rozwoju intelektualnego osób niesłyszących oraz do pogłębienia integracji ze środowiskiem ludzi pełnosprawnych.

Mamy nadzieję, że niniejszy podręcznik posłuży do skutecznego przyswojenia podstaw SignWritingu, zarówno przez Głuchych, jak i Słyszących, oraz że będzie miał istotne znaczenie dla uzyskiwania sukcesów dydaktycznych oraz wychowawczych, przez podnoszenie u odbiorcy poziomu kompetencji poznawczych, językowych i komunikacyjnych.

Autorki

SPIS TREŚCI

1. □. Nauka SignWritingu – założenia programowe.....	6
1.1. SignWriting – pismo migowe.....	6
1.2. Cele nauczania.....	10
1.3. Metody i formy pracy oraz środki dydaktyczne.....	12
1.4. Ramowy program kursu SW.....	15
1.5. Metody sprawdzania osiągnięć i ewaluacja.....	19
2. ✎. Podstawy SignWritingu.....	20
2.1. Cele i założenia programowe nauczania SW.....	20
2.2. Notacja SW- podstawowe pojęcia i symbole.....	23
2.3. Pozycja ręki.....	27
2.4. Ćwiczenia w zapisie pozycji ręki w SignWritingu.....	35
2.5. Płaszczyzna ułożenia ręki.....	41
2.6. Kategorie symboli w SW.....	48
2.6.1. Symbole ruchu.....	48
2.6.2. Symbole kontaktu.....	58
2.6.3. Symbole niemanualne.....	66
2.6.4. Znaki interpunkcyjne i dynamiczne.....	71
2.7. Ćwiczenia w zapisie ortograficznym znaków graficznych SW.....	72
3. ✎. Alfabet i liczebniki.....	74
3.1. Cele i założenia programowe nauczania alfabetu i liczebników w zapisie SW.....	74
3.2. Alfabet palcowy w zapisie SW.....	77
3.3. Liczebniki w zapisie SW.....	81
3.4. Określenia czasowe w zapisie SW.....	83

4. Bloki tematyczne.....	85
4.1. Blok tematyczny – <i>Ja i moje najbliższe otoczenie</i>	85
4.1.1. Lekcja pierwsza.....	89
4.1.2. Lekcja druga.....	94
4.1.3. Lekcja trzecia.....	101
4.1.4. Lekcja czwarta.....	106
4.1.5. Lekcja piąta.....	111
4.1.6. Lekcja szósta.....	115
4.1.7. Lekcja siódma.....	120
4.1.8. Lekcja ósma.....	126
4.2. Blok tematyczny – <i>Życie codzienne</i>	134
4.2.1. Lekcja dziewiąta.....	138
4.2.2. Lekcja dziesiąta.....	146
4.2.3. Lekcja jedenasta.....	152
4.2.4. Lekcja dwunasta.....	156
4.2.5. Lekcja trzynasta.....	162
4.3. Blok tematyczny – <i>Życie w mieście</i>	167
4.3.1. Lekcja czternasta.....	171
4.3.2. Lekcja piętnasta.....	176
4.3.3. Lekcja szesnasta.....	180
5. Podsumowanie wiadomości nt. SignWritingu	
– zapis znaków PJM w SW (Test).....	184
6. Słowniczek.....	191
7. Bibliografia.....	193

1. □. Nauka SignWritingu – założenia programowe

1.1. SignWriting – pismo migowe

Wśród 7 miliardów ludzi na świecie, osoby z dysfunkcją słuchu stanowią ok. 2%, jeszcze mniej jest ludzi niesłyszących (z głębokim ubytkiem słuchu) – 3 os/tys. To dużo czy mało?

Gdy weźmiemy pod uwagę fakt, że głuchota jest kalectwem nieodwracalnym, a jej najbardziej widowym, ale i tragicznym znakiem jest nieumiejętność mowy, która wyklucza z pełnego udziału w życiu społecznym, to owe 30 milionów ludzi głuchych jest liczbą ogromną.

Mowa, jej właściwy rozwój, decyduje o emocjonalnym, umysłowym i społecznym funkcjonowaniu ludzi. Zaburzenia jej postępu dezorganizują procesy postrzegania i myślenia; mają także ujemny wpływ na istnienie w społeczeństwie.

Niesłyszący są częścią społeczeństwa, ale pozostają na jego obrzeżach – trudno się z nimi porozumieć, nie do końca wiadomo, jak ich uczyć (metodą oralną czy migową); okazało się także, że głusi tworzą mniejszość językową, bo język polski jest dla nich obcy.

Niesłyszący stworzyli swój własny, inny od dźwiękowego sposób komunikacji – jest nim system migowy, który tworzy ich naturalny język (PJM). Likwiduje on wszelkie bariery komunikacyjne między nimi, pozwala wyrażać myśli.

PJM jest pierwszym językiem dzieci rodziców głuchych - jest wizualno – przestrzenny (za pomocą obrazu wyraża myśli), ma własną strukturę gramatyczną, odmienną od języka polskiego, własny słownik, mimikę, ułożenia ciała.

Niesłyszący z całą pewnością powinni dorastać, uczyć się i realizować w swoim własnym języku, ale nie jest to możliwe, bowiem migowy ciągle nie jest usankcjonowany prawnie.

Głuchota jest także zjawiskiem kulturowo – społecznym, m.in. dlatego, że podstawowym narzędziem komunikacji jest język migowy – język mniejszości, specyficzny i nieznanymi przeciętnemu człowiekowi.

SignWriting jest metodą zapisu znaków języka migowego. Powstał w 1974 roku – wymyśliła go Amerykanka Valerie Sutton (na potrzeby baletu) i szybko okazało się, że jest szansą na stworzenie własnego pisma niesłyszących, które umożliwi i rozszerzy ich komunikację, kształcenie, a także da większe możliwości integracji ze światem słyszących.

SW zyskuje coraz większą popularność, został wprowadzony do szkół dla głuchych w wielu krajach świata. Opiera się na systemie elementów graficznych (kreski, strzałki itp.) prostych do opanowania zwłaszcza przez dzieci, oddaje mimikę twarzy i zmiany postawy osoby mówiącej; jego zaletą jest właśnie ikoniczność.

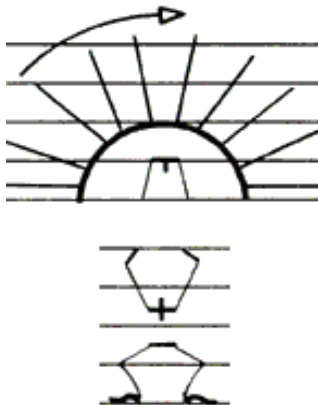
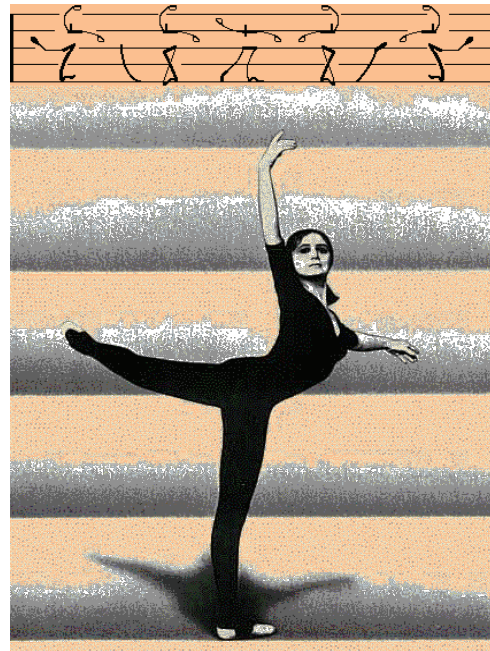
Niesłyszący stanowią wspólnotę opartą na własnym języku – pełnoprawnym i pełnowartościowym, dlatego nauka zapisu PJM w notacji SW dla tych właśnie ludzi niesie wiele korzyści, wśród nich poczucie własnej godności, przynależność do kultury Głuchych, ale również wczesną integrację ze światem słyszących. Pozwoli niesłyszącym uzewnętrznić to, co czują, co myślą, pozwoli przybliżyć ich percepcję świata – ludzkich zachowań, sytuacji, którym muszą sprostać. Pozwoli im także wyrazić siebie w sposób, który inni Głusi pojmą i będą mogli na niego zareagować. Ich język nie jest gorszy, jest inny, niekoniecznie dla nas zrozumiały, ale świadczy o ich tożsamości.

Proponowany przez nas program nauki SW jest szansą, aby Głusi mogli się realizować na swój własny sposób.

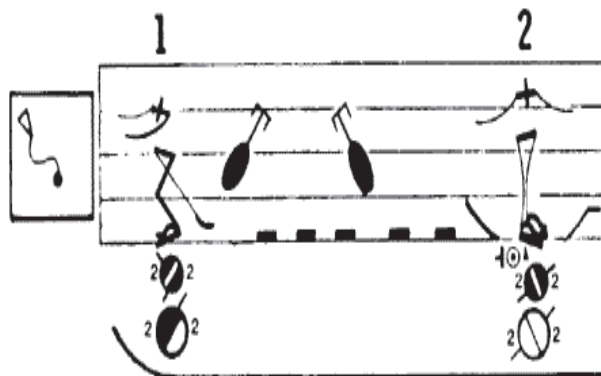

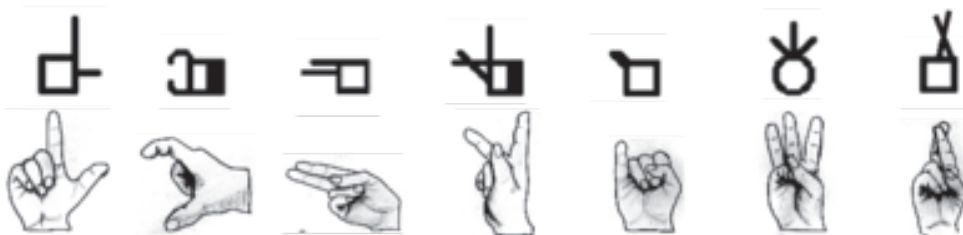
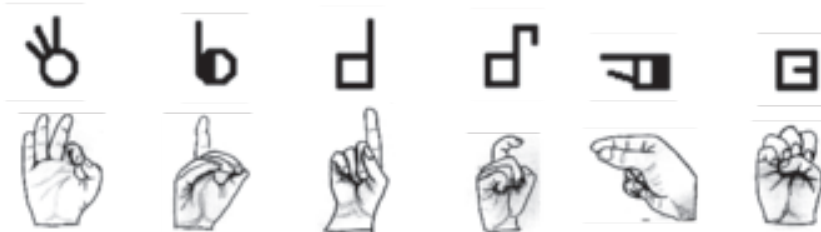
Valerie Sutton

- ❖ Była tancerką baletową
- ❖ Opracowała system zapisu kroków i ruchów tanecznych
- ❖ Kolejne modyfikacje zrobiła na użytek zapisu m.in. pantomimy, ćwiczeń gimnastycznych, łyżwiarskich, karate, język ciała zwierząt
- ❖ (notacje te noszą wspólną nazwę - **Sutton Movement Writing**)

ICE SKATING KEY

źródło: <http://www.valeriesutton.org/>
<http://www.movementwriting.org/>
<http://pl.wikipedia.org/wiki/SignWriting>

1.2. Cele nauczania

✓ **Cele ogólne**

Celem nadrzędnym nauczania ujętego w przedstawionym programie jest ograniczenie wykluczenia społecznego, wyrównanie szans i wspomaganie procesu edukacyjnego osób niesłyszących przez nauczanie podstaw zapisu PJM w notacji SW.

Celem ogólnym jest również propagowanie idei SW wśród osób z dysfunkcją słuchu oraz ich wszechstronny i harmonijny rozwój, a także popularyzacja zapisu SW wśród środowisk surdopedagogicznych. Istotne jest kształcenie umiejętności umożliwiających lepsze przygotowanie do współistnienia w środowisku zarówno osób niesłyszących, jak i słyszących, a także do pracy w warunkach współczesnego świata.

Nauczanie pisania w SW daje szansę na wczesną integrację dziecka głuchego ze światem słyszących, a także wzmacnia poczucie własnej wartości i kulturę środowisk Głuchych.

✓ **Cele szczegółowe (operacyjne) językowo-komunikacyjne**

Celem szczegółowym jest opanowanie podstaw zapisu PJM w notacji SW w takim stopniu, aby możliwe było zapisywanie i odczytywanie prostych zdań z podstawowych dziedzin życia.

Ze względu na konstrukcję niniejszego programu, cele operacyjne zostały przyporządkowane do poszczególnych bloków tematycznych.

- **Wiadomości wstępne o SignWritingu**

uczeń/kursant:

- zna historię powstania SW
- wie, na czym polega zapis PJM w SW
- posiada niezbędne wiadomości o budowie i funkcjonowaniu PJM i SW jako narzędzia porozumiewania się osób niesłyszących

- **Notacja SW**

uczeń/kursant:

- zna podstawowe sposoby ułożenia dłoni i ich zapis w SW
- potrafi zaprezentować ruch wykonywany dłońmi i zapisać go w notacji SW
- rozumie znaczenie ekspresji twarzy, dynamiki oraz ułożenia ciała w przestrzeni i umie zastosować tą wiedzę

- **Alfabet polski w notacji SW**

uczeń/kursant:

- potrafi zapisać wszystkie litery alfabetu w notacji SW
- potrafi odczytać zapisane w SW litery lub słowa

- **Liczebniki główne 1-10 oraz określenia czasowe w notacji SW**

uczeń/kursant:

- potrafi zapisać i odczytać liczebniki główne w notacji SW

- **Słownictwo**

uczeń/kursant:

- potrafi zapisać w SW i odczytać słowa związane z jego rodziną, najbliższym otoczeniem, życiem codziennym (zarówno w mieście, jak i w czasie podróży)
- zna, potrafi zapisać w SW i odczytać podstawowe słowa określające czas i miejsce
- umie zapisać i odczytać proste zdania/komunikaty w notacji SW

- potrafi zapisywać w SW i odczytywać proste pytania typowe dla sytuacji życia codziennego oraz odpowiadać na nie
- potrafi ułożyć krótki dialog w PJM i zapisać go w SW
- rozumie krótkie opisy/historie/opowiadania zanotowane w SW
- potrafi krótko opisać siebie, swoją rodzinę, swoje zainteresowania i sposoby spędzania czasu w notacji SW

1.3. Metody i formy pracy oraz środki dydaktyczne

Wybór odpowiednich metod nauczania oraz form pracy zależy od wielu czynników.

Najważniejsze z nich to:

- specyfika przedmiotu nauczania,
- cele operacyjne lekcji,
- wiek uczniów/kursantów,
- zakres posiadanej przez uczniów/kursantów wiedzy i umiejętności,
- środki dydaktyczne jakimi dysponujemy,
- warunki pracy

Proces nauczania nie opiera się jedynie na wysiłkach i przekazywaniu wiedzy przez nauczyciela. W tym oddziaływaniu ważna jest również aktywność ucznia/kursanta, czyli gotowość i chęć do uczenia się. Bardzo istotny w tym procesie jest dobór modelu nauczania i uczenia się dostosowany do uczniów/kursantów.

To, jaki sposób przekazu materiału nauczania, wybierze lektor zależy od jego indywidualnych predyspozycji, a także od uczniów/kursantów, z którymi ma do czynienia (słyszący/niesłyszący, młodzież/dorośli). Warto pamiętać również o indywidualnych różnicach w procesie uczenia się u każdego człowieka.

Powodzenie procesu dydaktycznego zależy w znacznej mierze od prawidłowego doboru metod, technik i form pracy z uczniami niesłyszącymi.

Rozwiązania metodyczne stosowane w pracy z uczniami o specjalnych potrzebach edukacyjnych (tak jak w pracy z ich słyszącymi rówieśnikami) powinny sprowadzać się do pobudzenia zainteresowania ucznia nauką języka, uwrażliwienia ucznia na ten język i wykształcenia zachowań sprzyjających przyswajaniu języka.

Nie można zapominać, że nauczanie jest procesem możliwym pod warunkiem, że oba podmioty w nim uczestniczące – nauczyciel i uczeń, w równym stopniu zainteresowane są osiągnięciem wyznaczonego celu końcowego.

Ze względu na specyfikę niniejszego przedmiotu – nauczanie zapisu PJM w notacji SW - dobór odpowiednich metod nauczania oraz form pracy może okazać się nie tyle trudny, co ograniczony.

W niniejszym programie nauczania SW proponujemy następujące

metody:

- metoda pokazu (prezentująca),
- metoda ćwiczeniowa (utrwalająca),
- metoda programowa (z użyciem komputera do ćwiczeń),
- pogadanka, rozmowa,
- metoda projektu (np. opracowanie krótkiego tekstu w SW na wybrany temat).

Ćwiczenia przedmiotowe polegają na wielokrotnym wykonywaniu pewnych czynności dla nabycia wprawy i uzyskania coraz wyższej sprawności w danym działaniu (tu: odręczny zapis SW).

Ćwiczenia produkcyjne sprowadzają się do bezpośredniej realizacji zadań wytwórczych.

W ramach jednej jednostki lekcyjnej zalecana jest różnorodność **form pracy**, np.:

- praca indywidualna,
- praca w grupach,
- praca w parach zamkniętych.

Lektor oraz uczniowie/kursanci powinni mieć do dyspozycji następujące **środki dydaktyczne**:

- tablica
- komputer i rzutnik
- etykiety
- rekwizyty (figurki, kolorowe rękawice)
- zeszyty ćwiczeń
- podręcznik
- ilustracje

1.4. Ramowy program kursu

Lp.	Materiał nauczania	Forma zajęć	Liczba godzin
1	Wiadomości wstępne o SignWritingu	wykład pokaz	1
2	Notacja SW (m.in. ułożenie i ruch dłoni oraz głowy, ekspresja twarzy, przestrzeń, dynamika, rodzaje kontaktu)	wykład pokaz ćwiczenie	10
3	Alfabet polski w notacji SW	wykład ćwiczenie	1
4	Liczebniki główne 1-10 oraz określenia czasowe w notacji SW	wykład ćwiczenie	1
5	Słownictwo – 4 bloki tematyczne 1. Ja i moje najbliższe otoczenie 2. Życie codzienne 3. Życie w mieście	wykład pokaz ćwiczenie	16
6	Powtórzenie i utrwalenie materiału	test	1
	RAZEM		30

Podział na jednostki lekcyjne :

1. Wiadomości wstępne o SignWritingu (2 jednostki lekcyjne)
  - co to jest SignWriting?
  - historia SW

2. Notacja SW (10 jednostek lekcyjnych)
  - Perspektywa
  - Ułożenie dłoni -pionowe
  - Ułożenie dłoni -poziome
  - Ruch
  - Ekspresja twarzy
  - Głowa
  - Przestrzeń ,ciało
  - Dynamika , kontakt

3. Alfabet polski w notacji SW

4. Liczebniki główne 1-10 w notacji SW oraz określenia czasu (m.in. przez miesiąc, dwa miesiące, tydzień, rok, przez rok, rok temu).

5. Słownictwo – bloki tematyczne (16 jednostek lekcyjnych)

BLOK I: Ja i moje najbliższe otoczenie

1 dzień dobry co? co słyhać? ja ty on imię nazwisko wiem/znam	2 cześć/pa pa co to jest? kto to jest? dom lata (wiek) masz mieć/mam ile masz lat? rodzeństwo oni jaki?	3 tak nie mama tata rodzina dziecko dzieci chłopiec dziewczynka mieszkać
4 my wy sam wszyscy my dwoje oni dwoje my w trójkę mój twój jego	5 gdzie? kto? kiedy? było nie było wolno nie wolno	6 głuchy słyszający słabosłyszający rozmawiać powiedz mi powiedz jemu
7 mówić migać pisać język SignWriting rozumieć nie rozumieć	8 nie mam/nie ma robić praca/pracować też/taki sam tłumaczyć lubić umieć	

BLOK II: Życie codzienne

9	10	11
szkoła studia uczyć się uczyć kogoś/nauczyciel uczyć mnie czytać dobry	książka gazeta pokój nie lubić pieniądze OK teraz	bałagan sprzątać woda kąpać się/łazienka prysznic ładny codziennie
12	13	
ubranie chcieć nie chcieć nie chce mi się ciepły zimny tam nowy stary	jedzenie/jeść chleb owoc warzywa czas godzina która godzina piąta godzina	

BLOK III: Życie w mieście

14	15	16
ulica miasto sklep adres jechać iść chodzić	prosić przepraszać dziękować komputer laptop sport	poczta numer mało dużo ile informacja

1.5. Metody sprawdzania osiągnięć i ewaluacja

Kontrola osiągnięć uczniów/kursantów stanowi bardzo ważny element pracy lektora. Pozwala ona ustalić czy materiał, metody nauczania oraz tempo nauczania są odpowiednie do danej grupy uczniów/kursantów, a także pomaga dokonać ewentualnych zmian w sposobie pracy, których celem będzie przezwyciężenie trudności uczniów/kursantów w uczeniu się.

Ponadto, regularne kontrolowanie osiągnięć skłania uczniów/kursantów do systematycznej pracy i przygotowywania się na zajęcia. Program zakłada, że sprawdzanie osiągnięć ucznia odbywa się systematycznie i w różnorodny sposób. Uczniowie/kursanci powinni odczuwać, iż ich wysiłki prowadzące do opanowania podstaw zapisu PJM w notacji SW są doraźnie doceniane i przyszłościowo ważne dla społeczności Głuchych.

Ewaluacja programu nauczania jest badaniem oraz oceną samego programu, jak również efektów jego realizacji.

W pierwszym etapie ewaluacji, który nastąpi jeszcze w trakcie realizacji programu, dokonana zostanie bieżąca analiza procesu kształcenia, tj. dostosowywanie metod nauczania do konkretnych zadań, dobranie środków dydaktycznych i rozwiązań organizacyjnych oraz przygotowywanie narzędzi pomiaru osiągnięć uczniów. Jako narzędzia do tej fazy ewaluacji proponuje się obserwację, wywiad lub ankietę.

Po zakończeniu cyklu kształcenia dokonana zostanie analiza końcowych efektów realizacji programu, jego ocena jako całości oraz pomiar osiągnięć uczniów w formie testu sprawdzającego wiedzę i umiejętności zawarte w treściach nauczania programu. Wyniki całego procesu ewaluacji posłużą do podjęcia decyzji o dokonaniu ewentualnych zmian w programie.

2. ✂. Podstawy SignWritingu

2.1. Cele i założenia programowe nauczania SW

Jednostki lekcyjne: 10

Czas trwania jednej jednostki lekcyjnej: 45 minut

Opis :

Tematyka lekcji obejmuje zarówno zapoznanie słuchacza z pojęciem „notacja - zapis w SW” odnośnie zapisu znaków migowych, jak i podaje przykłady różnych form zapisu w innych dziedzinach życia.

Omawiana jest perspektywa odbiorcy i nadawcy, następnie wprowadza się podstawowych pięć symboli pozycji ręki. Kolejna lekcja to wprowadzenie ułożenia ręki w dwóch płaszczyznach – pionowej i poziomej. Zajęcia wykładowe są podparte licznymi przykładami i ćwiczeniami. Podczas dwóch ostatnich lekcji omawiane są symbole opisu tzn.: rodzaj ruchu, rodzaj kontaktu, znaki interpunkcyjne, symbole niemanualne. Wykonywanych jest również szereg pokazów i ćwiczeń z udziałem słuchaczy.

Cele operacyjne :

- zapoznanie z pojęciem - Notacja
- zapoznanie z notacją znaków migowych w SignWritingu
- zapoznanie z zasadami ortograficznymi dotyczącymi znaków SW
- zapoznanie z perspektywą w SW
- zapoznanie z podstawowymi pozycjami ręki
- zapoznanie z płaszczyznami ułożenia ręki
- zapoznanie z symbolami ruchu, kontakt symbolami nie manualnymi
- zapoznanie ze znakami interpunkcyjnymi w zapisie SW
- zapoznanie z aplikacjami internetowymi w programie SignPuddle
- opanowanie przez słuchaczy wiadomości na temat różnych notacji
- opanowanie przez słuchaczy wiadomości na temat notacji SW
- opanowanie przez słuchaczy umiejętności odszukania właściwej perspektywy
- opanowanie przez słuchaczy umiejętności ułożenia ręki w pięciu pozycjach
- opanowanie przez słuchaczy umiejętności ułożenia ręki w dwóch płaszczyznach
- opanowanie przez słuchaczy symboli ruchu, kontaktu, symboli niemanualnych
- opanowanie przez słuchaczy zasad reguł ortograficznych zapisu znaków w SW
- opanowanie przez słuchaczy odczytywania znaków w zapisie SW
- opanowanie przez słuchacza umiejętności zapisu znaków w SW
- kształtowanie umiejętności poprawnego zapisu ortograficznego znaków
- kształtowanie umiejętności pisania prostych symboli i znaków SW
- kształtowanie umiejętności odczytywania znaków SW
- doskonalenie umiejętności użycia różnego rodzaju form zapisu SW (układy rąk, kontakt, ekspresja, ruch, przestrzeń)
- doskonalenie zasad ortograficznych SW
- rozwijanie sprawności w zakresie podstawowych zasad gramatyki PJM w zapisie SW

Metody pracy:

- pokaz połączony z wykładem
- pogadanka
- ćwiczenia w ułożeniu ręki
- ćwiczenia w użyciu właściwych symboli ruchu, kontaktu
- ćwiczenia w czytaniu i rozumieniu znaków PJM w zapisie SW
- metoda programowa z wykorzystaniem komputera
- metoda projektu –opracowanie samodzielnych ćwiczeń z układem rąk

Formy pracy

W ramach każdej jednostki lekcyjnej wprowadza się różnorodność form pracy:

- praca ogólna
- praca indywidualna
- praca w grupach
- praca w parach

Środki dydaktyczne :

- Tablica
- Etykiety
- Podręcznik
- Komputer i rzutnik
- DVD
- Ilustracje
- Zeszyty ćwiczeń
- Program komputerowy SignPuddle
- Rekwizyty (dwukolorowe rękawice, figurki itp.)

2.2. Notacja SW – podstawowe pojęcia i symbole

NOTACJA – notowanie czegoś umówionymi znakami; to umowny sposób zapisu.

Przykłady notacji:

- *zapis nutowy* to zapis utworu muzycznego (nuty – określone symbole dla odpowiednich dźwięków), pismo muz.;
- *metoda Beneshów* zapis ruchu, na pięciu poziomych kreskach, oznaczających położenie głowy, ramion, talii, kolan i podłogi, zaznacza się dany ruch za pomocą kresek, kropek i krzyżyków, można np. zapisać grę koszykówki;
- notacja szachowa – zapis partii szachowej;
- notacja matematyczna;
- notacja informatyczna;
- *Dance Whiting* – system zapisu ruchów tanecznych specjalnymi znakami;

Pojęcie notacji w odniesieniu do języka migowego

- **SignWriting, SW – system zapisu znaków języka migowego.**
Zapisując znak PJM w SW notujemy równocześnie układ ręki lub rąk, wyraz twarzy, położenie ciała, kontakt pomiędzy dłońmi czy częściami ciała i rodzaj tego kontaktu, a także rodzaj ruchu.
- **HamNoSys – The Hamburg Sign Language Notation System** – jest to nie tyle pismo migowe, lecz bardzo szczegółowy opis wykonania znak, notuje kształt ręki, jej orientację, miejsce migania znaku i rodzaj wykonywanego ruchu.

- **Notacja Stokoe** – wyróżnia trzy podstawowe kategorie odnoszące się do budowy znaku migowego – ruch ręki lub rąk, miejsce zamigania znaku w stosunku do ciała oraz rodzaj ruchu.

PERSPEKTYWA

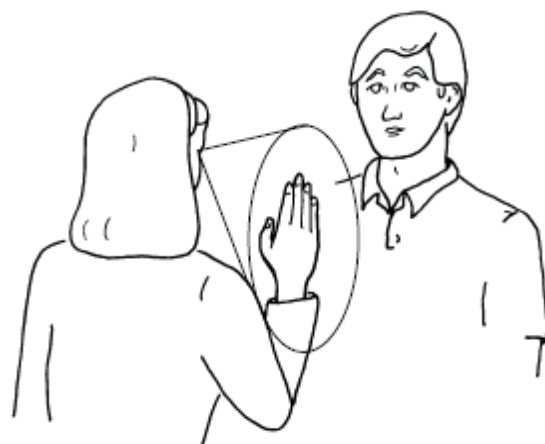

Perspektywa
OBSERWATORA

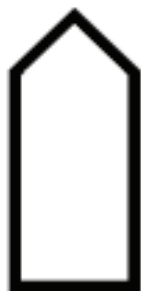
Kiedy ktoś miga do ciebie, ty obserwujesz jego dłonie, jesteś odbiorcą migów. Mówimy wtedy o odbiorze języka z pozycji obserwatora, o perspektywie odbiorcy.

Kiedy ty sam migasz do kogoś widzisz własne dłonie, widzisz migi, lecz z drugiej strony, patrzysz od siebie. To jest perspektywa nadawcy. W zapisie znaków języka migowego, czyli w notacji SignWriting, jest wykorzystywana właśnie ta perspektywa.

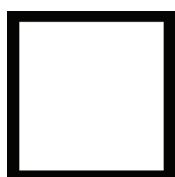
Inaczej mówiąc zapisujesz znak tak jak widzisz swoje ręce.

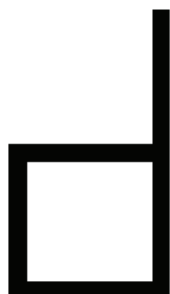
Perspektywa
MIGAJACEGO

PODSTAWOWE SYMBOLE

układ B - płaska dłoń,
w której wszystkie palce są
wyprostowane i dotykają się
wzajemnie. Identycznie z literą
B z polskiego alfabetu
palcowego;

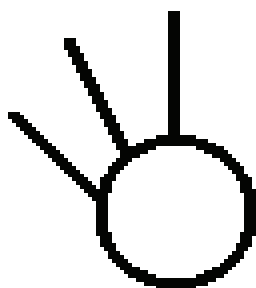
układ A - zamknięta pięść,
identyczny z literą A z polskiej
wersji alfabetu palcowego;

układ Z – palec wskazujący
wyprostowany, pozostałe
palce zamknięte w pięść,
identycznie z literą Z
z polskiej wersji alfabetu
palcowego;

układ 5 –
identycznie z
liczebnikiem 5 w PJM

układ O - identycznie
z literą O z polskiej
wersji alfabetu palcowego

Pamiętaj o perspektywie ;)

2.3. Pozycja ręki

By pokazać pozycję ręki względem ciała (czy patrzymy na jej wierzch, wewnątrz czy bok) w SW używamy metody „czarne-białe”☺. Jeśli symbol ręki jest niezaciemniony tzn. patrzymy na jej wewnątrz, jeśli jest zaciemniony całkowicie patrzymy na wierzch, a jeśli zaciemniony w połowie tzn., że patrzymy na dłoń ułożoną bokiem do ciała.

Przyglądnijmy się przykładom:

Układ B

wewnętrzna część
dłoni skierowana
do ciała

zewewnętrzna część
dłoni skierowana
do ciała

dłoń ułożona
bokiem do ciała

Układ A

wewnętrzna część
dłoni skierowana
do ciała

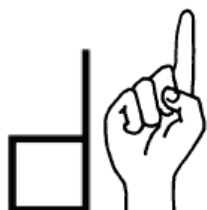

zewnątrzna część
dłoni skierowana
do ciała

dłoń ułożona
bokiem do ciała

Układ Z

wewnętrzna część
dłoni skierowana
do ciała

zewnątrzna część
dłoni skierowana
do ciała

dłoń skierowana
bokiem do ciała

Układ 5

wewnętrzna
część dłoni
skierowana
do ciała

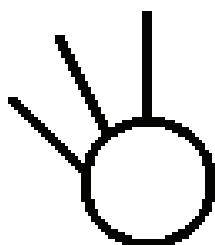
zewewnętrzna
część dłoni
skierowana
do ciała

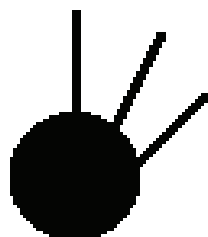
dłoń
skierowana
bokiem
do ciała

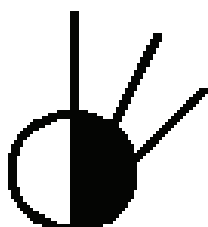
Układ O

wewnętrzna
część dłoni
skierowana
do ciała

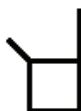
zewnątrzna
część dłoni
skierowana
do ciała

dłoń
skierowana
bokiem
do ciała

Wybrane przykłady ułożenia ręki

- wewnętrzna część dłoni skierowana do ciała

- zewnątrzna część dłoni skierowana do ciała

- dłoń ułożona bokiem do ciała

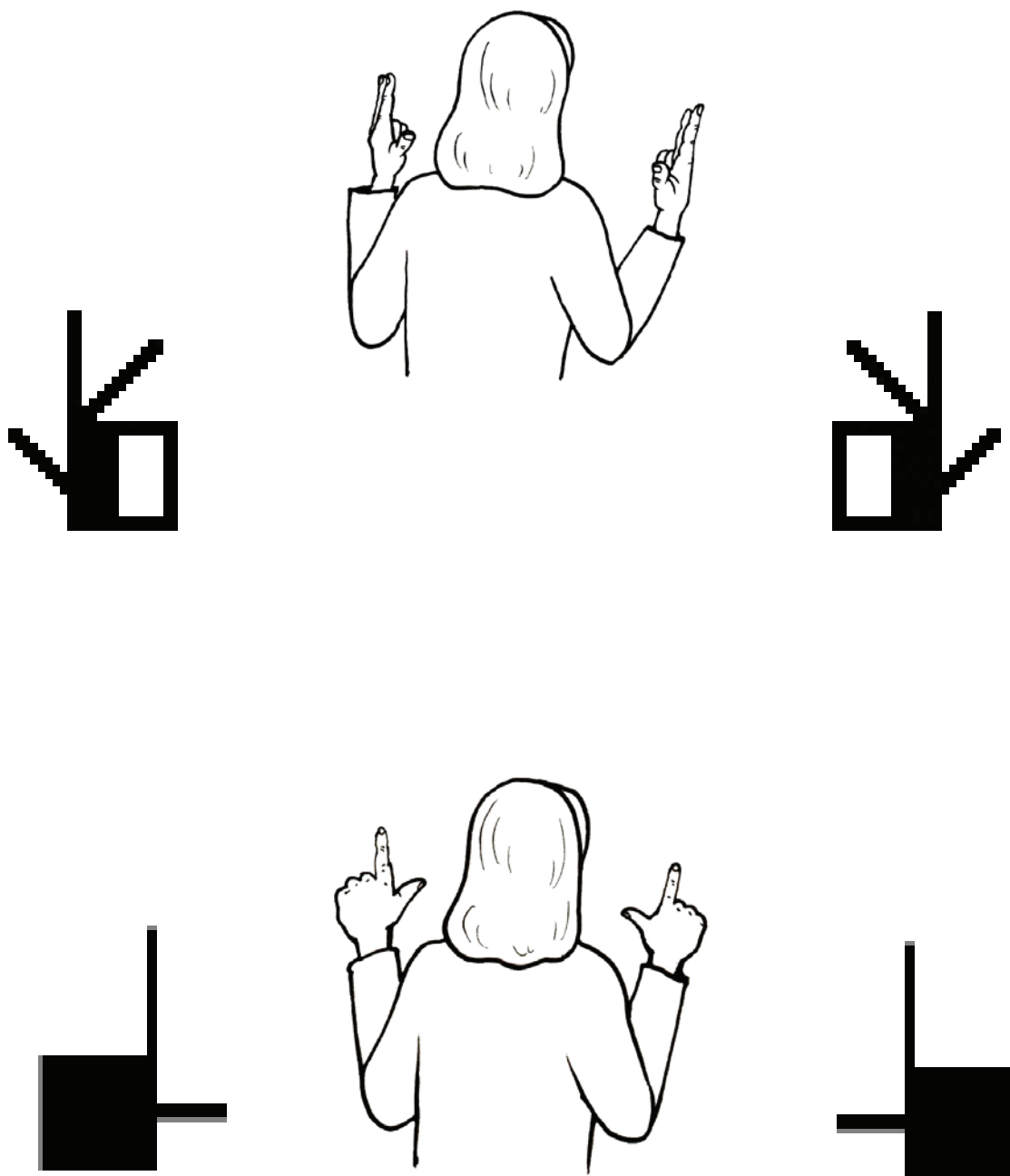
REKA LEWA - REKA PRAWA

Ręka **Lewa**

Ręka **Prawa**

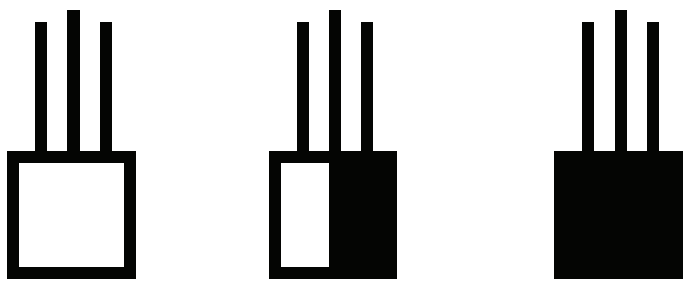
Przykłady:

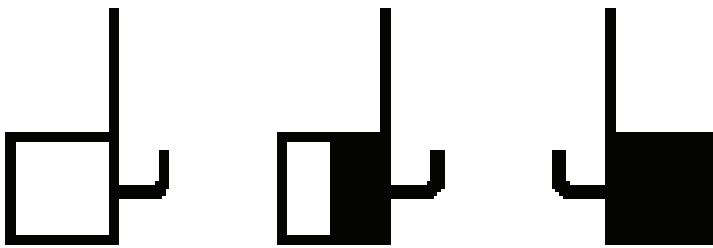

2.4. Ćwiczenia w zapisie pozycji ręki w SignWritingu

Ćwiczenie 1.

Zaznacz odpowiedni znak graficzny.

1)

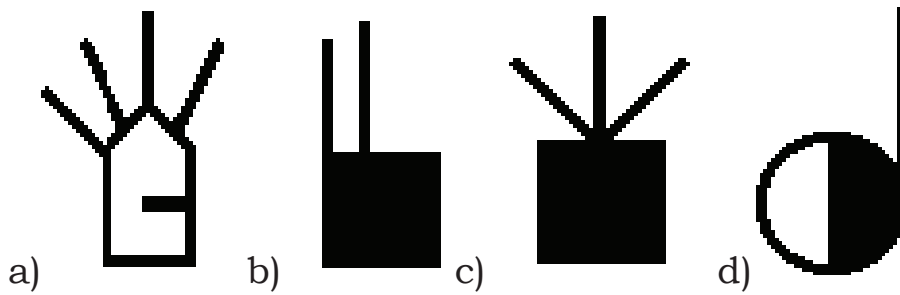
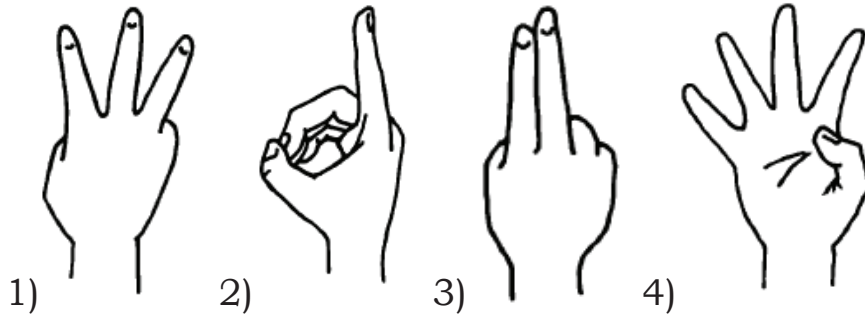
2)

3)

4)

Ćwiczenie 2

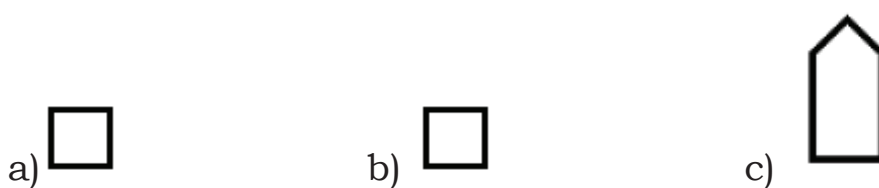
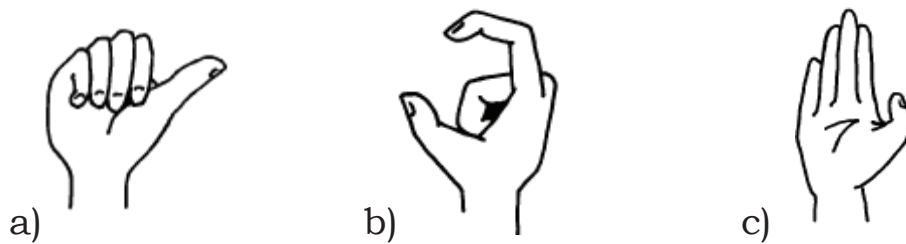
Dopasuj symbole do rysunków.

1)	2)	3)	4)

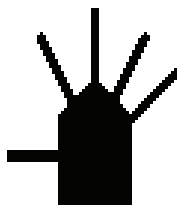
Ćwiczenie 3

Uzupełnij to, czego brakuje, tak, by powstał prawidłowy symbol.

Ćwiczenie 4

Dorysuj kształt ręki prawej lub lewej

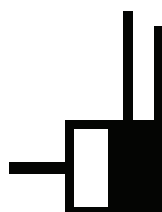

.....

-

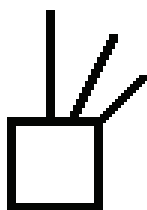
.....

.....

.....

-

.....

Ćwiczenie 5

Narysuj symbole ręki w SW.

.....

.....

.....

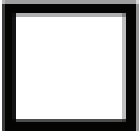
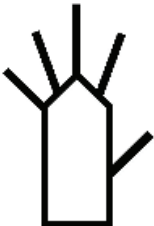

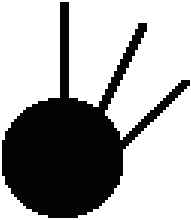

.....

Ćwiczenie 6

Ćwiczymy zapis SW

Ćwiczenie 7

Zapisz w notacji SW układ ręki

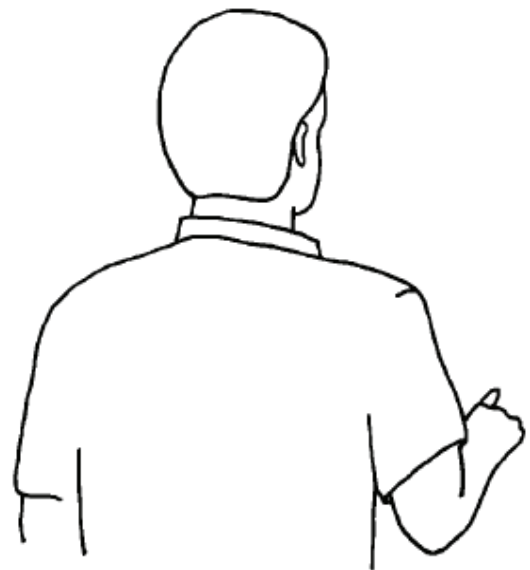

2.5. Płaszczyzna ułożenia ręki

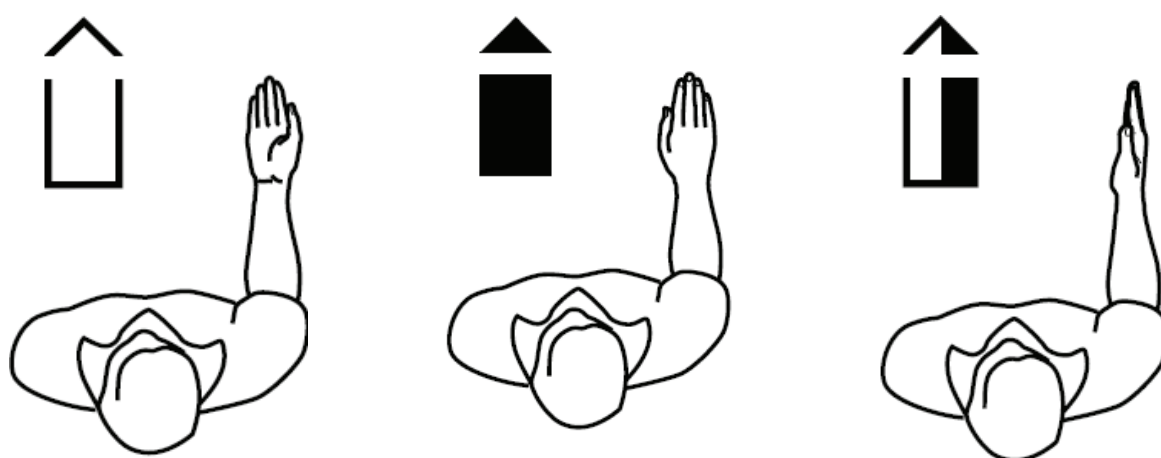
Dłoń może być ułożona **równoległe do ściany** (jak to prezentowały wszystkie rysunki/znaki graficzne powyżej) – mówimy wtedy **o płaszczyźnie pionowej**.

Może być również **równoległe do podłogi** – mówimy wtedy **o płaszczyźnie poziomej**.

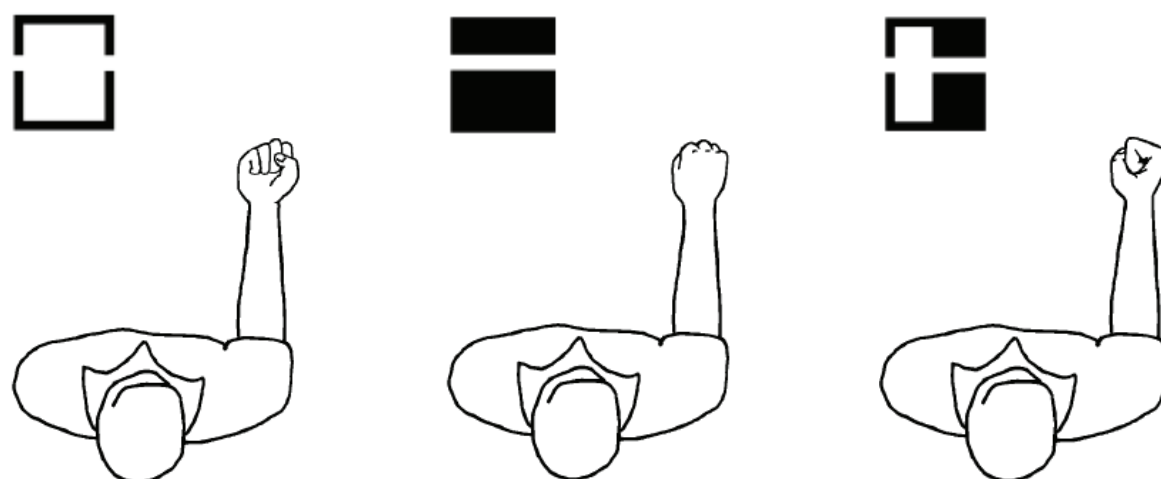

Widok równoległy do podłogi – wówczas w zapisie symbolu pojawia się przerwa – „biały pasek”, który dzieli symbol na dwie części

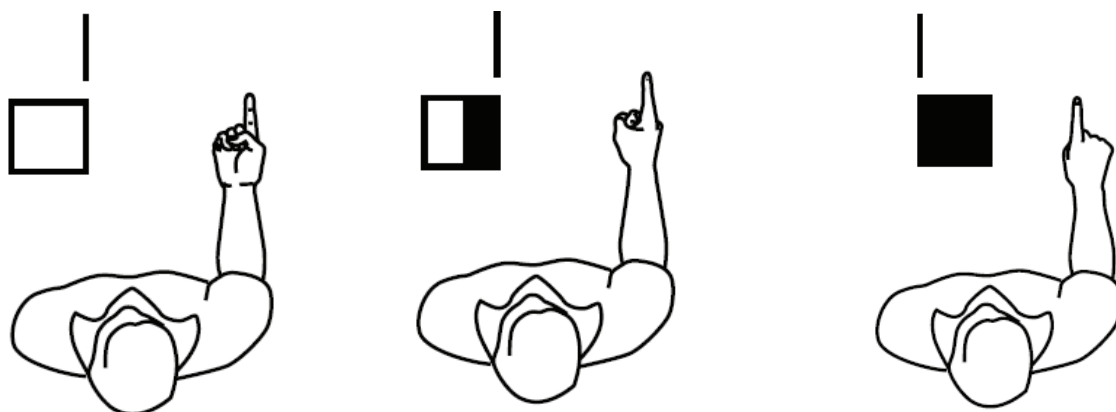
Układ B

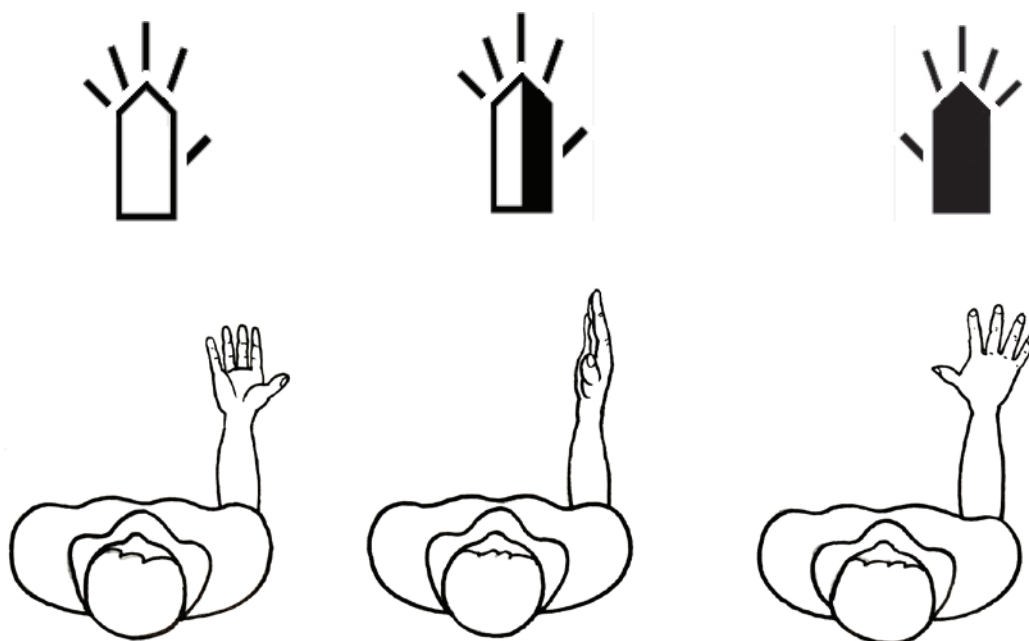
Układ A

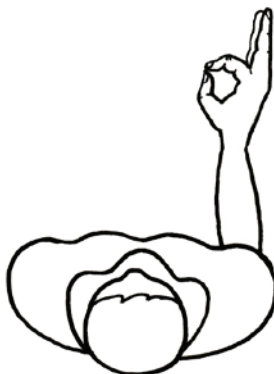
Układ Z

Układ 5

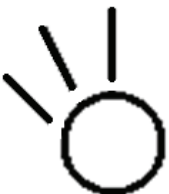

Układ O

Ćwiczenie 1

Ćwiczymy zapis SW

Ćwiczenie 2

Ćwiczymy zapis SW

Ćwiczenie 3

Zapisz w notacji SW układ ręki

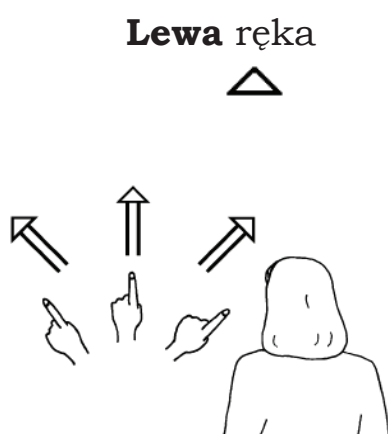

2.6. Kategorie symboli w SW

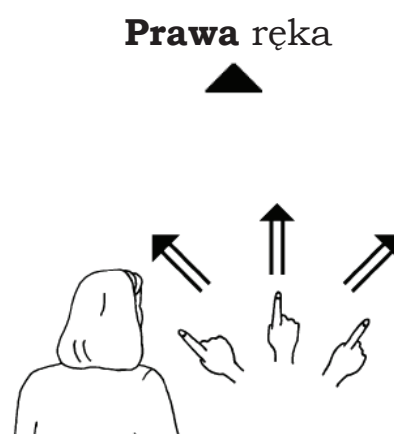
2.6.1. Symbole ruchu

Możemy wyróżnić kilka podstawowych rodzajów ruchu: pionowy, poziomy, okrężny.

Ruch **PIONOWY**
równoległy do ciała
migającego zaznaczamy
podwójną strzałką.

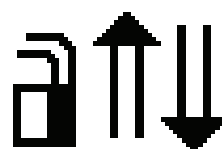
Ruch góra-dół-skos

Przykłady:

wiosna

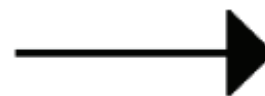

winda

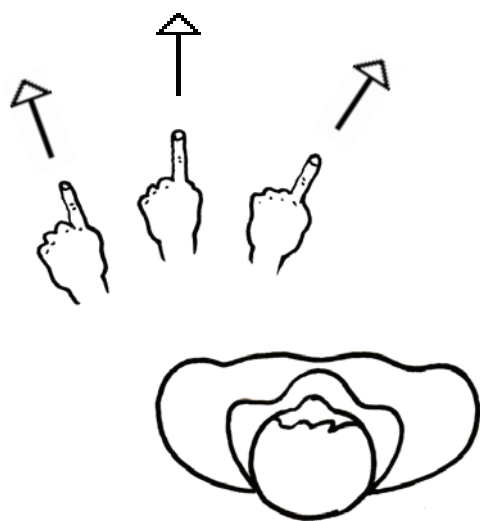
słabosłyszący

Ruch **POZIOMY**
równoległy do podłogi
zaznaczamy strzałką
pojedynczą.

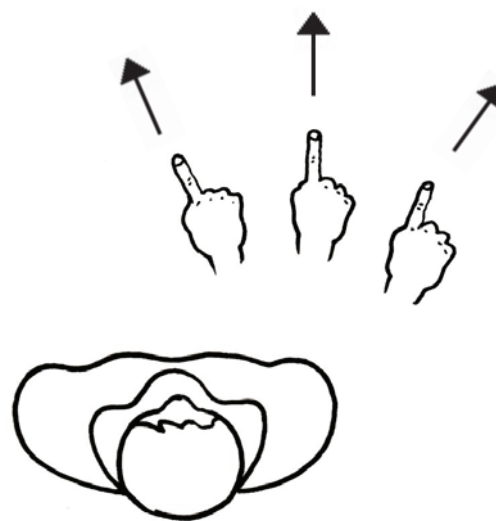

Ruch przód-tył-skos

Lewa ręka

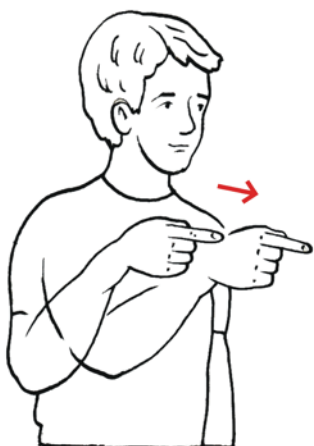
Prawa ręka

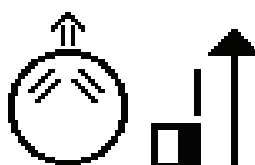
Przykłady:

dobrze

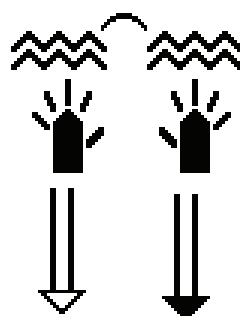
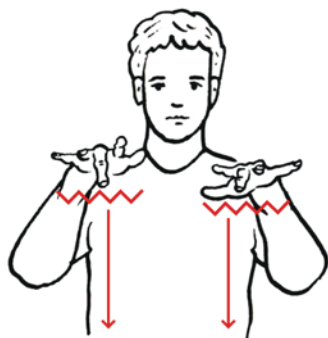
ty

daleki

Równoczesny ruch obu rąk w płaszczyźnie pionowej

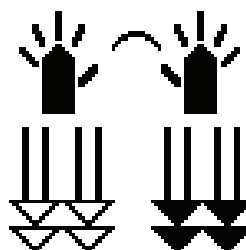
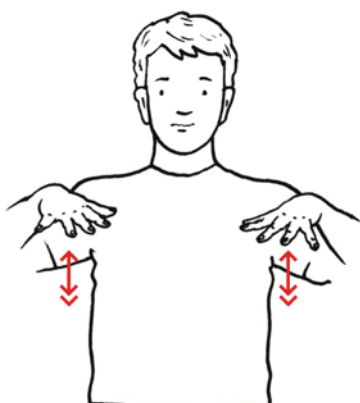
Przykłady:

Śnieg

zostać

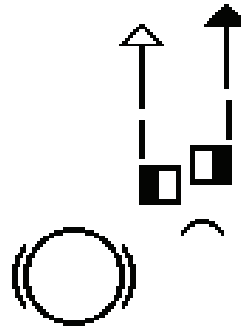
deszcz

Równoczesny ruch obu rąk w płaszczyźnie poziomej

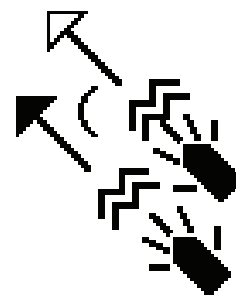
Przykłady:

Droga

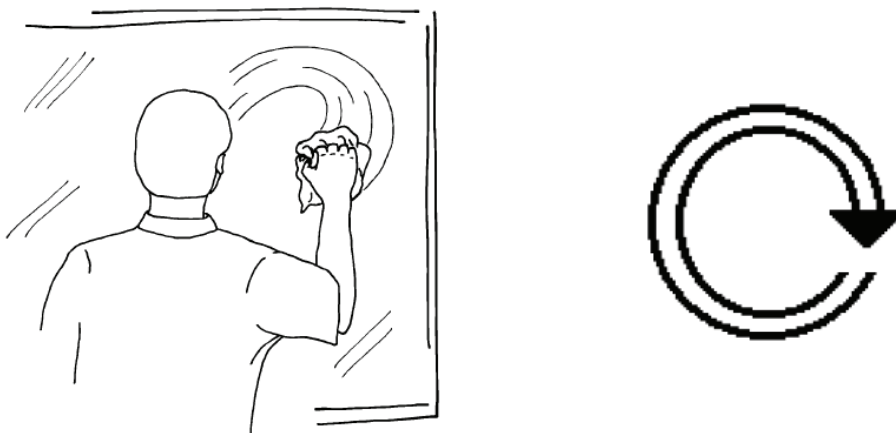

Kierunek

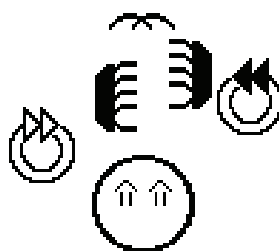

Rzeka

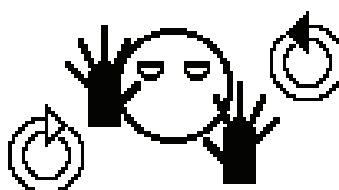
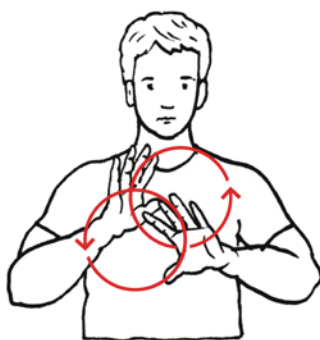
Ruch **OKRĘŻNY** w pionie równoległy do ciała

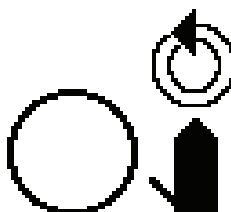
Przykłady:

Chmura

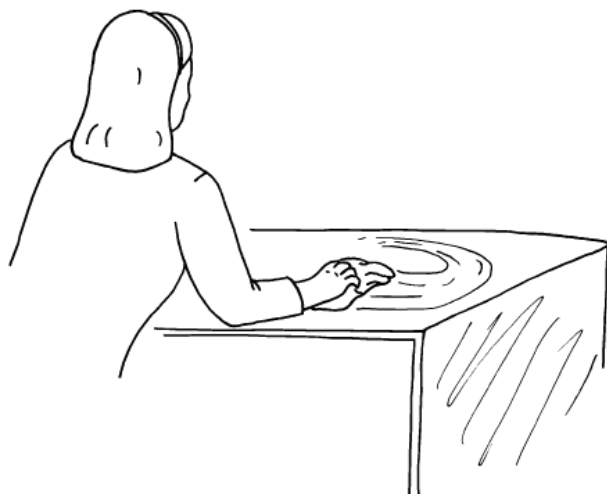
Mgła

Bóg

Ruch **OKRĘŻNY** w poziomie równoległy do podłogi

Przykłady:

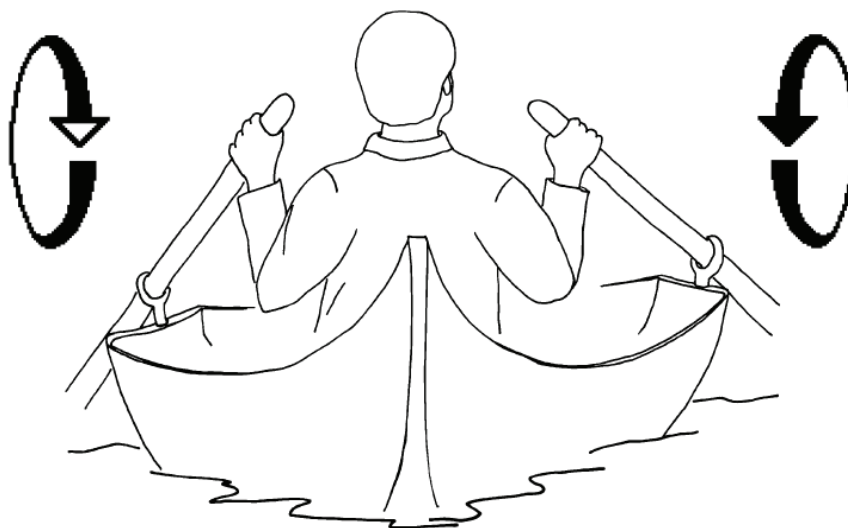

plac

talerz

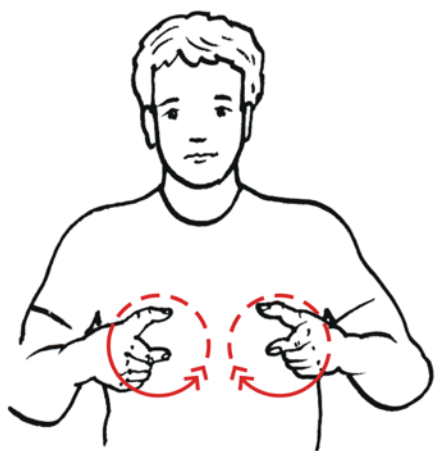
Ruch **OKRĘŻNY** pionie

Przykłady:

niedźwiadek

niebezpieczny

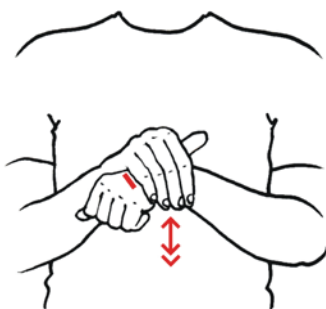

Podróżować
(jechać)

2.6.2. Symbole kontaktu

RODZAJE KONTAKTU

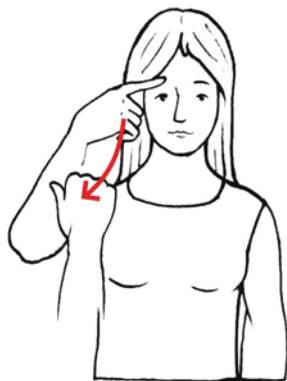
1) dotyk/dotknięcie *

kolega

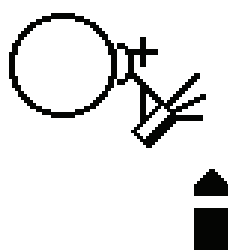

Warszawa

pamiętać

2) uchwyt/uchwycenie +

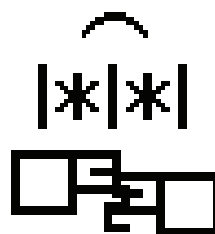
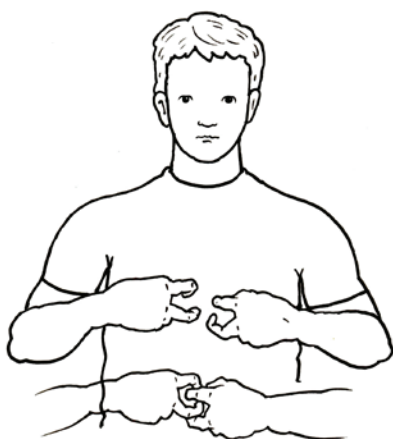

dziewczynka

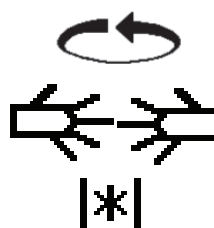
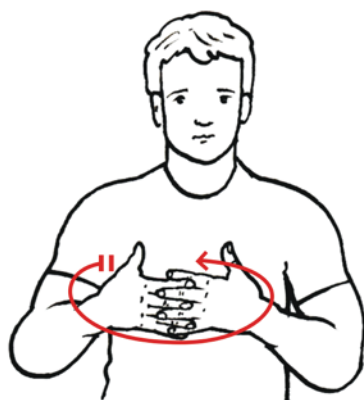

skierowanie

3) „pomiędzy” |*|

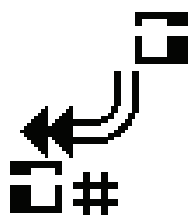
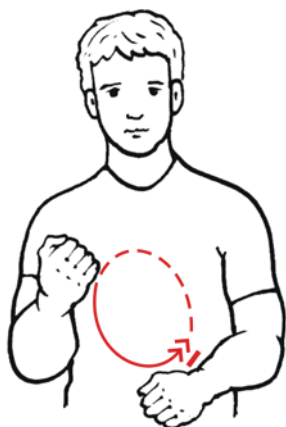

Internet

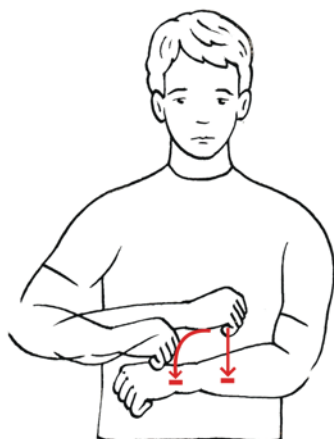

USA

4) uderzenie #

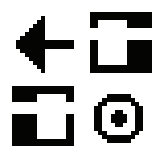

kamień

gazeta

5) muśnięcie

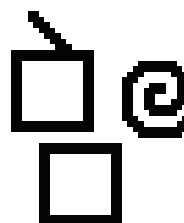
twardy

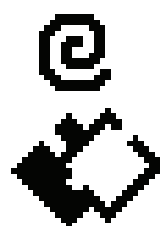
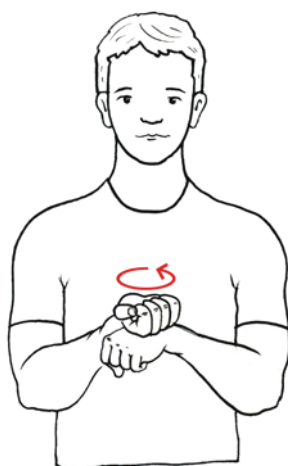
Olsztyn

6) pocieranie @

kawa

rudy

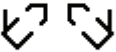

Ćwiczenie 1

Zaznacz symbole kontaktu i ruchu

Falszywy 	Pies 	Kraków
Włochy 	Państwo 	Zakopane
Kot 	Wilk 	Koń
Japonia 	Szwecja 	Rosja
Stany Zjednoczone 	Olsztyn 	Warszawa

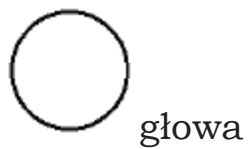
Ćwiczenie 2

Zaznacz symbole kontaktu i ruchu

Szczecin 	Mysz 	Niedzwiedź
Baran 	Chiny 	Holandia
Lublin 	Gdańska 	Francja
Słońce 	Litwa 	Ukraina
Niemcy 	Słowacja 	Czechy

2.6.3. Symbole niemanualne

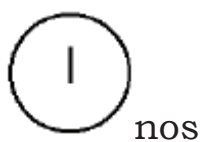
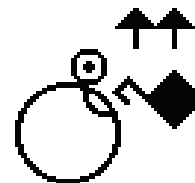
Przykłady:

tak

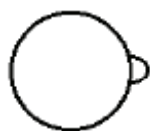

Niemcy

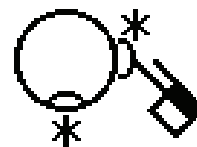

Olsztyn

ucho

Głuchy

usta
zamknięte

uśmiech

szeroki
uśmiech

smutek

szyja/kark

Oczy
otwarte

oczy szeroko
otwarte

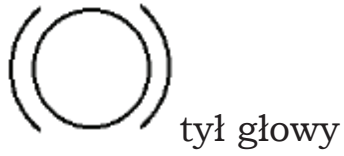
Oczy
zamknięte

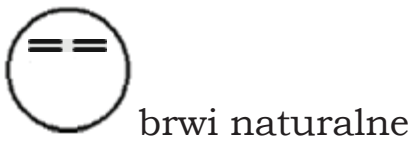
włosy

włosy

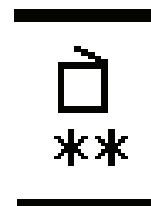

Gdzie ?

Ramiona

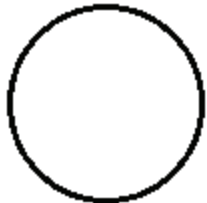
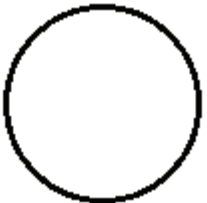
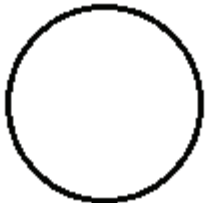
Uda

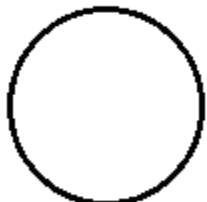
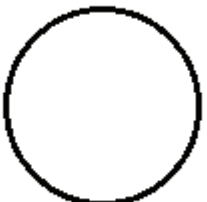
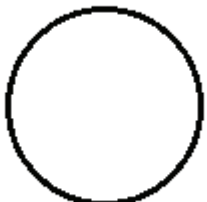

Kanada

Ćwiczenie 3

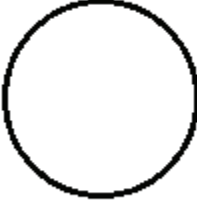
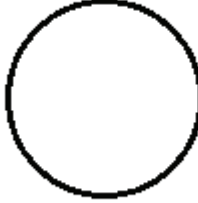
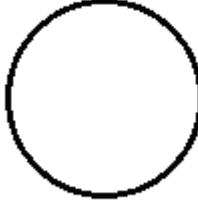
Dopisz brakujące symbole

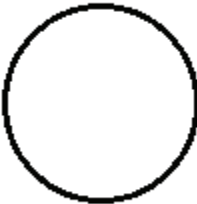
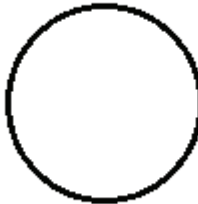
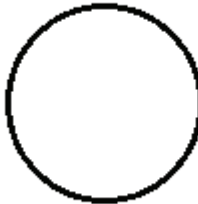
Tak	Nie	Co to ?

Czechy	Uśmiech	Zdziwienie

Ćwiczenie 4

Dopisz brakujące symbole

Jeść	Znać	Która godzina

Mama	Tata	Mówić

2.6.4. Znaki interpunkcyjne i dynamiczne

INTERPUNKCJA

█ kropka, koniec zdania, wypowiedzi

▬▬▬ przecinek

▬▬▬▬▬ dwukropek

▬▬▬▬▬ znak zapytania

▬▬▬▬▬< wykrzyknik

DYNAMIKA

ruch napięty, naprężony

ruch szybki

ruch wolny, powolny

ręce wykonują ruch równocześnie w tym samym czasie

ręce wykonują ruch naprzemienny

2.7. Ćwiczenia w zapisie ortograficznym znaków graficznych SW

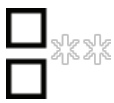
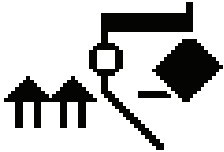
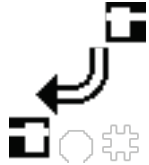
Ćwiczenie 1

Zaznacz kierunek ruchu w poniższych zapisach SW

ty	słyszący
rodzina	niedźwiedź

Ćwiczenie 2

Zaznacz odpowiedni symbol kontaktu

mój	praca
imię	kamień

Ćwiczenie 3

Dopasuj poszczególne opisy do symboli

1)		_____	a)	Oczy zamknięte
2)		_____	b)	Lewe ucho
3)		_____	c)	Brwi na dole
4)		_____	d)	Półotwarty uśmiech
5)		_____	e)	Zamknięty uśmiech
6)		_____	f)	Zamknięte usta, niezadowolenie
7)		_____	g)	Moce otwarcie oczu

3. ↯. Alfabet i liczebniki

3.1. Cele i założenia programowe nauczania alfabetu i liczebników w zapisie SW

Jednostki lekcyjne: 2

Czas trwania jednostki lekcyjnej 45 minut

Opis :

Tematyka lekcji obejmuje zapoznanie słuchacza z umiejętnością zapisu polskiego alfabetu palcowego w SW, liczebników głównych od 1 do 10 oraz podstawowych zwrotów określających czas, m.in.: miesiąc, tydzień, rok, za rok, rok temu. Informacje przekazywane są w trzech wersjach językowych: w języku polskim, za pomocą znaków PJM oraz w zapisie SW.

Lektor omawia dokładnie zapis graficzny każdej litery i liczby, następnie prowadzone są ćwiczenia, np. zapis swojego imienia i nazwiska w SW oraz odczytanie prostych słów lub liczb (pamiętając o zasadach ortograficznych zapisu SW).

Cele operacyjne:

- zapoznanie ze znakami alfabetu palcowego w zapisie SW
- zapoznanie z zapisem liczebników 1-10 w notacji SW
- zapoznanie z zapisem określeń czasowych w SW
- zapoznanie z zasadami ortograficznymi dotyczącymi znaków SW danej jednostki lekcyjnej

- opanowanie przez słuchaczy zasad reguł ortograficznych zapisu znaków, liter i liczebników w SW
- opanowanie przez słuchaczy odczytywania poznanych znaków w zapisie SW
- opanowanie przez słuchacza umiejętności zapisu znaków alfabetu i liczebników w SW
- kształtowanie umiejętności pisania liter w izolacji i w wyrazach
- kształtowanie umiejętności pisania liczebników 1-10
- kształtowanie umiejętności odczytywania znaków SW .
- doskonalenie umiejętności użycia znaków liter i liczebników
- doskonalenie zasad ortograficznych SW
- rozwijanie sprawności w zakresie podstawowych zasad gramatyki PJM w zapisie SW

Metody pracy:

- pokaz połączony z wykładem
- pogadanka
- ćwiczenia w pisaniu znaków liter i liczebników przy użyciu SW
- ćwiczenia w czytaniu i rozumieniu znaków liter i liczebników w zapisie SW
- metoda programowa z wykorzystaniem komputera
- metoda projektu – odczytanie i zapis w SW nazw własnych i liczb.

Formy pracy

W ramach każdej jednostki lekcyjnej wprowadza się różnorodność form pracy:

- praca ogólna
- praca indywidualna
- praca w grupach
- praca w parach

Środki dydaktyczne:

- Tablica
- Etykiety
- Podręcznik
- Komputer i rzutnik
- Ilustracje
- Zeszyty ćwiczeń
- Program komputerowy SignPuddle
- Odtwarzacz DVD

3.2. Alfabet palcowy w zapisie SW

JĘZYK POLSKI	SW
A	■
Ą	■ ↻
B	▲
C	☪
Ć	☪ ↙
D	☪ ↘
E	▤
Ę	▤ ↻
F	☞
G	☹

H	
I	
J	
K	
L	
Ł	
M	
N	
Ń	
O	
Ó	
P	

R	
S	
Ś	
T	
U	
W	
X	
Y	
Z	
ź	
ż	
SZ	

CZ	
RZ	
CH	

ZADANIE : Zapisz słowa w SignWriting:

dom, pies, owca, droga

ZADANIE : Zapisz swoje imię i nazwisko w SW:

ZADANIE : Odczytaj słowa zapisane w SignWritingu:

3.3. Liczebniki w zapisie SW

JĘZYK POLSKI	SW
0	
1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	
9	
10	

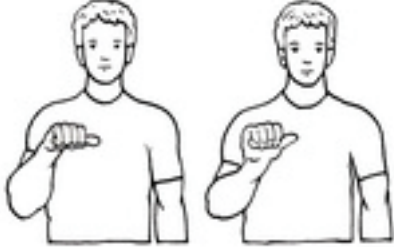

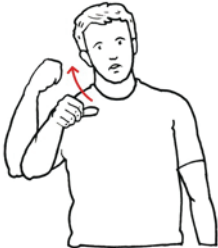
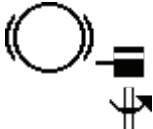
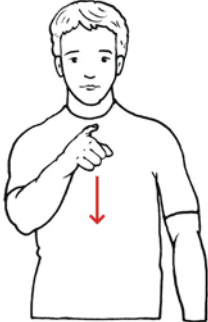

ZADANIE : Zapisz cyfry w zapisie SignWriting

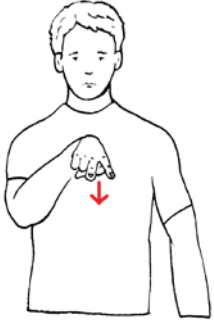

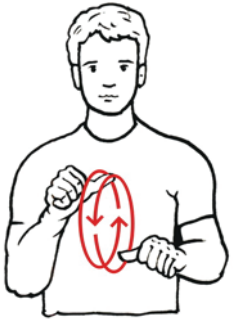

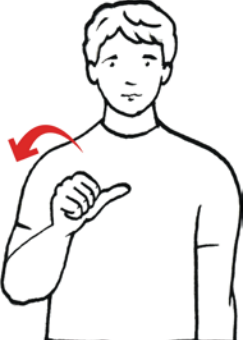

5, 8, 2, 7,

ZADANIE : Odczytaj zapis cyfr w SW

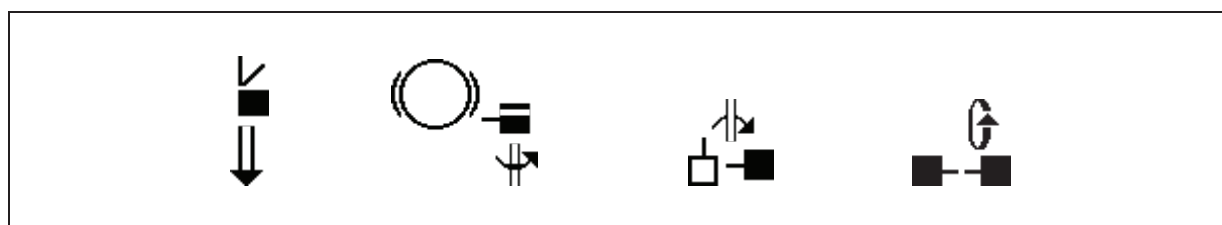
The image shows four SignWriting symbols for the numbers 5, 8, 2, and 7. Each symbol is a combination of hand shapes and numbers. The first symbol is two hands with fingers spread, followed by a comma. The second is a square with a vertical line inside, followed by a comma. The third is a hand with fingers spread and a square, followed by a comma. The fourth is a hand with fingers spread and a square, followed by a comma.

3.4. Określenia czasowe w zapisie SW

JĘZYK POLSKI	PJM	SW
tydzień		
za tydzień		
tydzień temu		
miesiąc		

dwa miesiące		
rok		
za rok		

ZADANIE : Odczytaj zapis określ czasowych w SW

4. ✎. Bloki tematyczne

4.1. Ja i moje najbliższe otoczenie.

Jednostki lekcyjne: 8

Czas trwania jednej jednostki lekcyjnej: 45 minut

Opis :

Podczas każdej jednostki lekcyjnej omówionych zostanie sześć znaków PJM zapisanych w trzech wersjach: w języku polskim, rysunku znaku PJM, zapisie w notacji SW.

Słowa dobrane są tematycznie dotyczą osoby i jej najbliższego otoczenia, miejsca zamieszkania, umiejętności przedstawienia się oraz porozumienia w podstawowych funkcjach społecznych i życiowych.

Lektor prezentuje znak w PJM zapisując go równocześnie na tablicy w języku polskim. Następnie na wcześniej przygotowanej etykietce pokazuje jego zapis SW, tłumacząc jednocześnie dokładnie sposób tego zapisu z uwzględnieniem układu rąk, rodzaju kontaktu, rodzaju ruchu oraz ekspresji twarzy lub ciała w zależności od rodzaju znaku.

Następnie prowadzone są ćwiczenia, np.: odczytanie znaku graficznego w izolacji, odczytanie zapisu prostego zdania lub pytania, zapisu znaku migowego w SW lub wyszukaniu znaku graficznego w aplikacjach internetowych w programie SignPuddle.

Szczegółowe metody, formy pracy i środki dydaktyczne opisano poniżej.

Cele operacyjne :

- zapoznanie ze znakami PJM w poszczególnych jednostkach lekcyjnych 1-8
- zapoznanie z zapisem tych znaków w notacji SW
- zapoznanie z zasadami ortograficznymi dotyczącymi znaków SW danej jednostki lekcyjnej
- zapoznanie z aplikacjami internetowymi w programie SignPuddle
- opanowanie przez słuchaczy zasad reguł ortograficznych zapisu znaków w SW
- opanowanie przez słuchaczy odczytywania znaków w zapisie SW
- opanowanie przez słuchacza umiejętności zapisu znaków w SW
- kształtowanie umiejętności pisania prostych pytań i odpowiedzi
- kształtowanie umiejętności odczytywania znaków SW w krótkich testach i dialogach
- doskonalenie umiejętności użycia różnego rodzaju form zapisu SW (układy rąk, kontakt, ekspresja, ruch, przestrzeń)
- doskonalenie zasad ortograficznych SW
- wzbogacanie słownictwa
- rozwijanie sprawności w zakresie podstawowych zasad gramatyki PJM w zapisie SW

Metody pracy:

- pokaz połączony z wykładem
- pogadanka
- ćwiczenia w pisaniu znaków PJM przy użyciu SW
- ćwiczenia w czytaniu i rozumieniu znaków PJM w zapisie SW
- metoda programowa z wykorzystaniem komputera
- metoda projektu – opracowanie krótkiego tekstu lub dialogu na wybrany temat

Formy pracy

W ramach każdej jednostki lekcyjnej wprowadza się różnorodność form pracy:

- praca ogólna
- praca indywidualna
- praca w grupach
- praca w parach

Środki dydaktyczne :

- Tablica
- Etykiety
- Podręcznik
- Komputer i rzutnik
- Ilustracje
- Zeszyty ćwiczeń
- Program komputerowy SignPuddle
- Rekwizyty (dwukolorowe rękawice, figurki itp.)

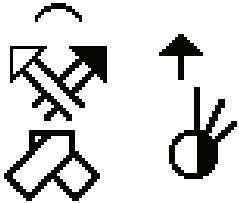

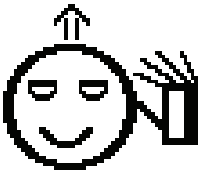

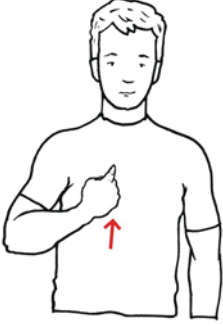

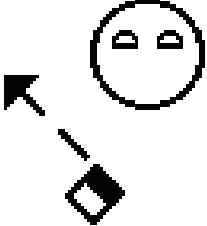

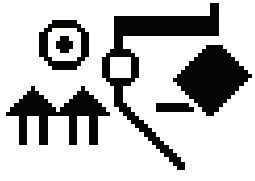

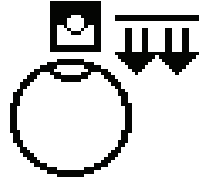
**Szczegółowe słownictwo każdej jednostki lekcyjnej
wraz z ćwiczeniami,
dotyczące bloku tematycznego
*„Ja i moje najbliższe otoczenie”***

lekcja 1 – 8

4.1.1. Lekcja 1

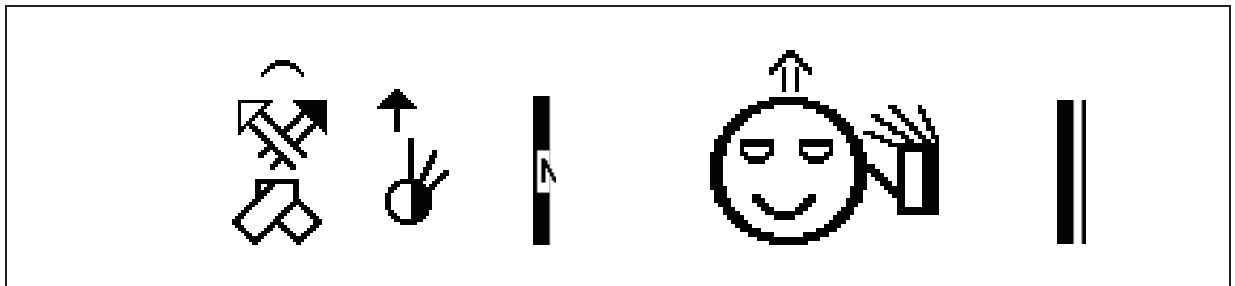
JĘZYK POLSKI	PJM	SW
dzień dobry		
co/co to jest		
co słyhać		

ja		
ty		
on		
imię		
nazwisko		

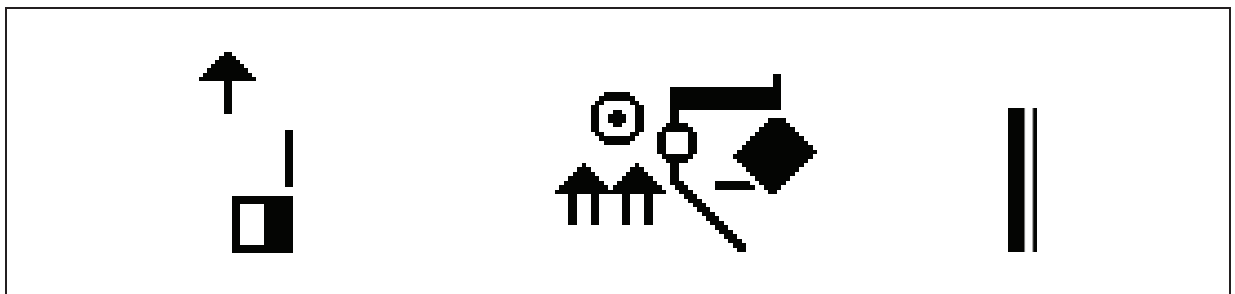
wiem/znam		

ZADANIE: Odczytaj dialog w zapisie SignWriting

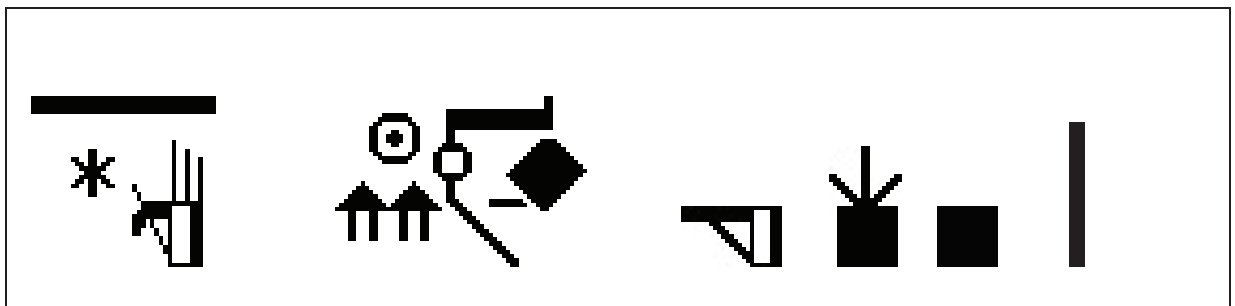
A:

B:

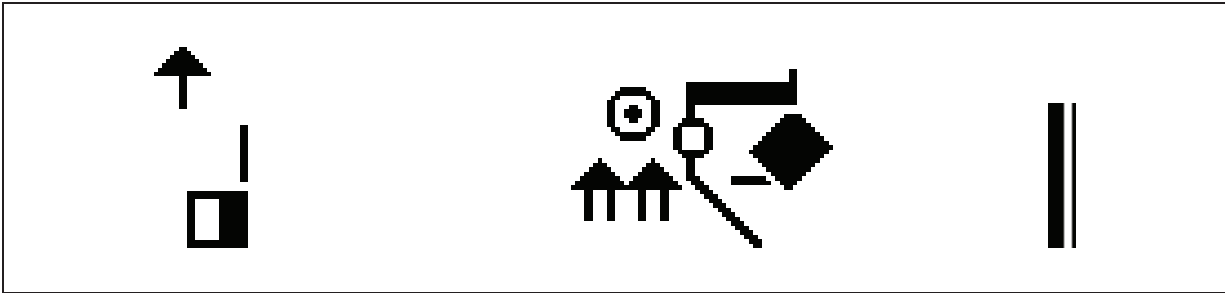

A:

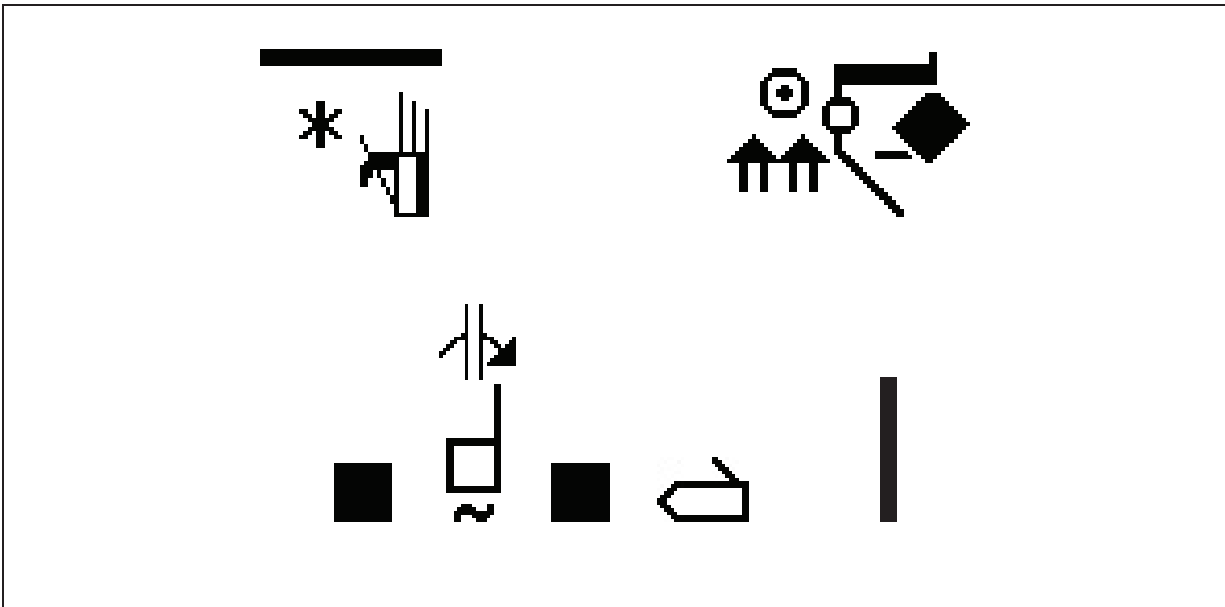

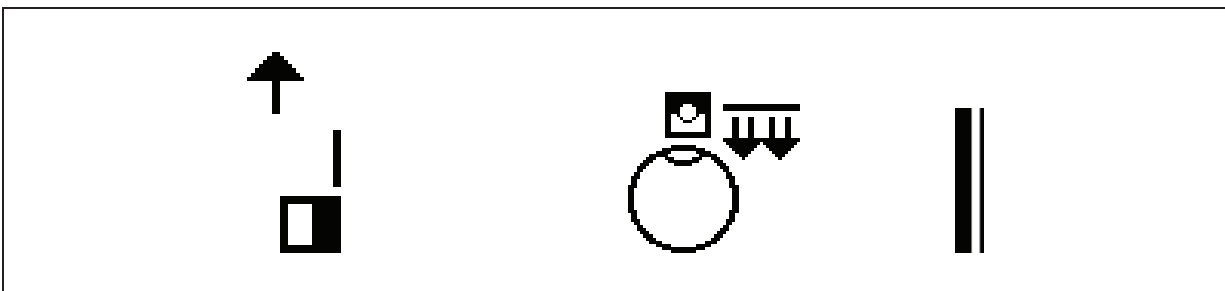
B:

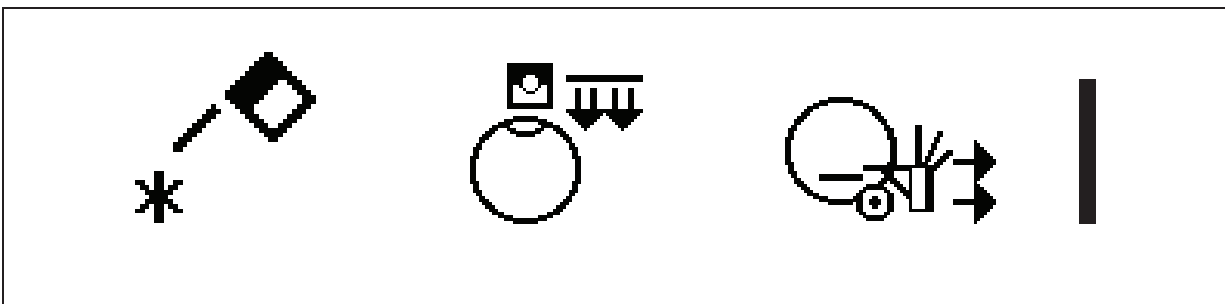
A:

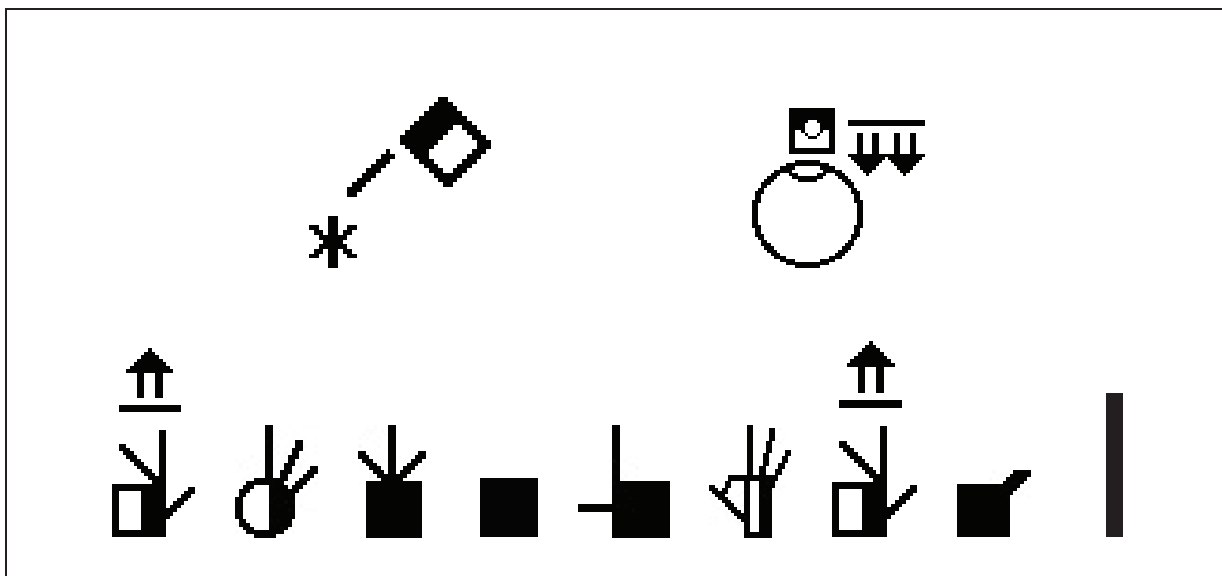
B:

A:

B:

Prawidłowe tłumaczenie:

A: Dzień dobry! Co słyhać?

[DZIEŃ –DOBRY!] [CO SŁYCHAĆ?]

B: Jak masz na imię?

[TY-IMIE?]

A: Mam na imię Ewa.

[MÓJ-IMIE-EWA.]

B: A ty jak masz na imię?

[TY-IMIE?]

A: Ja mam na imię Adam.

[MÓJ-IMIE-ADAM.]

B: Jak się nazywasz?

[TY-NAZYWAĆ?]

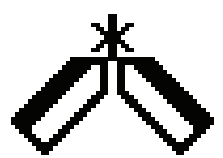
A: Nazywam się Kot.

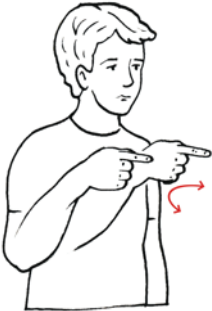
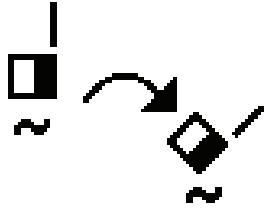
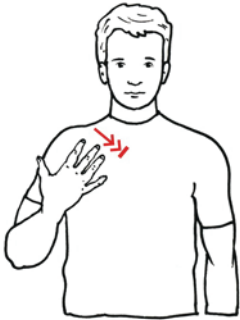

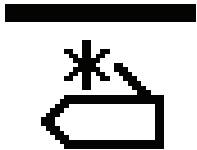
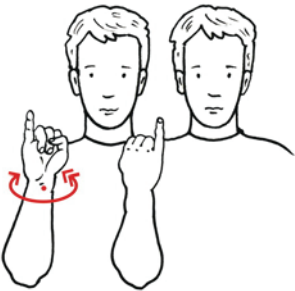

[JA-NAZYWAC-KOT.]

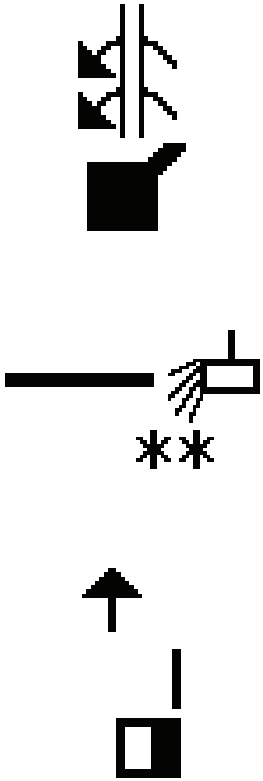

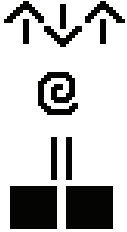
B: A ja nazywam się Kowalski.

[JA-NAZYWAĆ-KOWALSKI.]

4.1.2. Lekcja 2

JĘZYK POLSKI	PJM	SW
cześć		
pa, pa		
kto to jest?		
dom		

oni		
lata (wiek)		
masz		
mieć		
jaki		

ile masz lat		
rodzeństwo		

ZADANIE: Zapisz dialog wykorzystując program komputerowy SignPuddle.

A: Cześć!

B: Cześć!

A: Kto to jest?

B: To moje rodzeństwo: Ola i Tomek.

A: Ile oni mają lat?

B: Ola ma 5 lat, a Tomek 8.

A: Co to jest?

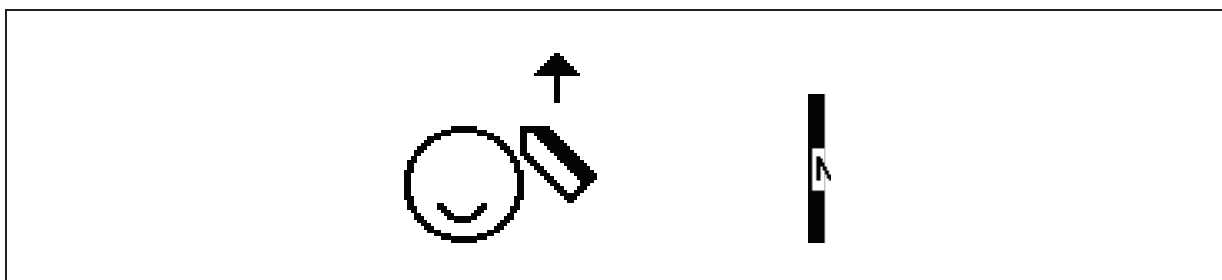
B: To mój dom.

A: Pa Pa !

Prawidłowo zapisany dialog:

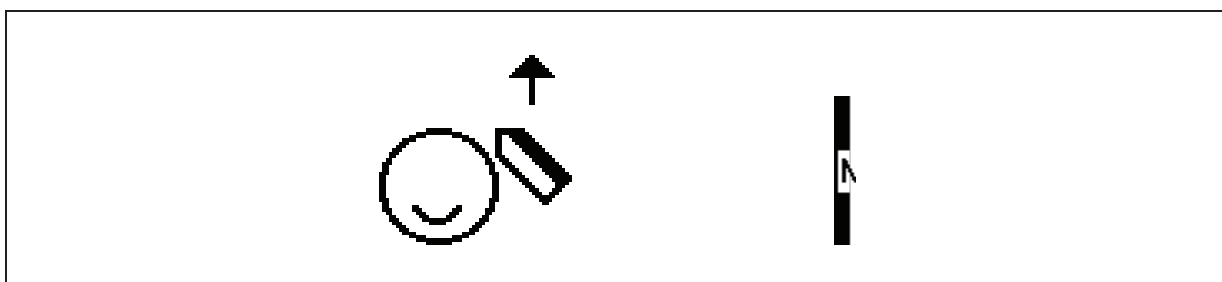
A: Cześć!

[CZEŚĆ-!]

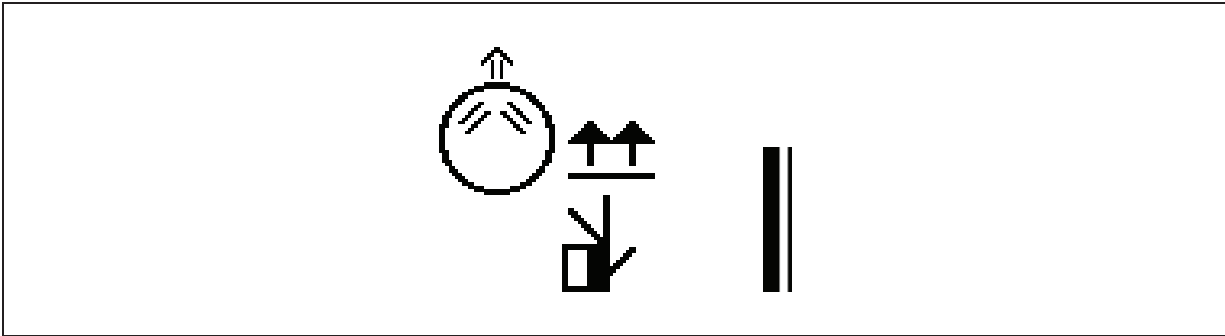
B: Cześć!

[CZEŚĆ-!]

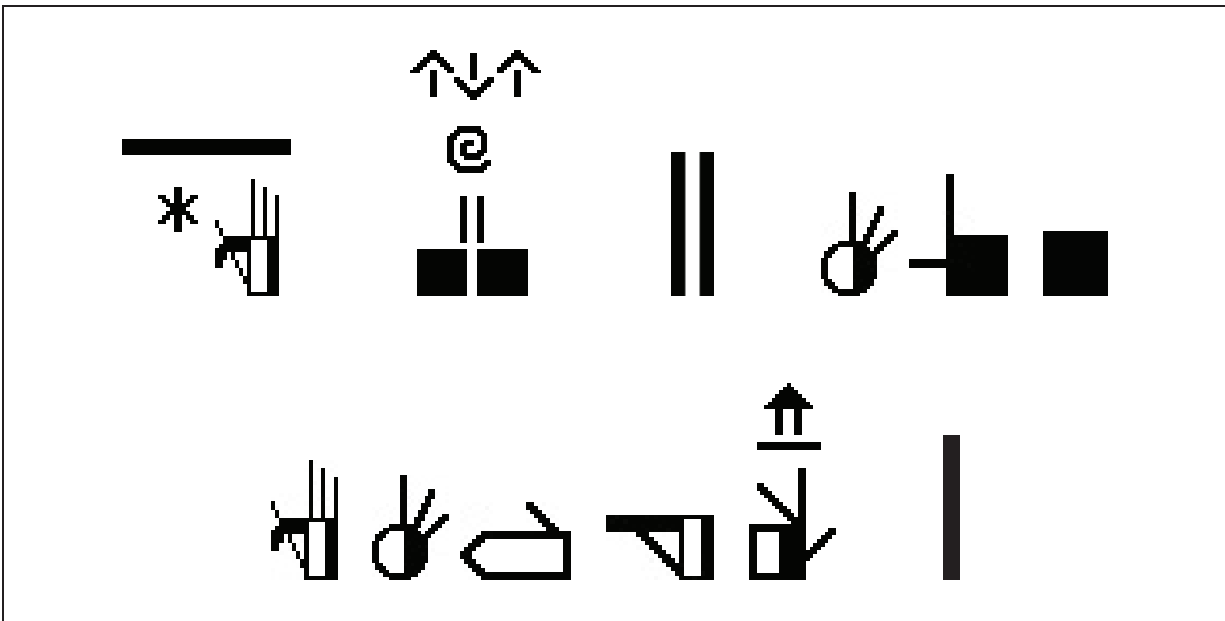

A: Kto to jest?

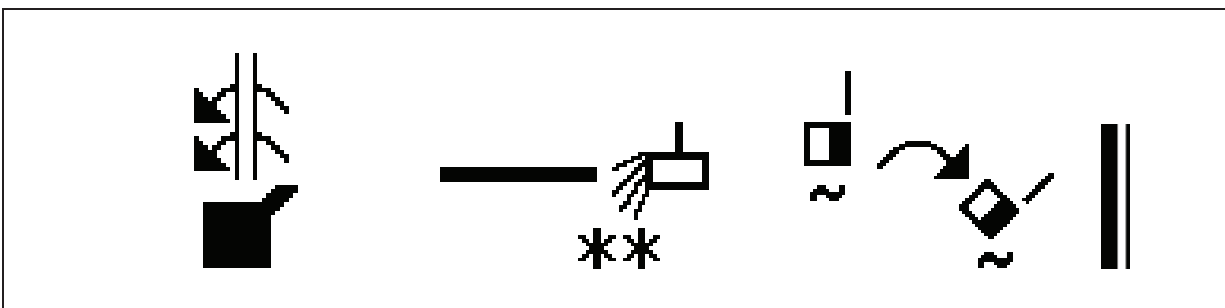
[KTO -?]

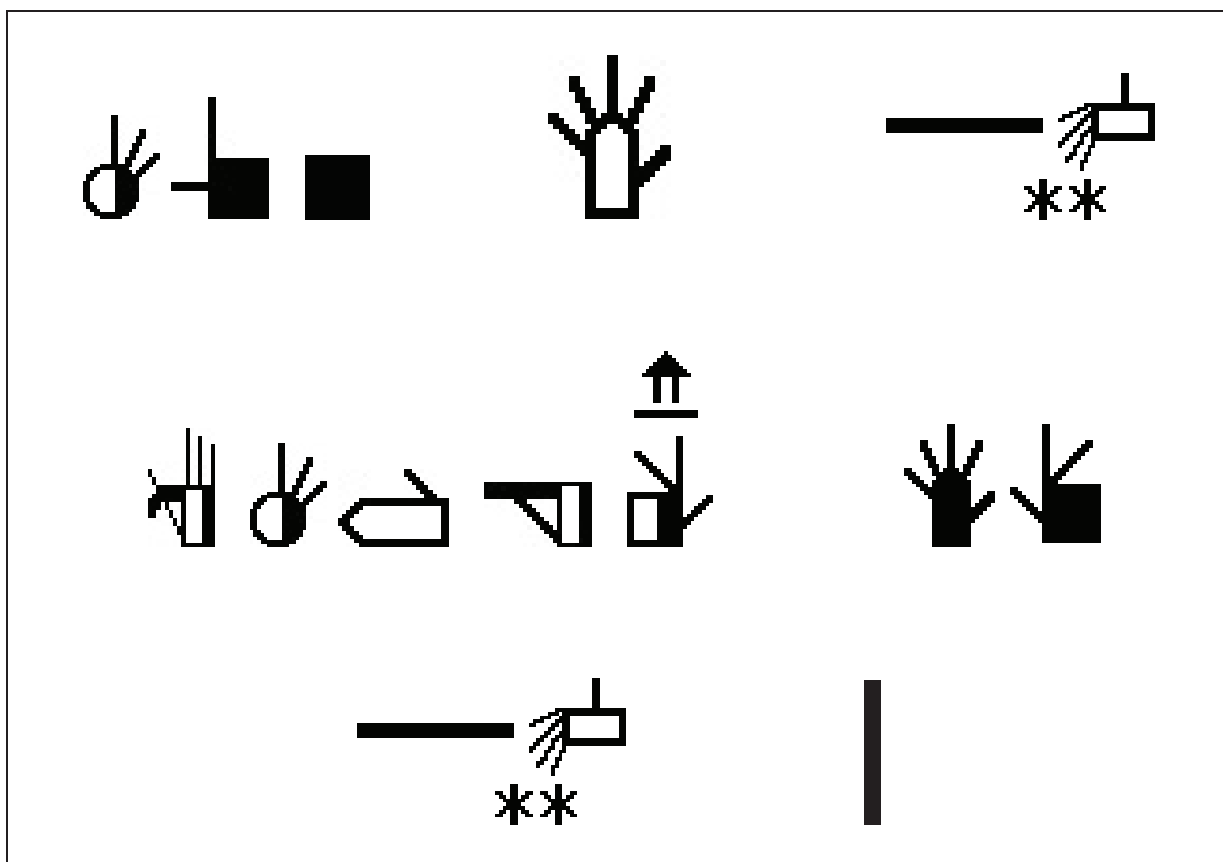
B: To moje rodzeństwo: Ola i Tomek.
[MÓJ-RODZEŃSTWO: OLA-TOMEK.]

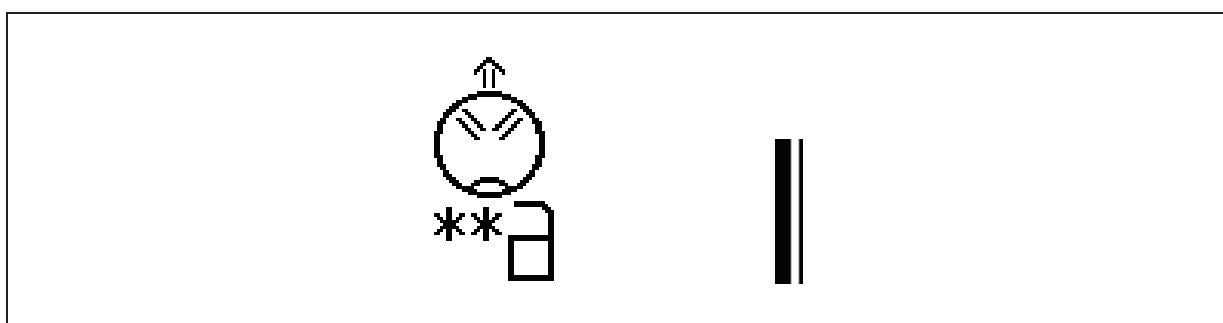
A: Ile oni mają lat?
[JAKI-WIEK-ONI?]

B: Ola ma 5 lat, a Tomek 8.
 [OLA-5-WIEK-TOMEK-8-WIEK.]

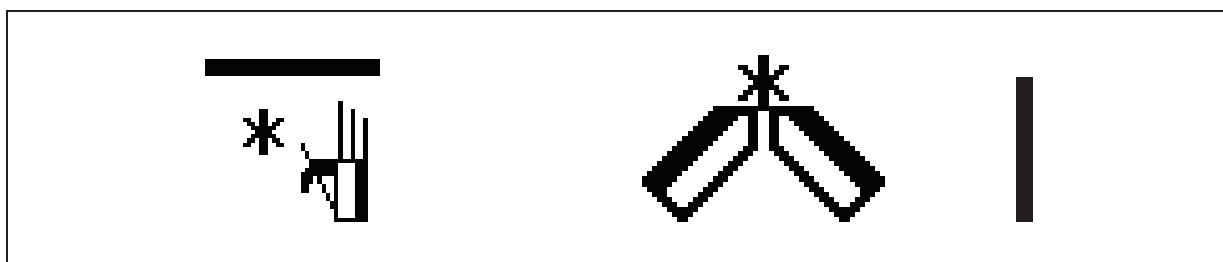

A: Co to jest?
 [CO TO JEST?]

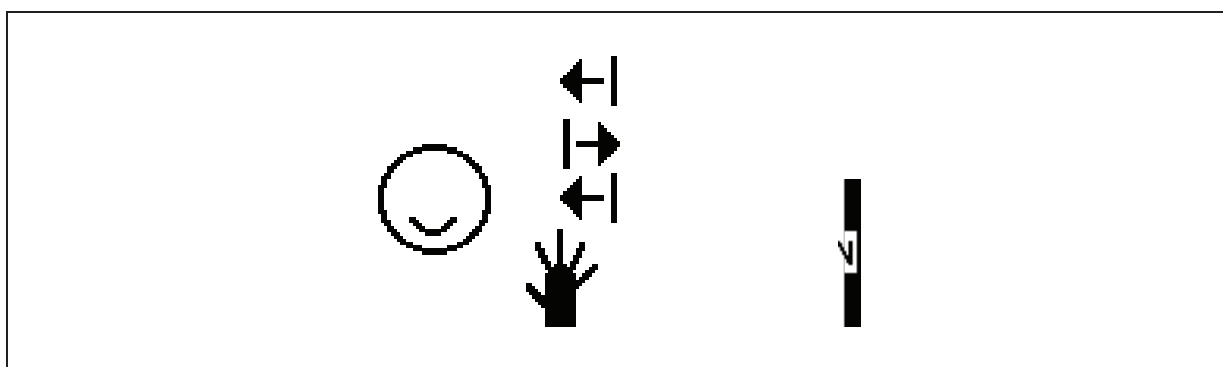

B: To mój dom.
[MÓJ-DOM.]

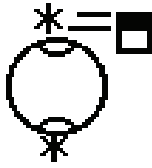

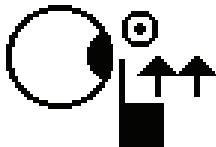

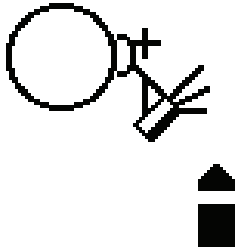

A: Pa Pa !
[PA-PA!]

4.1.3. Lekcja 3

JĘZYK POLSKI	PJM	SW
tak		 i
nie		
mama		

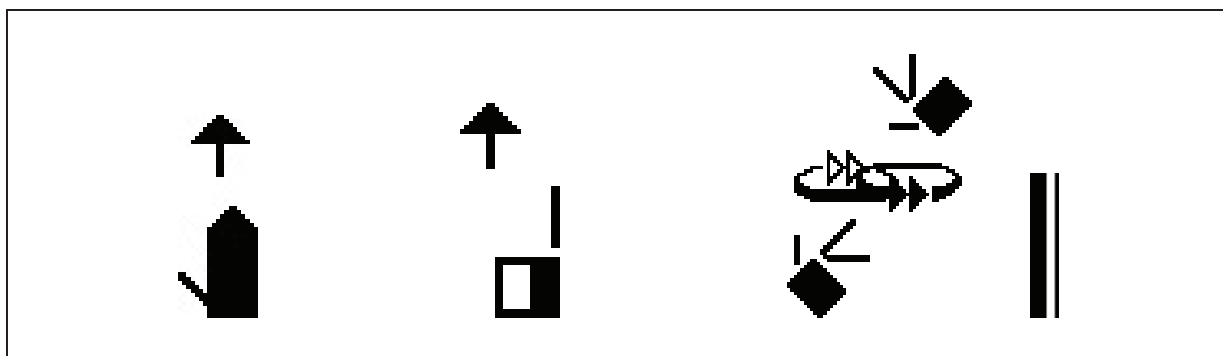
tata		
rodzina		
dziecko		
dzieci		
chłopiec		

dziewczynka		
mieszkać		

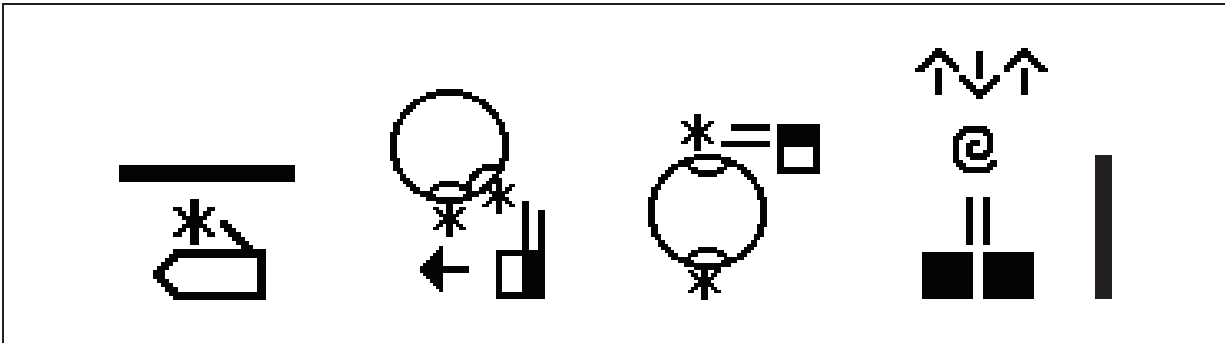
ZADANIE: Ułóż w parach krótki dialog o rodzinie i zapisz go w SW.

Przykładowy dialog:

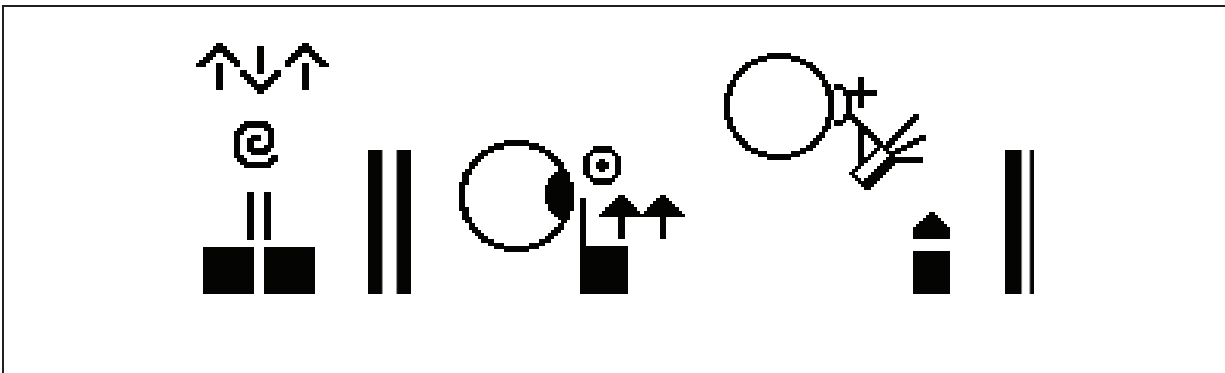
A: Czy ty masz rodzinę?
[MASZ-TY-RODZINA?]

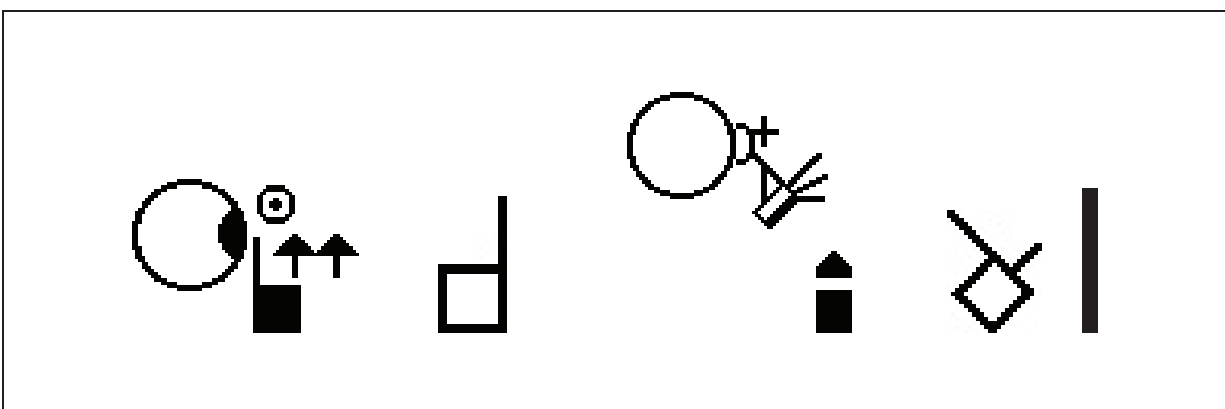
B: Tak mam: mamę ,tate i rodzeństwo.
 [MAM-MAMA-TATA-RODZEŃSTWO.]

A: Rodzeństwo to chłopiec czy dziewczynka?
 [RODZEŃSTWO: CHŁOPIEC-DZIEWCZYŃKA?]

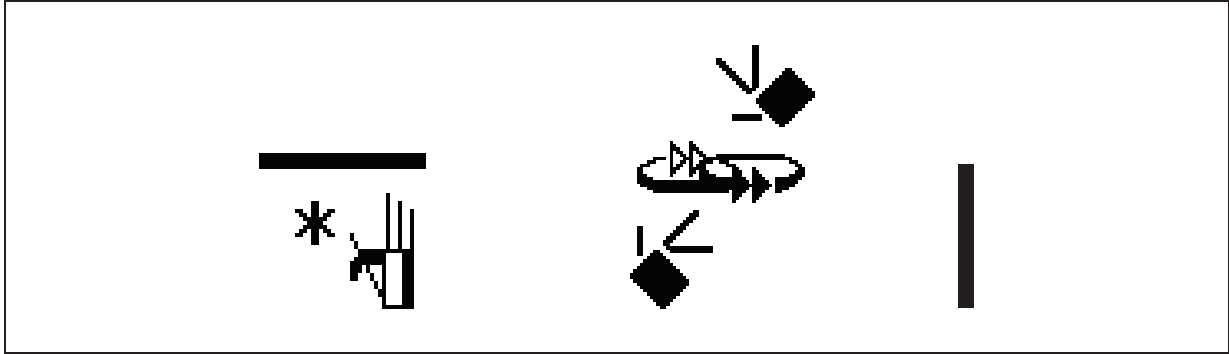

B: Jeden chłopiec i dwie dziewczynki.
 [CHŁOPIEC-JEDEN-DZIEWCZYŃKA-DWA.]

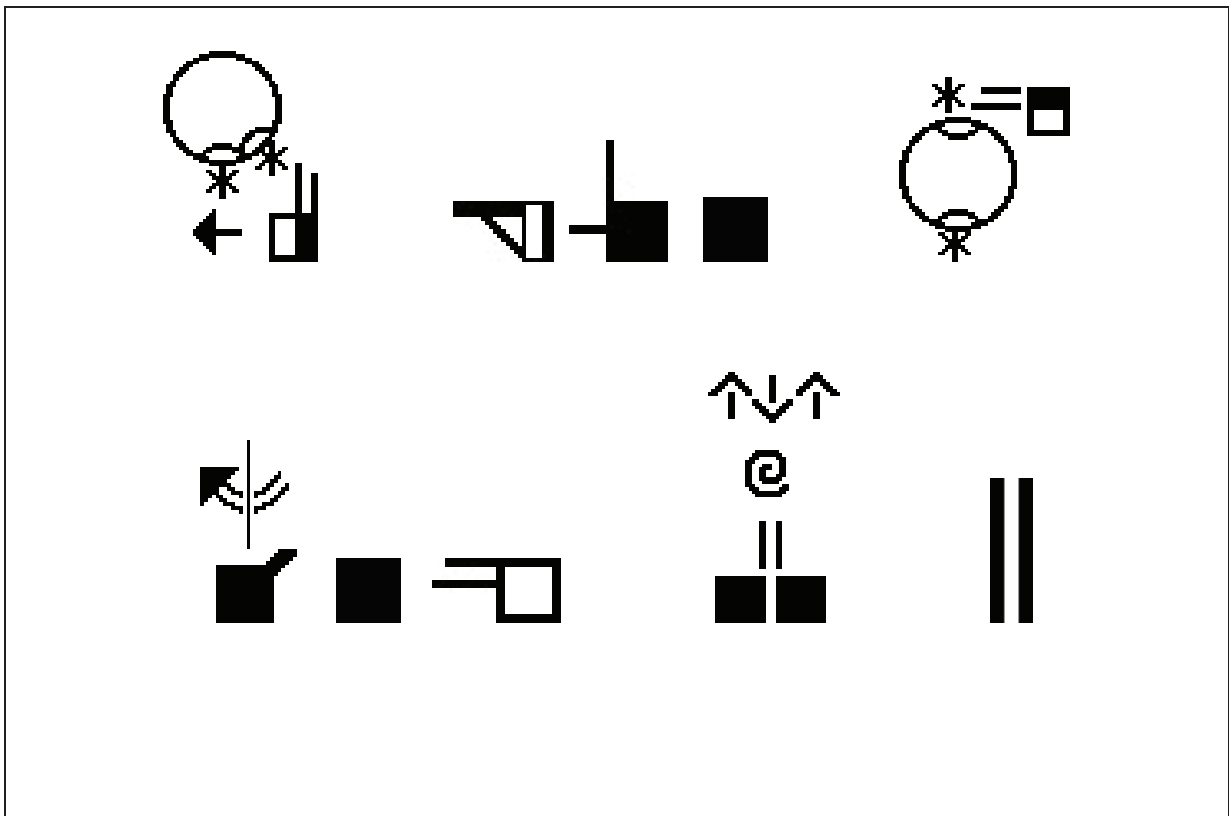

Prawidłowo przetłumaczony tekst:

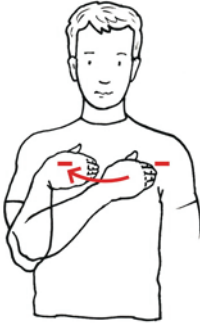

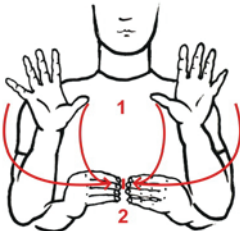

To moja rodzina.
[MÓJ-RODZINA].

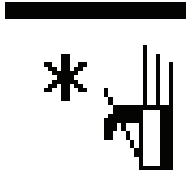

Ela, tata Jan i rodzeństwo: dziewczynka Ola i chłopiec Tomek.
[MAMA-ELA-TATA-JAN-RODZEŃSTWO:DZIEWCZYŃKA-OLA-
CHŁOPIEC-TOMEK]

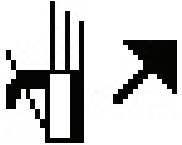

4.1.4. Lekcja 4

JĘZYK POLSKI	PJM	SW
my		
wy		
sam		
wszyscy		

my dwoje		
oni dwoje		
my w trójkę		
mój		

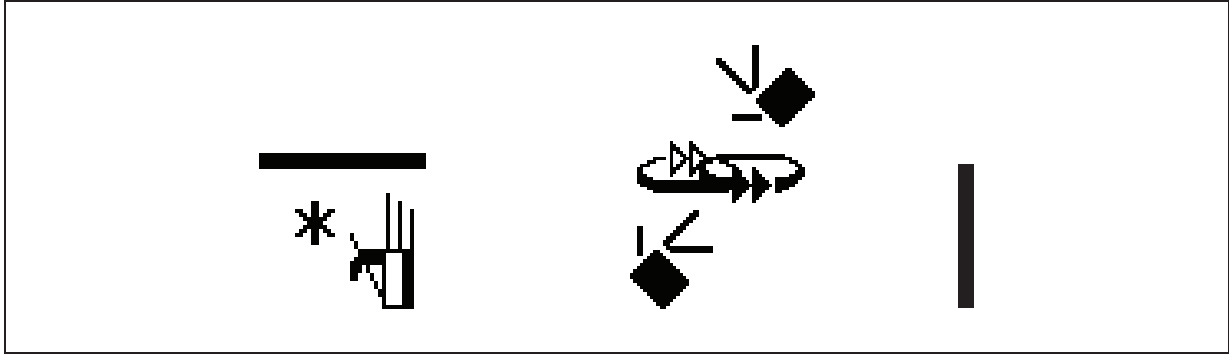
twój		
jego		

ZADANIE : Zapisz tekst w sw.

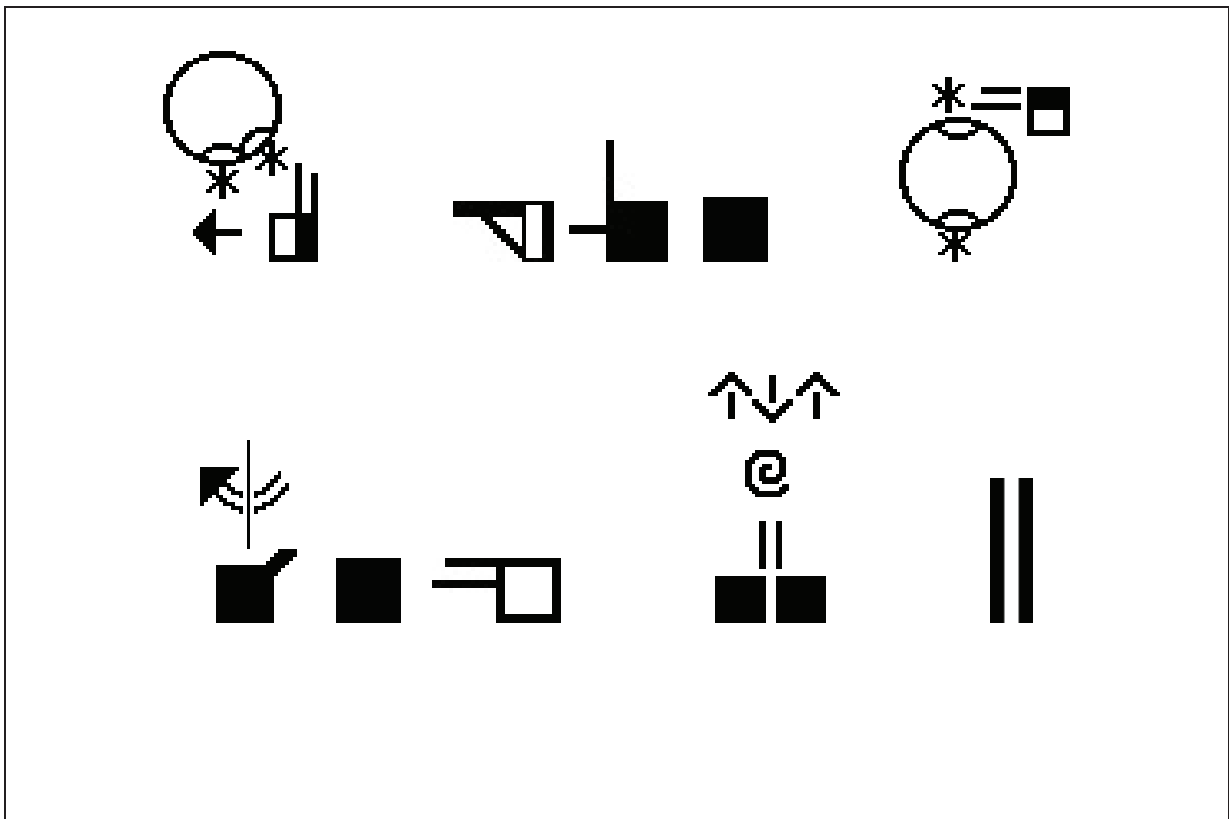
To moja rodzina. Mama Ela, tata Jan i rodzeństwo: dziewczynka Ola i chłopiec Tomek. My w trójkę jesteśmy dziećmi.
My wszyscy mieszkamy w domu.

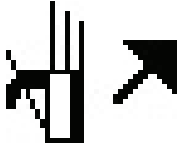
Prawidłowo przetłumaczony tekst:

To moja rodzina.
[MÓJ-RODZINA].

Ela, tata Jan i rodzeństwo: dziewczynka Ola i chłopiec Tomek.
[MAMA-ELA-TATA-JAN-RODZEŃSTWO:DZIEWCZYNKA-OLA-CHŁOPIEC-TOMEK]

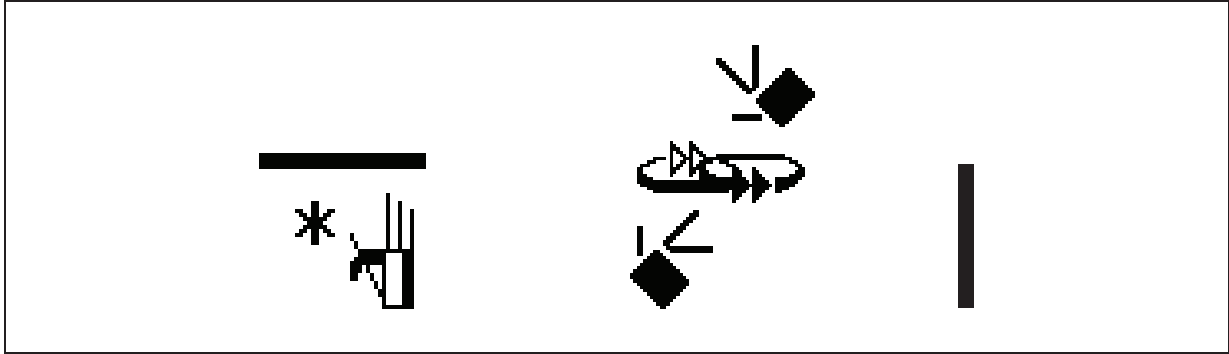
twój		
jego		

ZADANIE : Zapisz tekst w sw.

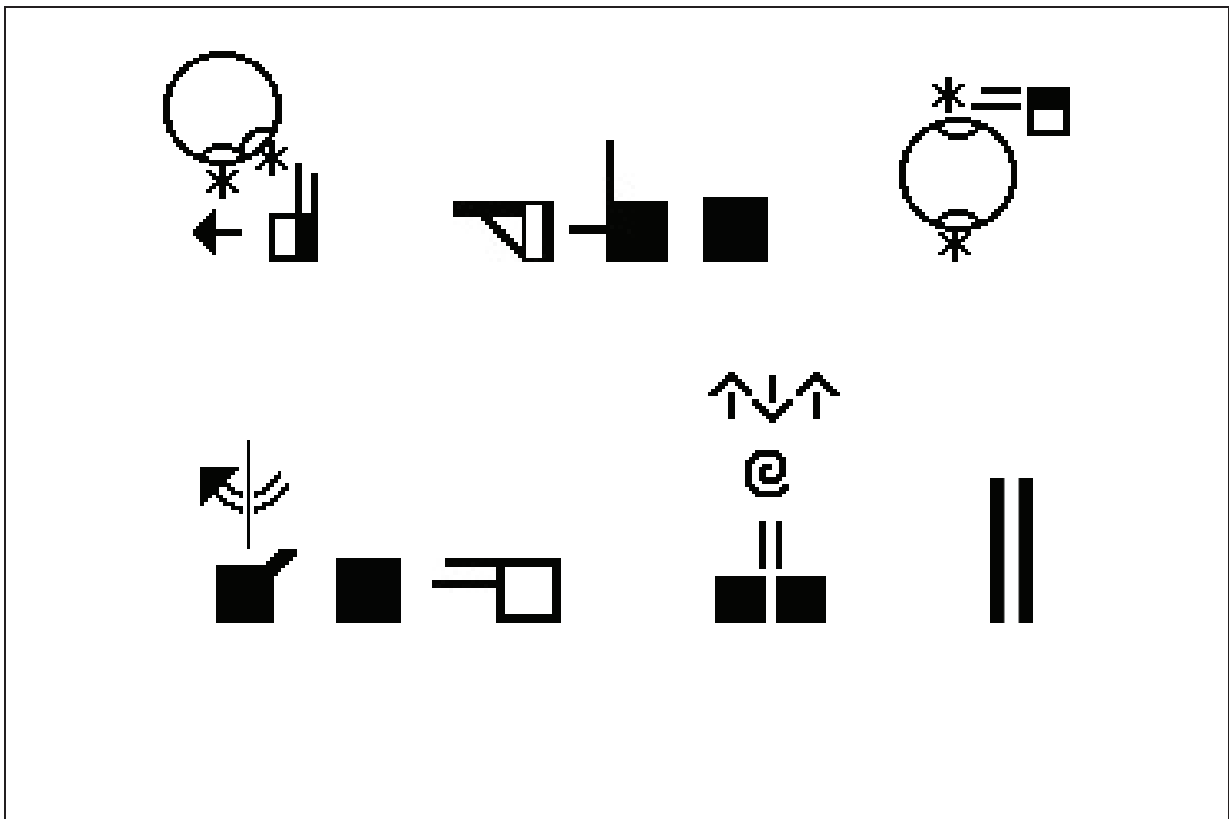
To moja rodzina. Mama Ela, tata Jan i rodzeństwo: dziewczynka Ola i chłopiec Tomek. My w trójkę jesteśmy dziećmi.
My wszyscy mieszkamy w domu.

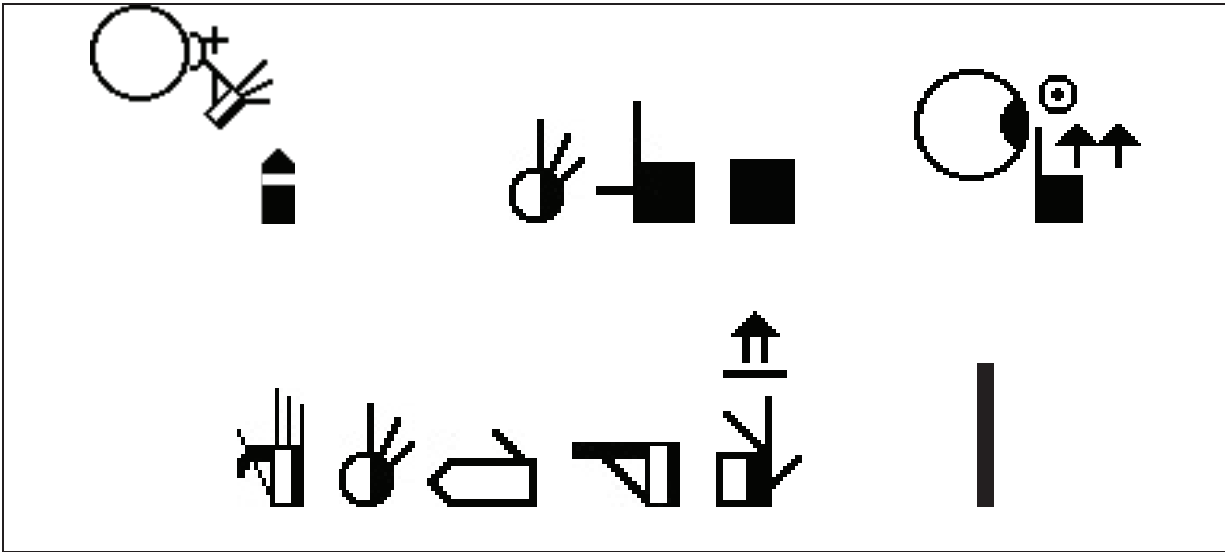
Prawidłowo przetłumaczony tekst:

To moja rodzina.
[MÓJ-RODZINA].

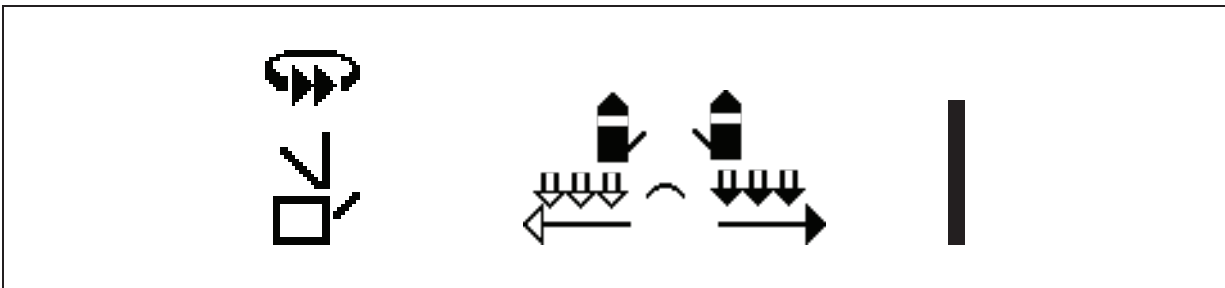

Ela, tata Jan i rodzeństwo: dziewczynka Ola i chłopiec Tomek.
[MAMA-ELA-TATA-JAN-RODZEŃSTWO:DZIEWCZYNNKA-OLA-
CHŁOPIEC-TOMEK]

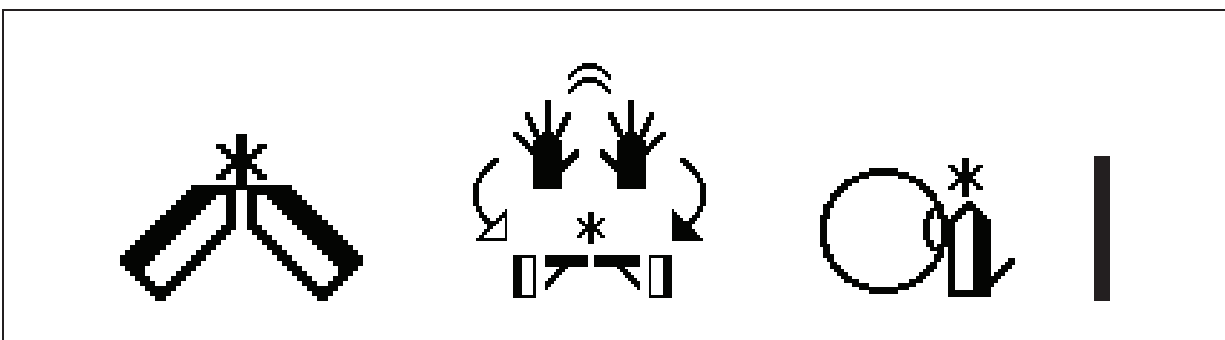

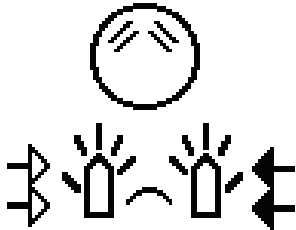

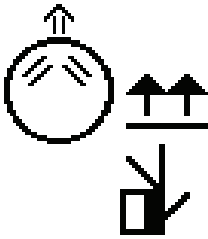

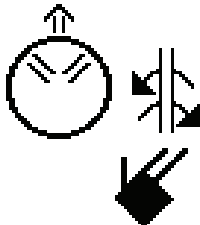

My w trójkę jesteśmy dziećmi.
[MY W TRÓJKĘ-DZIECI.]

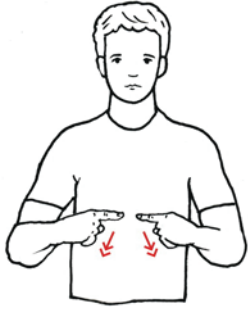

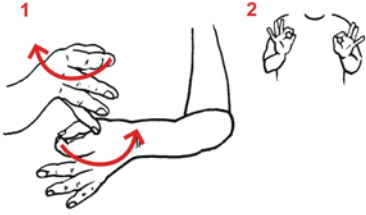
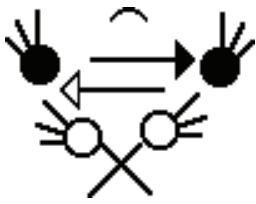
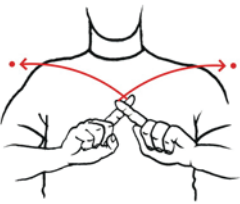

Wszyscy mieszkamy w domu.
[DOM-WSZYSCY-MIESZKAĆ]

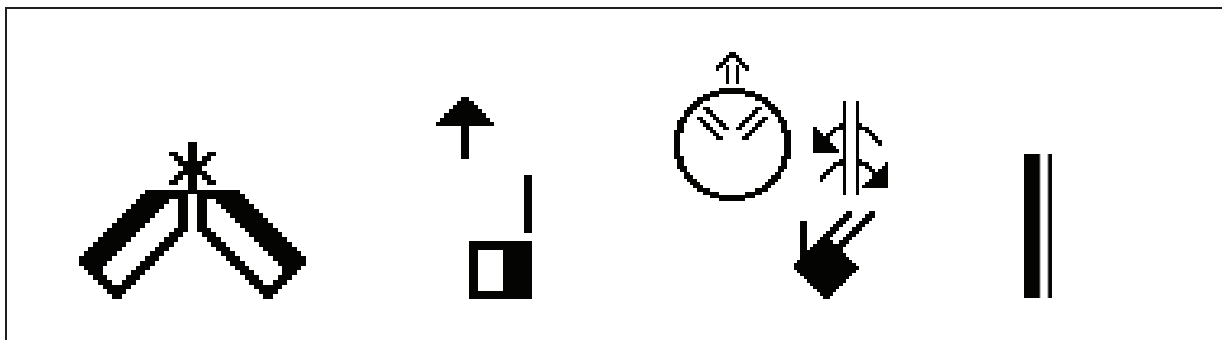
4.1.5. Lekcja 5

JĘZYK POLSKI	PJM	SW
gdzie		
kto		
kiedy		
było		

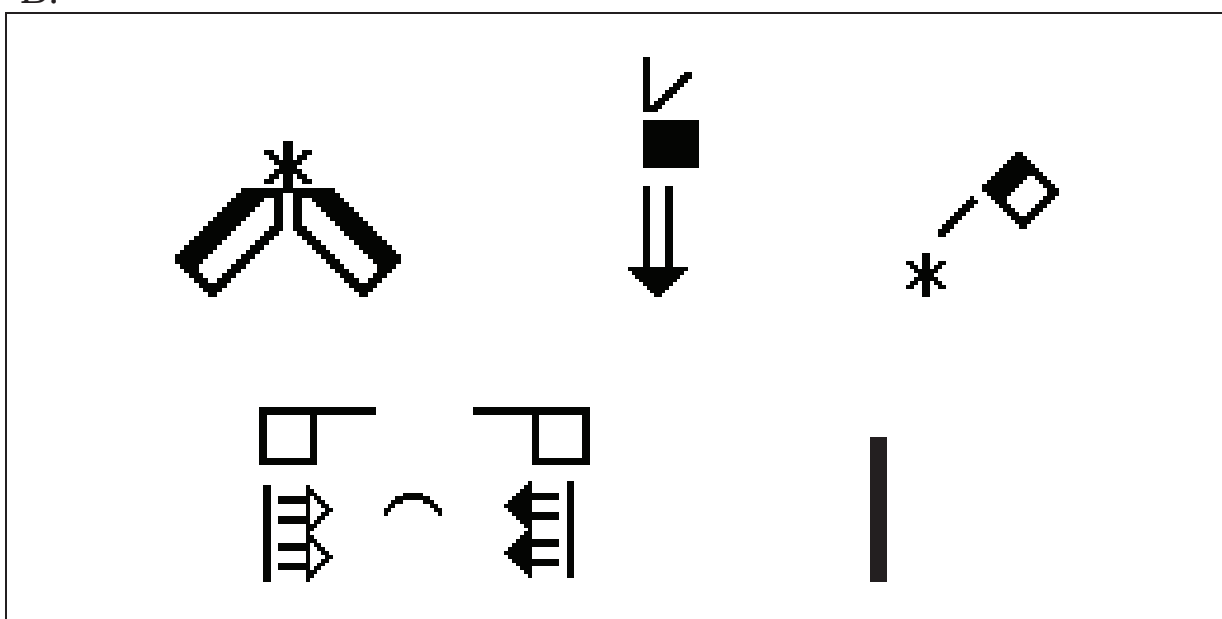
nie było		
wolno		
nie wolno		

ZADANIE: Odczytaj dialog zapisany w SW

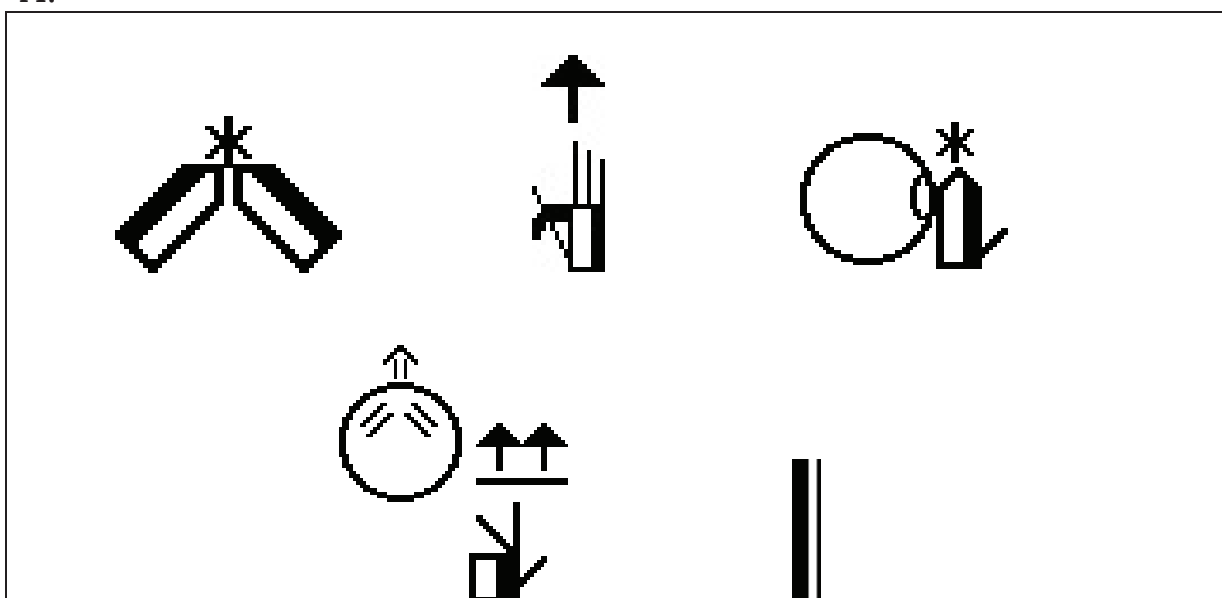
A:

B:

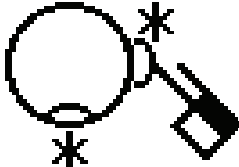

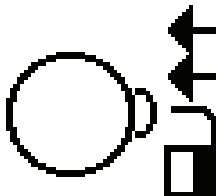

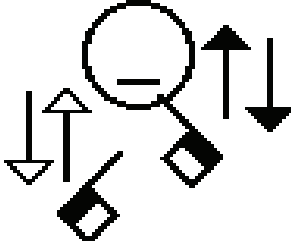

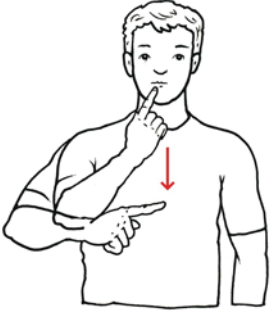
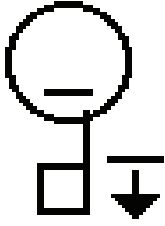
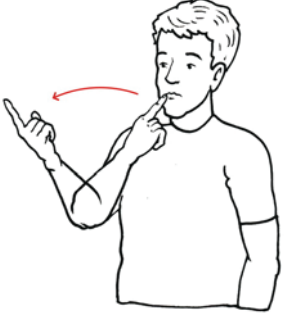
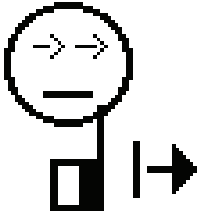
A:

4.1.6. Lekcja 6

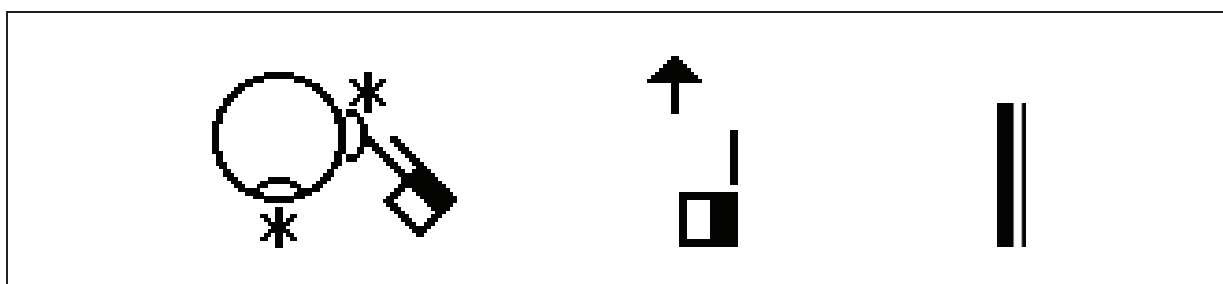
JĘZYK POLSKI	PJM	SW
głuchy		
słyszący		
słabosłyszący		
rozmawiać		

powiedz mi		
powiedz jemu		

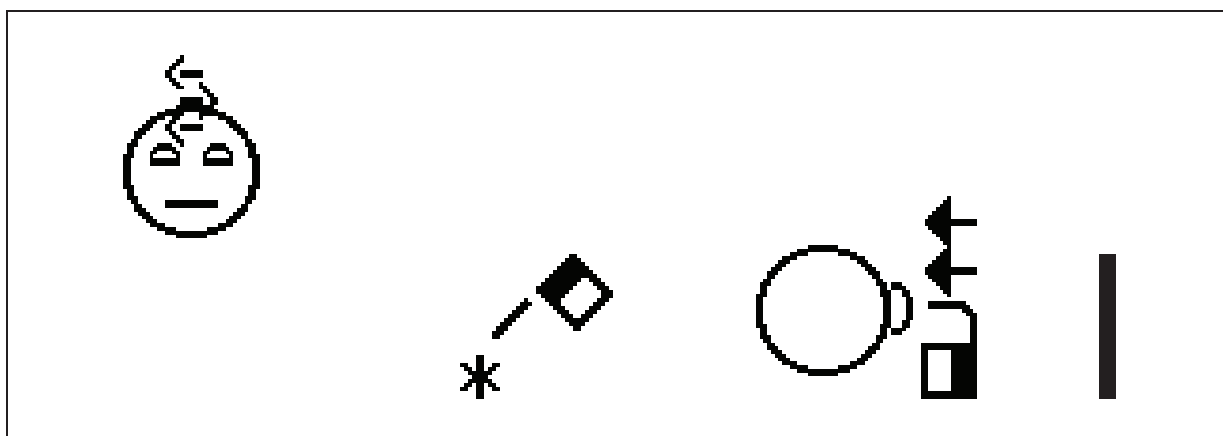
ZADANIE: Ułóż krótki dialog i zapisz go w SW.

Przykładowy dialog:

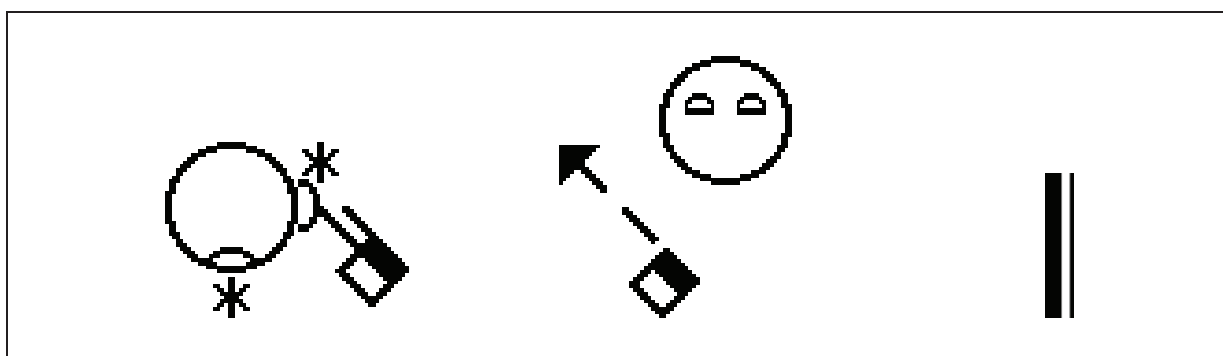
A: Czy ty jesteś głuchy?
[GŁUCHY-TY?]

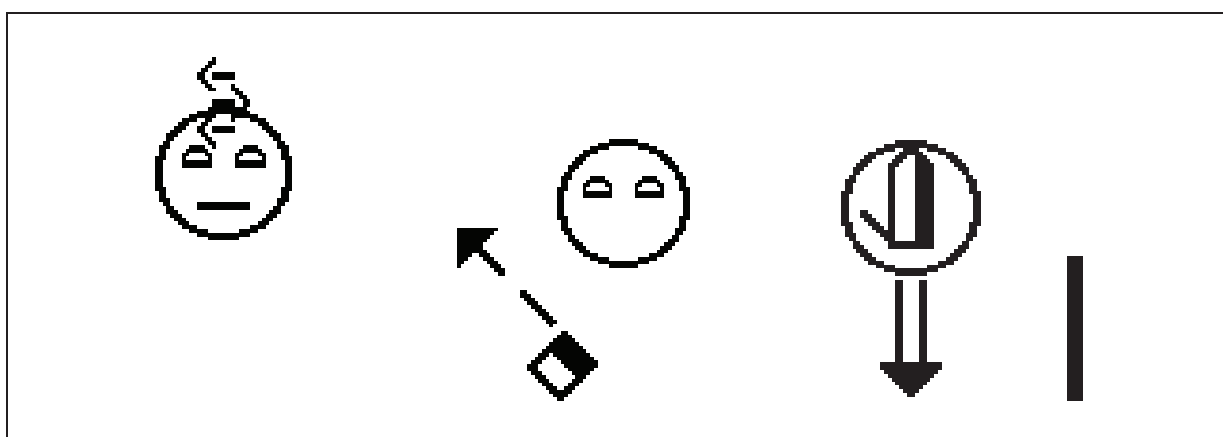
B: Nie, ja jestem słyszący.
[NIE-JA-SŁYSZĄCY.]

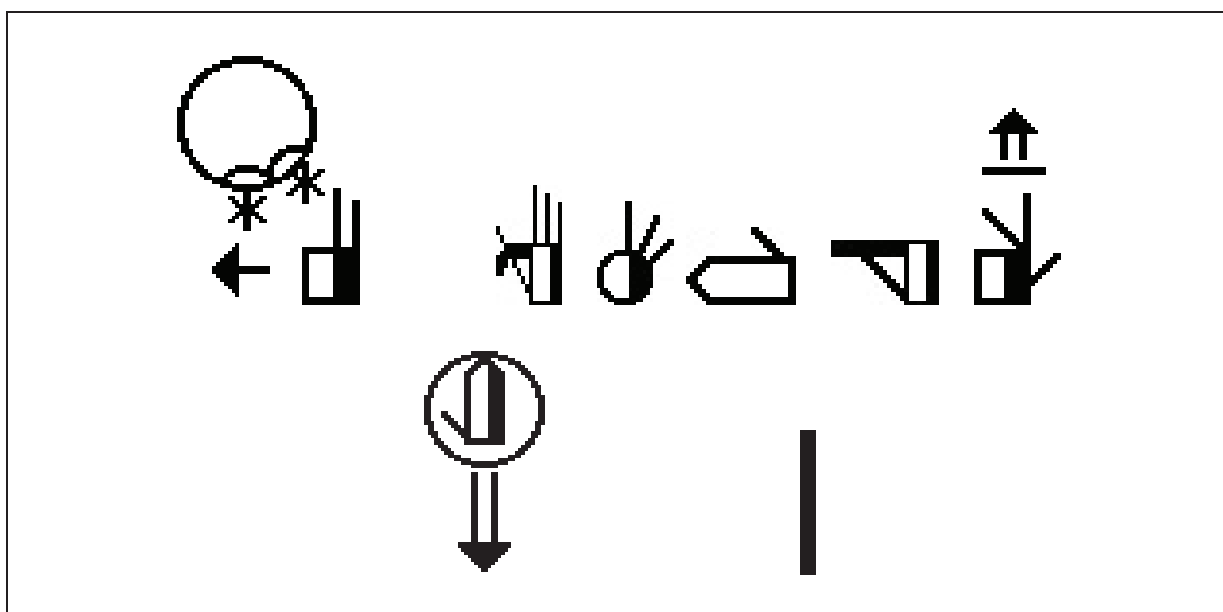
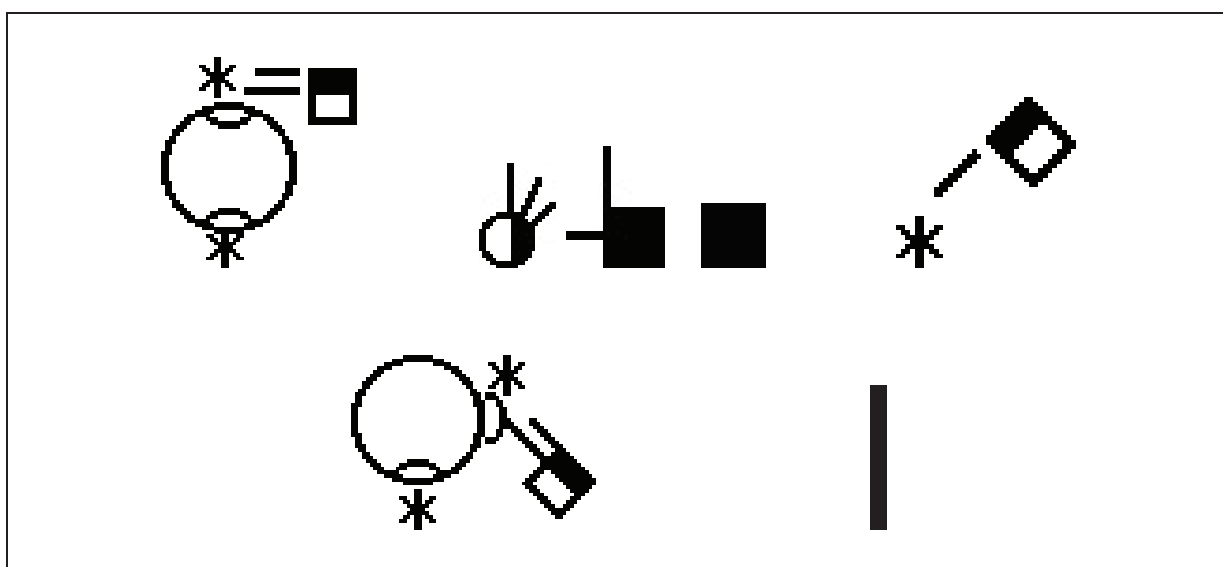
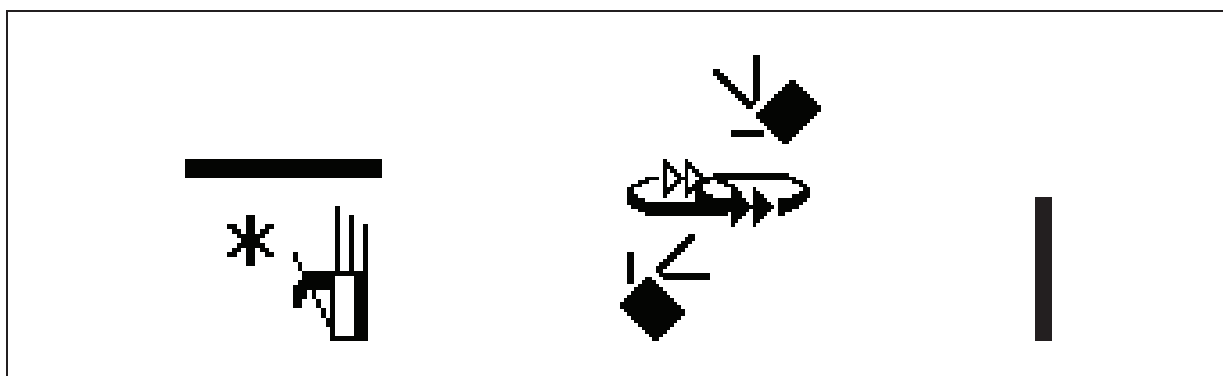
A: Czy on jest głuchy?
[GŁUCHY-ON?]

B: Nie on jest słabosłyszący.
[NIE-ON -SŁABOSŁYSZĄCY.]

ZADANIE: Przetłumacz tekst zapisany w SW

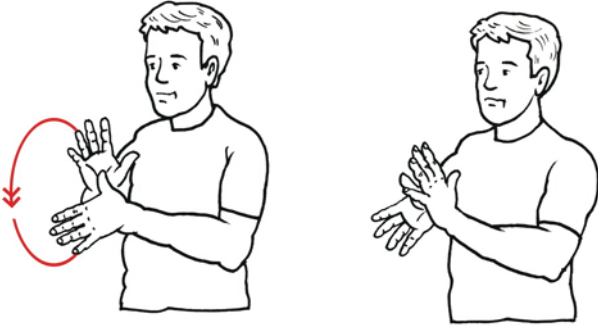

Prawidłowe tłumaczenie:

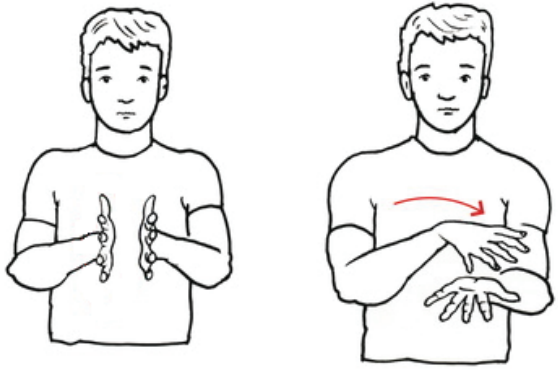
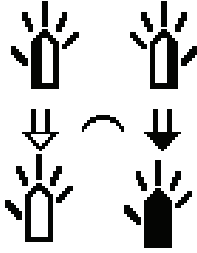

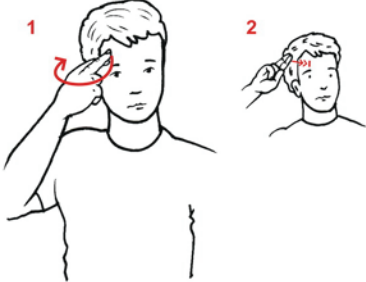

To moja rodzina.

Tata, Ola i ja jesteśmy głusi.

Mama i Tomek są słabosłyszący.

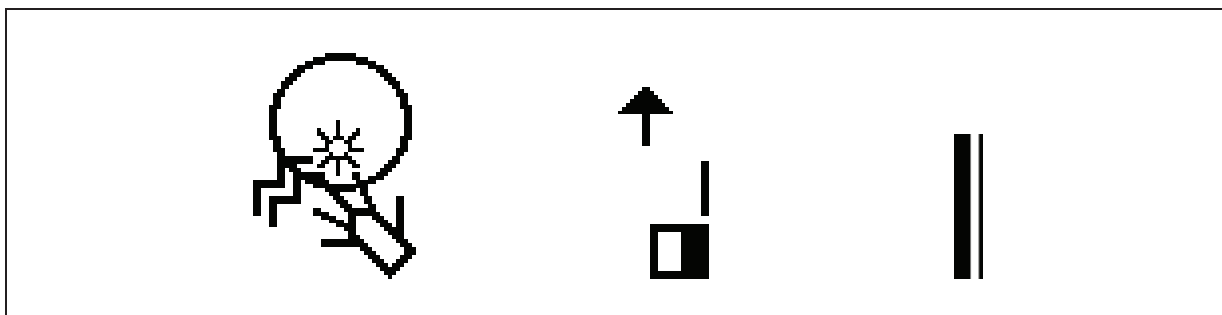
4.1.7. Lekcja 7

JĘZYK POLSKI	PJM	SW
mówić		
migać		
pisać		
język		

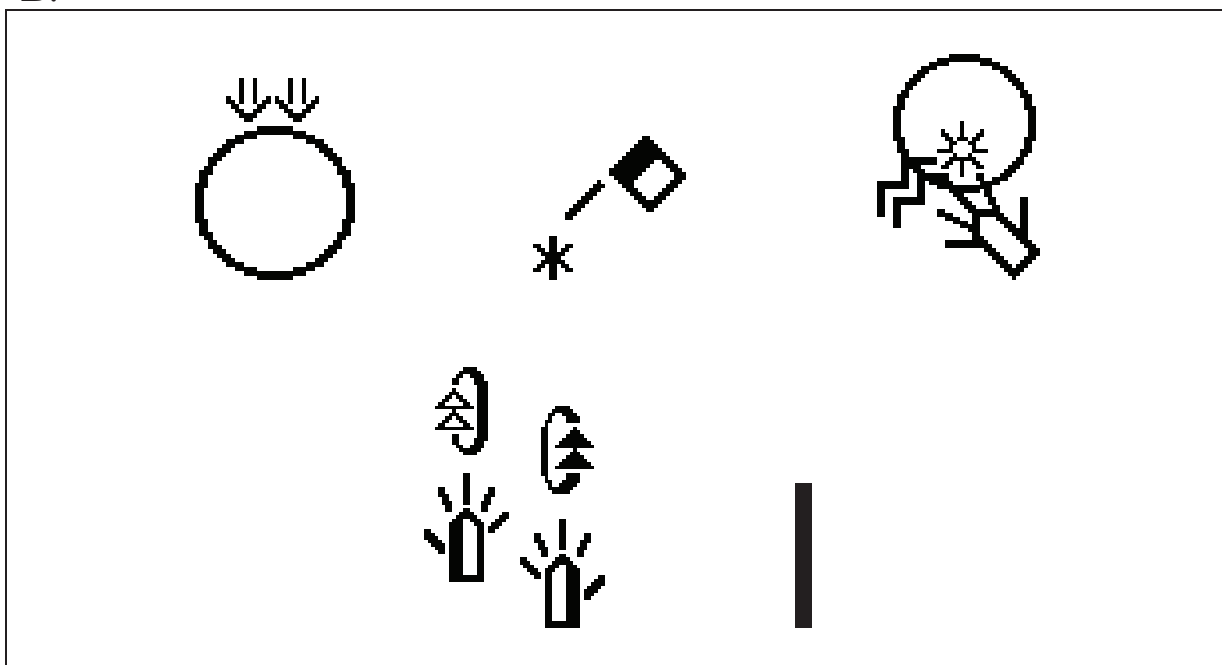
SignWriting		
rozumieć		
nie rozumieć		

ZADANIE: Odczytaj dialog zapisany w SW.

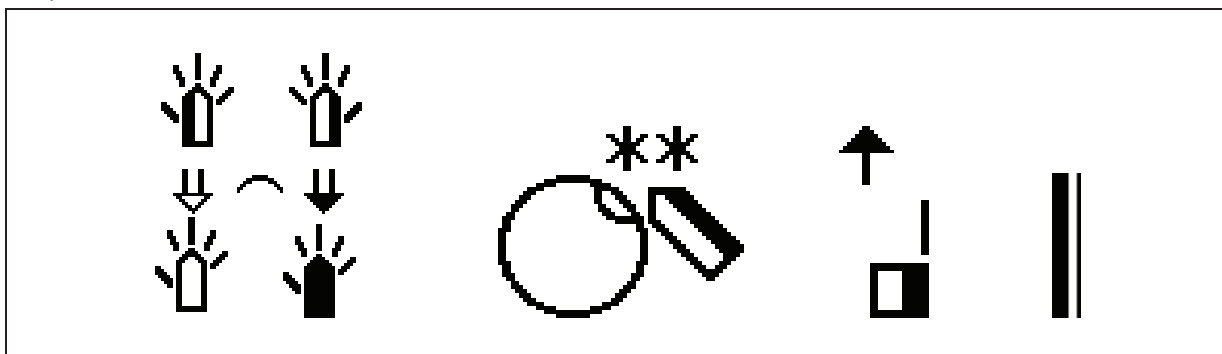
A:

B:

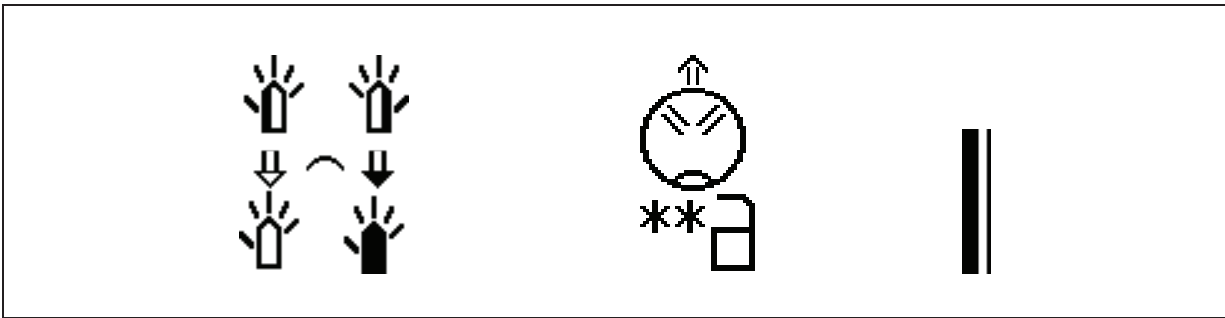

A:

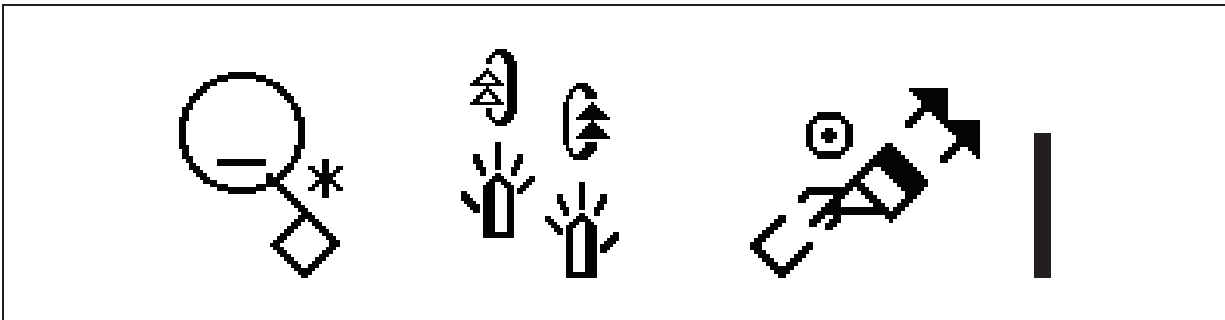

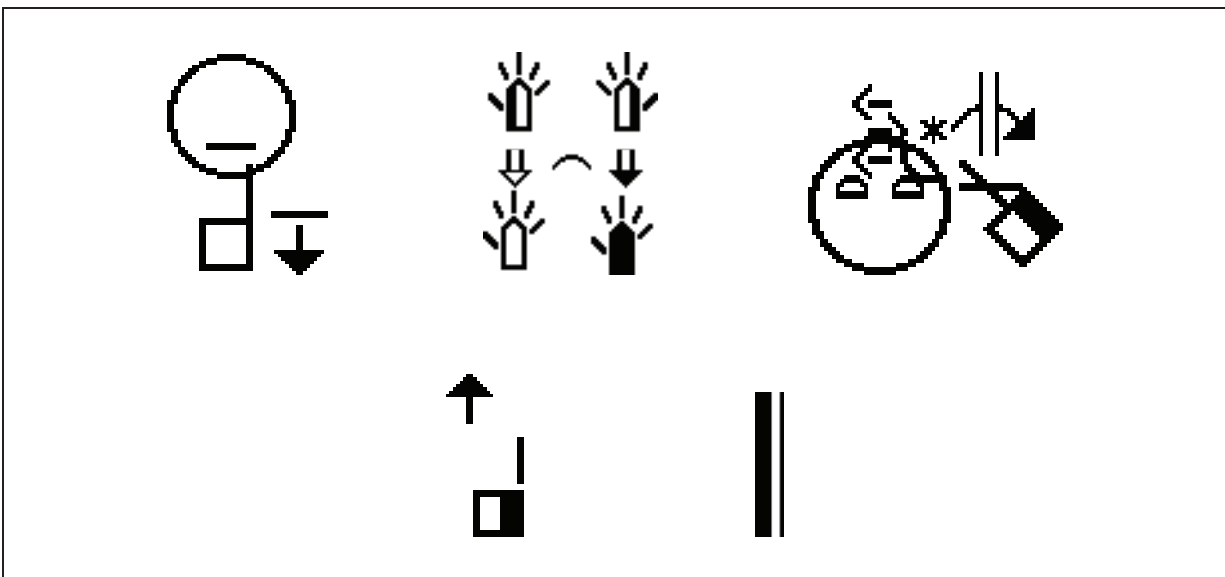
B:

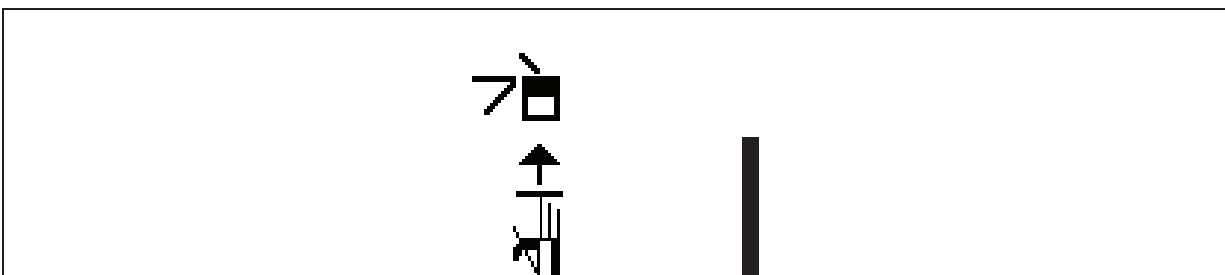
A:

B:

A:

Prawidłowe tłumaczenie:

A: Czy ty mówisz?
[MÓWIĆ-TY?]

B: Tak ja mówię i migam.
[TAK-JA-MÓWIĆ-MIGAĆ]

A: Czy znasz SW?
[SIGNWRITING-ZNAĆ-TY?]

B: Co to jest SW?
[SIGNWRITING-CO TO JEST?]

A: To pisany język migowy.
[JĘZYK MIGAĆ-PISAĆ.]

B: Powiedz mi, czy ty rozumiesz SW?
[POWIEDZ MI-SIGNWRITING-ROZUMIEĆ-TY?]

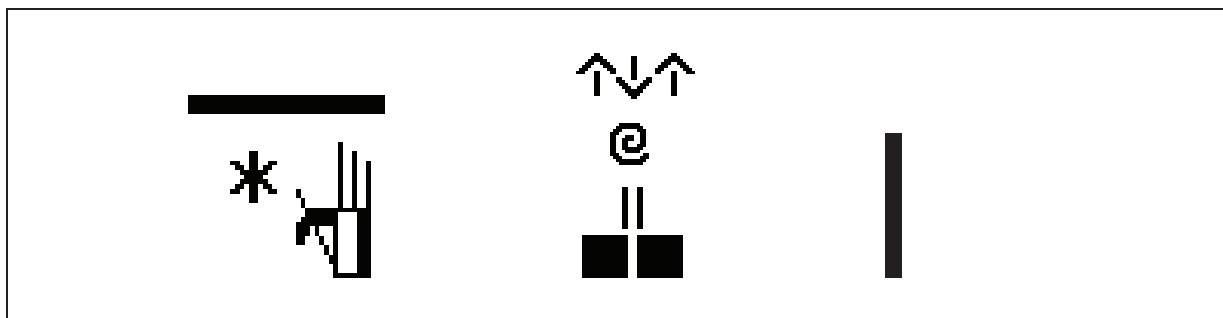
A: Tak.
[TAK.]

ZADANIE: Przeczytaj tekst i zapisz go w SW.

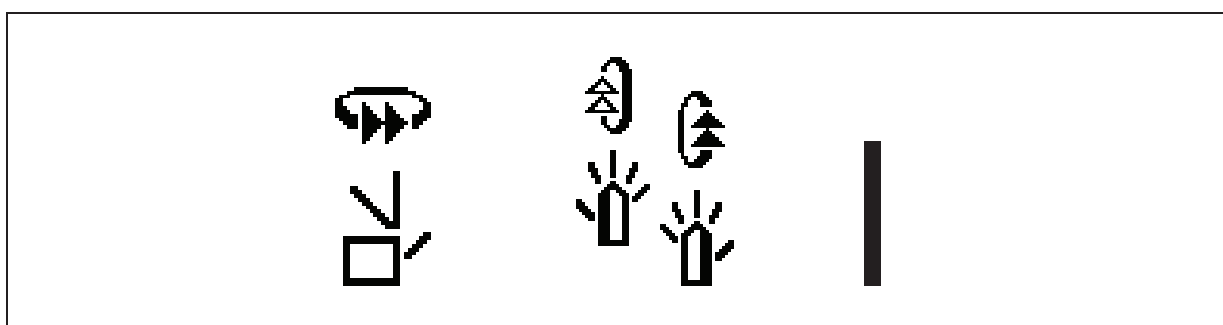
To moje rodzeństwo.
My w trójkę migamy. Oni w dwójkę mówią.
Ale wszyscy rozumiemy się.

Poprawny zapis:

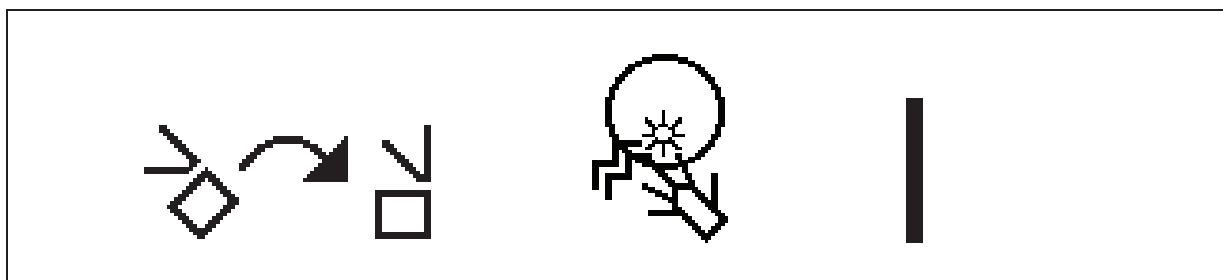
To moje rodzeństwo.
[MOJE-RODZEŃSTWO.]

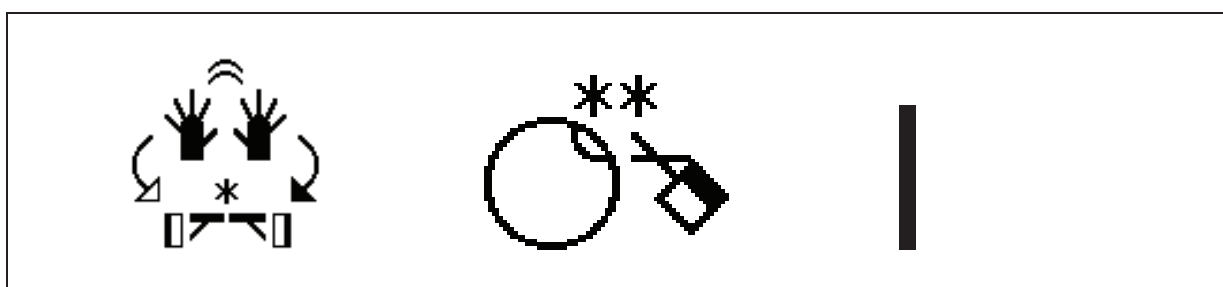
My w trójkę migamy.
[MY W TRÓJKĘ-MIGAĆ.]

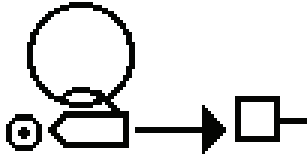
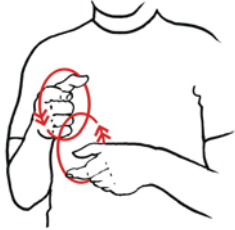
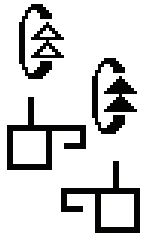

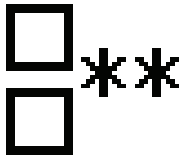
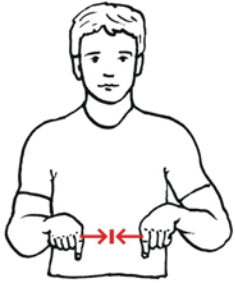
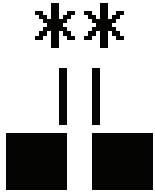
Oni w dwójkę mówią.
[ONI W DWÓJKĘ-MÓWIĆ.]

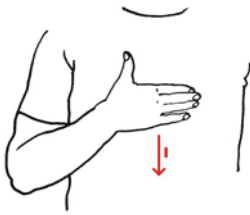
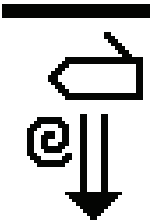

Ale wszyscy rozumiemy się.
[WSZYSCY-ROZUMIEĆ.]

4.1.8. Lekcja 8

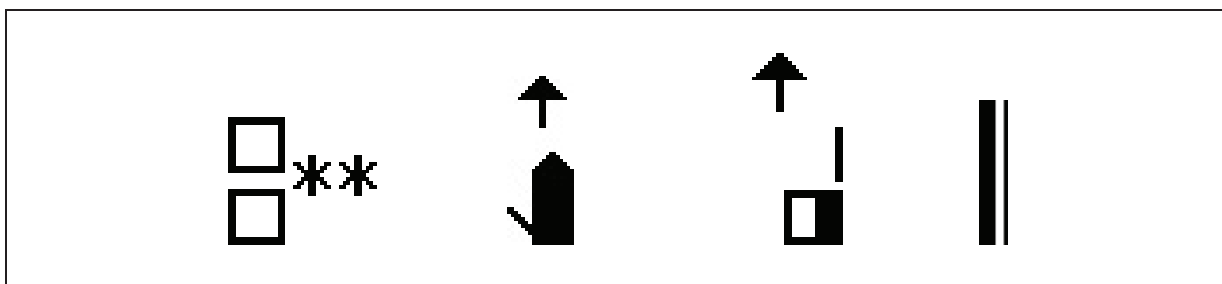
JĘZYK POLSKI	PJM	SW
nie mam/nie ma		
robić		
praca/pracować		
też/taki sam		

tłumaczyć		
lubić		
umieć		

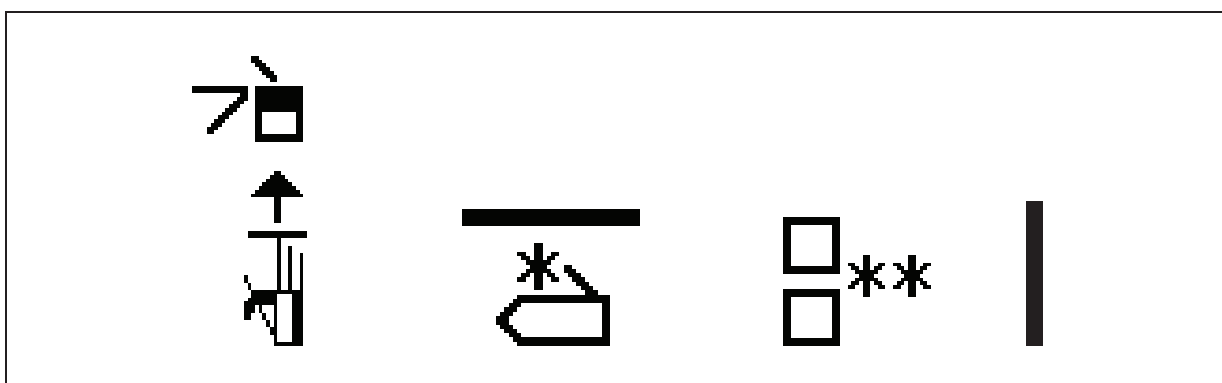
ZADANIE: Ułóż krótki dialog i zapisz go w SW.

Przykładowy dialog:

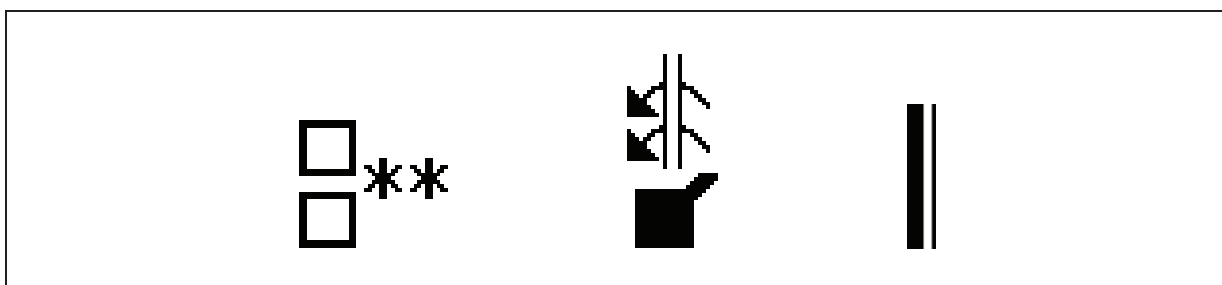
A: Czy ty masz pracę?
[PRACA-MASZ-TY?]

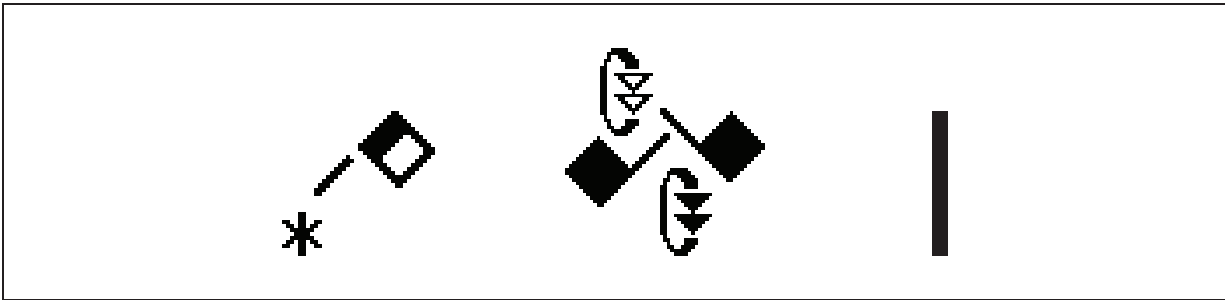
B: Tak ja mam pracę.
[TAK-MAM-PRACA.]

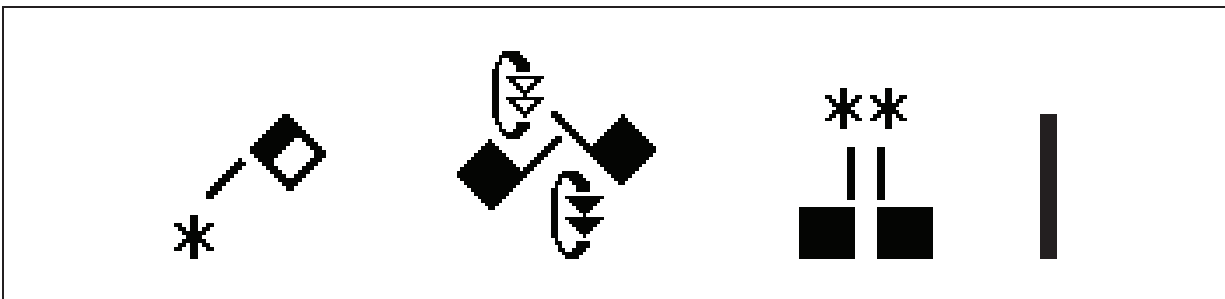
A: Jaka masz pracę.
[PRACA-JAKI?]

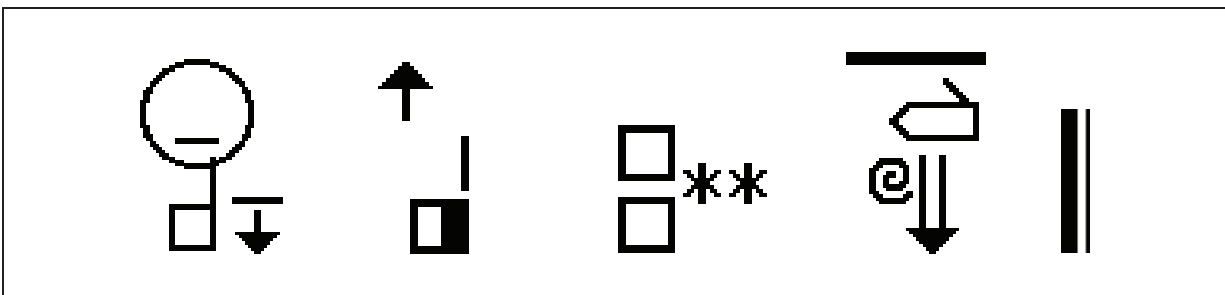
B: Ja jestem tłumaczem.
[JA-TŁUMACZYĆ.]

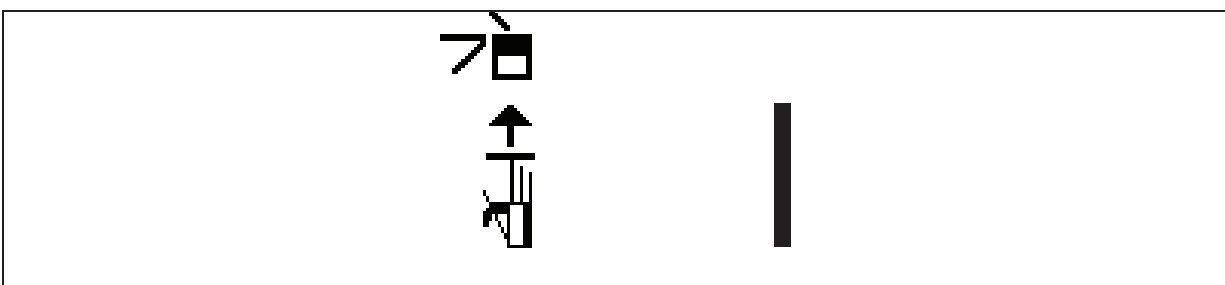
A: Ja też pracuję jako tłumacz.
[JA-TŁUMACZYĆ-TEŻ.]

B: Powiedz mi czy lubisz swoją pracę?
[POWIEDZ MI-TY-PRACA-LUBIĆ?]

A: Tak.
[TAK.]

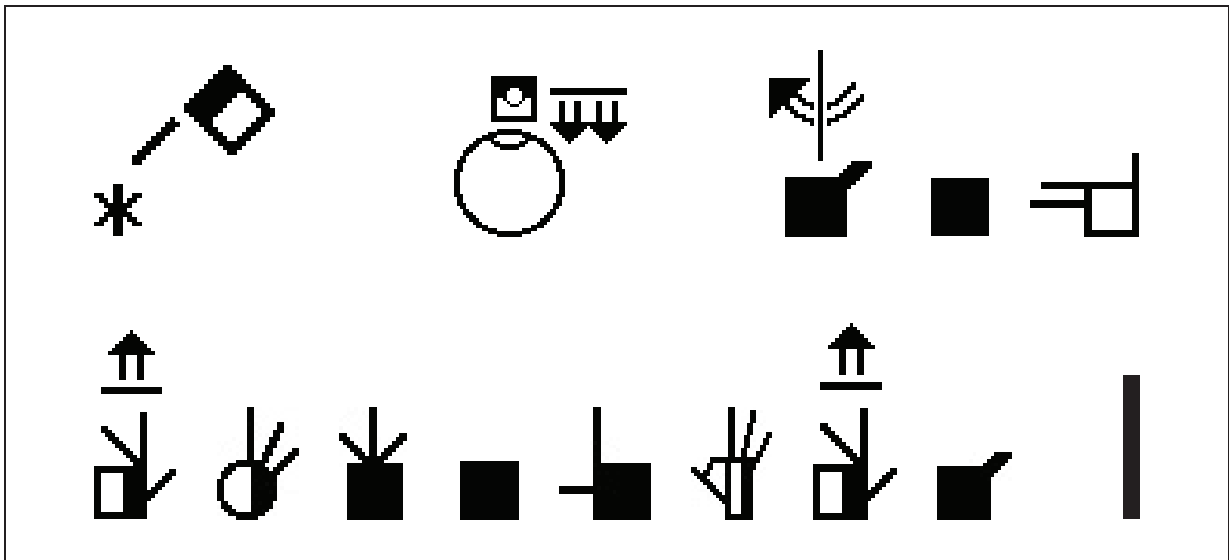

ZADANIE: Napisz w SW e-maila do nowego kolegi.

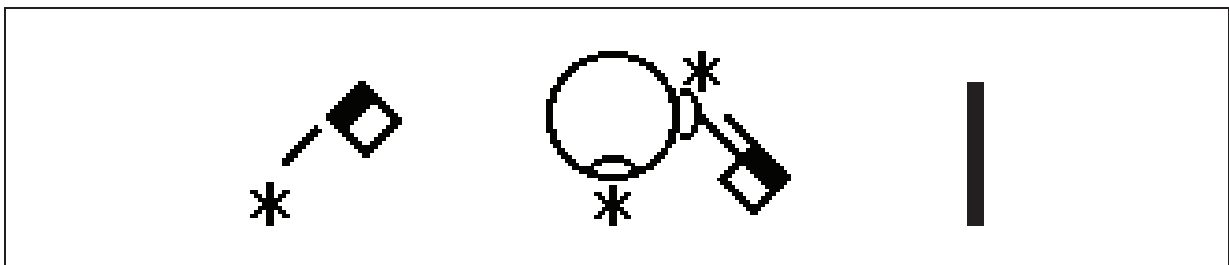
Przykładowy e-mail:

Nazywam się Jan Kowalski. Jestem głuchy. Umiem mówić i pisać.
Pracuję jako tłumacz z dziećmi głuchymi i słabosłyszącymi.
Mam rodzinę. Oni też są głusi. Moje dzieci znają SW.
W moim domu wolno migać. Ja rozumiem słyszących.

Nazywam się Jan Kowalski.
[JA-NAZYWAĆ-JAN-KOWALSKI.]

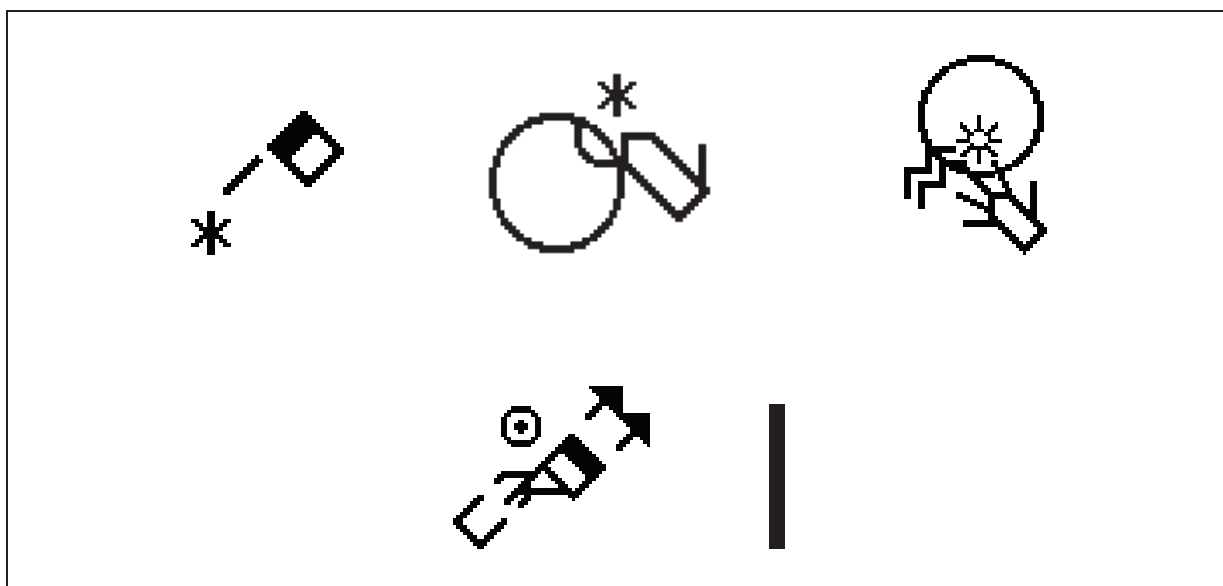

Jestem głuchy.
[JA-GŁUCHY.]

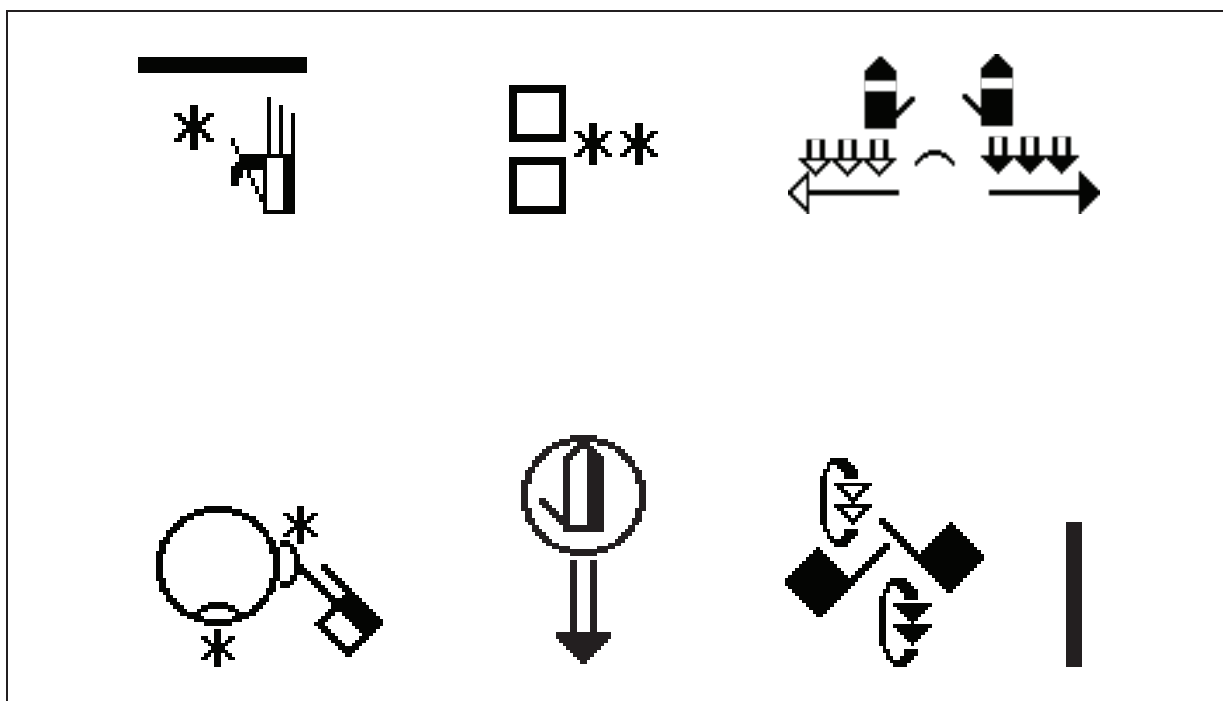

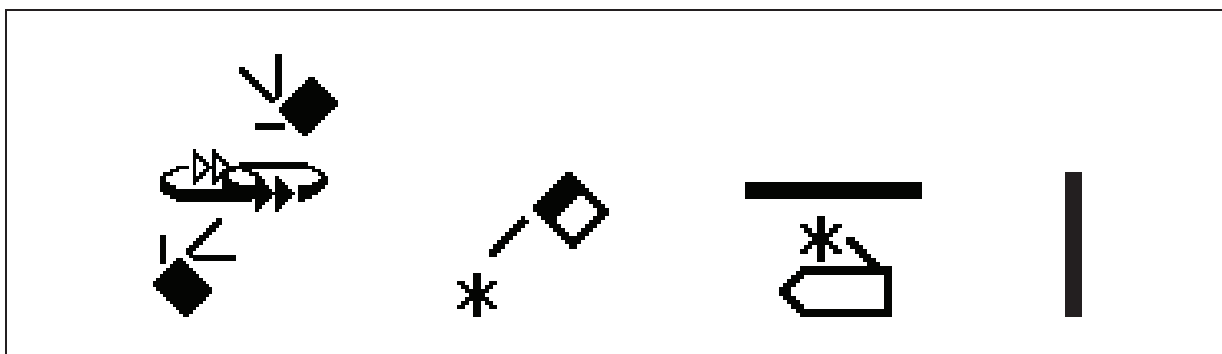
Umiem mówić i pisać.
[JA-UMIEĆ-MÓWIĆ-PISAĆ.]

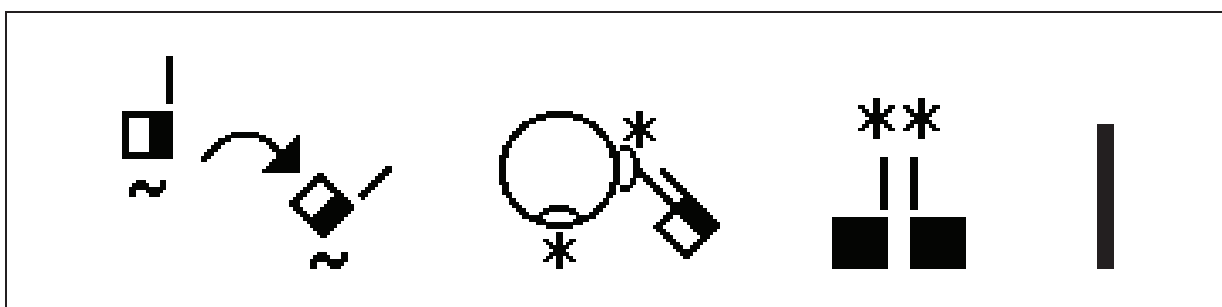
Pracuję jako tłumacz z dziećmi głuchymi i słabosłyszącymi.
[MÓJ-PRACA-DZIECI-GŁUCHY-SŁABOSŁYSZĄCY-TŁUMACZYĆ.]

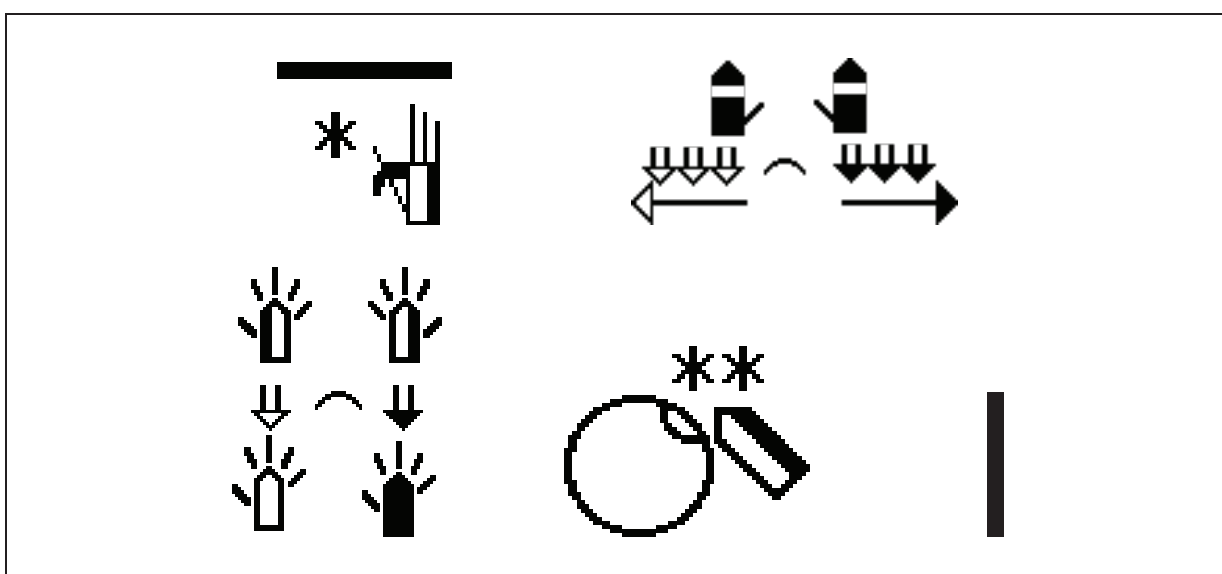
Mam rodzinę.
[RODZINA-JA-MAM.]

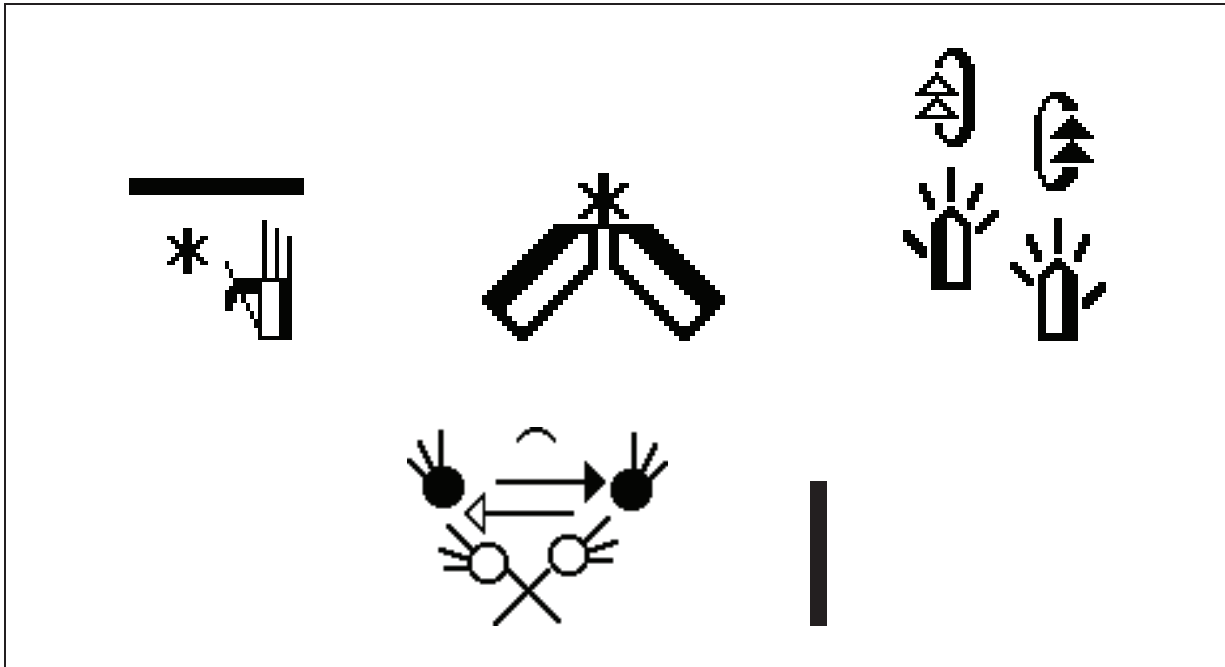
Oni też są głusi.
[ONI-GŁUCHY-TEŻ.]

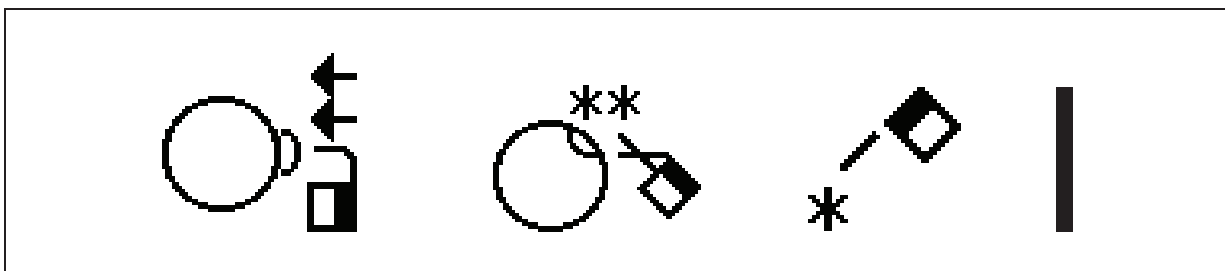
Moje dzieci znają SW.
[MÓJ-DZIECI-SWIGNWRITING-ZNAĆ.]

W moim domu wolno migać.
[MÓJ-DOM-MIGAĆ-WOLNO.]

Ja rozumiem słyszących.
[SŁYSZĄCY-ROZUMIEĆ-JA.]

4.2. Życie codzienne.

Jednostki lekcyjne: 5

Czas trwania jednej jednostki lekcyjnej: 45 minut

Opis :

Podczas każdej jednostki lekcyjnej omówionych zostanie sześć znaków PJM zapisanych w trzech wersjach: w języku polskim, rysunku – znaku PJM, w zapisie w notacji SW.

Słowa dobrane są tematycznie i dotyczą: życia codziennego, nauki, domowych obowiązków oraz pożywienia.

Lektor podobnie jak we wcześniejszych lekcjach prezentuje znak w PJM, zapisując go równocześnie na tablicy w języku polskim. Następnie, na wcześniej przygotowanej etykietce, pokazuje jego zapis SW, tłumacząc jednocześnie dokładnie sposób tego zapisu z uwzględnieniem zasad ortograficznych, tzn. układu rąk, rodzaju kontaktu, rodzaju ruchu oraz ekspresji twarzy lub ciała (w zależności od rodzaju znaku).

Prowadzone ćwiczenia to np.: odczytanie znaku graficznego w izolacji, odczytanie zapisu prostego zdania lub pytania, zapis znaku migowego w SW lub wyszukanie znaku graficznego w aplikacjach internetowych (w programie SignPuddle), ułożenie krótkiego dialogu lub krótkiego tekstu.

Szczegółowe metody, formy pracy i środki dydaktyczne opisano poniżej.

Cele operacyjne :

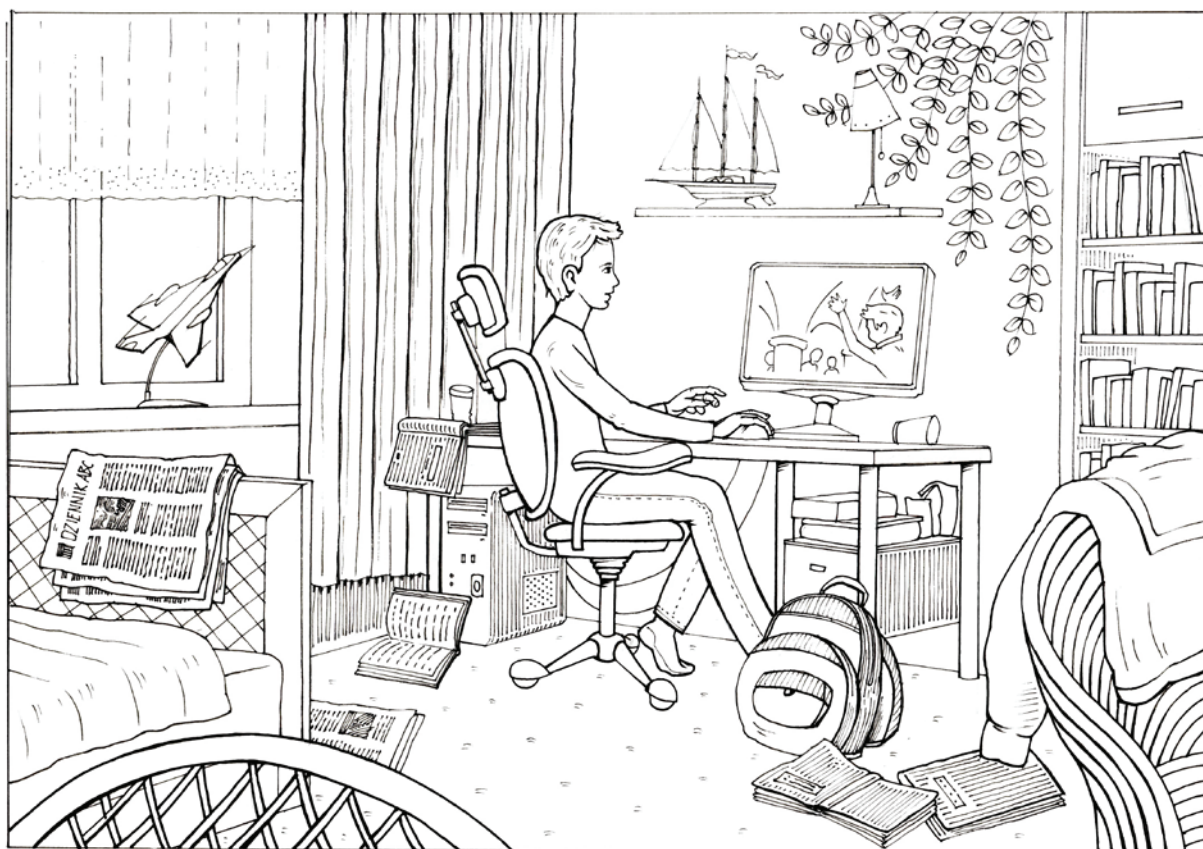
- zapoznanie ze znakami PJM w poszczególnych jednostkach lekcyjnych 9-13
- zapoznanie z zapisem tych znaków w notacji SW
- zapoznanie z zasadami ortograficznymi dotyczącymi znaków SW danej jednostki lekcyjnej
- zapoznanie z aplikacjami internetowymi w programie SignPuddle
- opanowanie przez słuchaczy zasad reguł ortograficznych zapisu znaków w SW
- opanowanie przez słuchaczy odczytywania znaków w zapisie SW
- opanowanie przez słuchacza umiejętności zapisu znaków w SW
- kształtowanie umiejętności pisania prostych pytań i odpowiedzi
- kształtowanie umiejętności odczytywania znaków SW w krótkich testach i dialogach
- doskonalenie umiejętności użycia różnego rodzaju form zapisu SW (układy rąk, kontakt, ekspresja, ruch, przestrzeń)
- doskonalenie zasad ortograficznych SW
- wzbogacanie słownictwa
- rozwijanie sprawności w zakresie podstawowych zasad gramatyki PJM w zapisie SW

Metody pracy:

- pokaz połączony z wykładem
- pogadanka
- ćwiczenia w pisaniu znaków PJM przy użyciu SW
- ćwiczenia w czytaniu i rozumieniu znaków PJM w zapisie SW
- metoda programowa z wykorzystaniem komputera
- metoda projektu – opracowanie krótkiego tekstu lub dialogu na wybrany temat

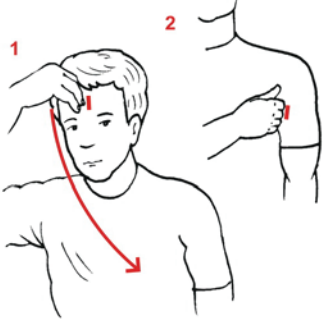

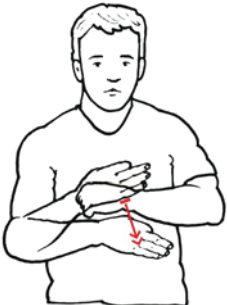

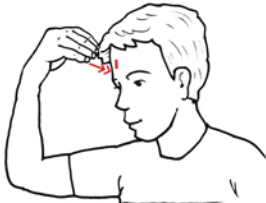
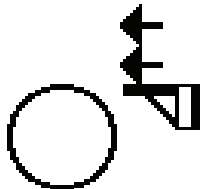

**Szczegółowe słownictwo każdej jednostki lekcyjnej
wraz z ćwiczeniami,
dotyczące bloku tematycznego
„Życie codzienne”**

lekcja 9 – 13

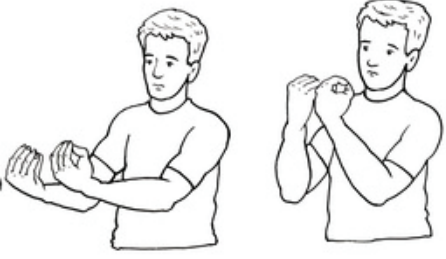

4.2.1. Lekcja 9

JĘZYK POLSKI	PJM	SW
szkoła		
studia		
uczyć się		
uczyć kogoś /nauczyciel		

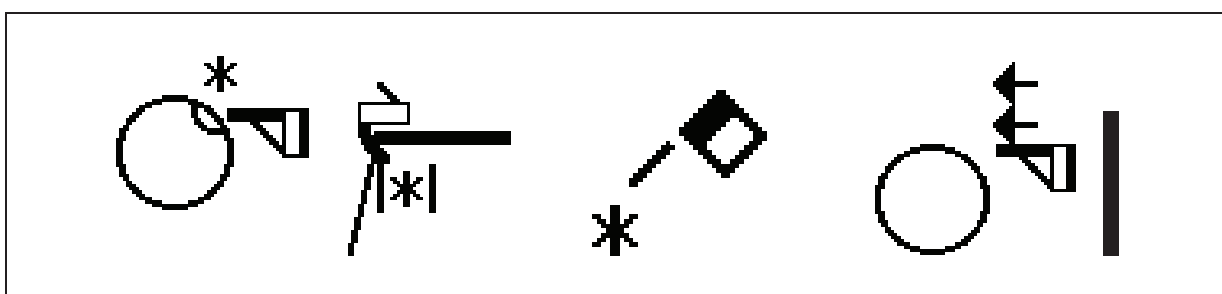

uczyć mnie		
czytać		
dobry		

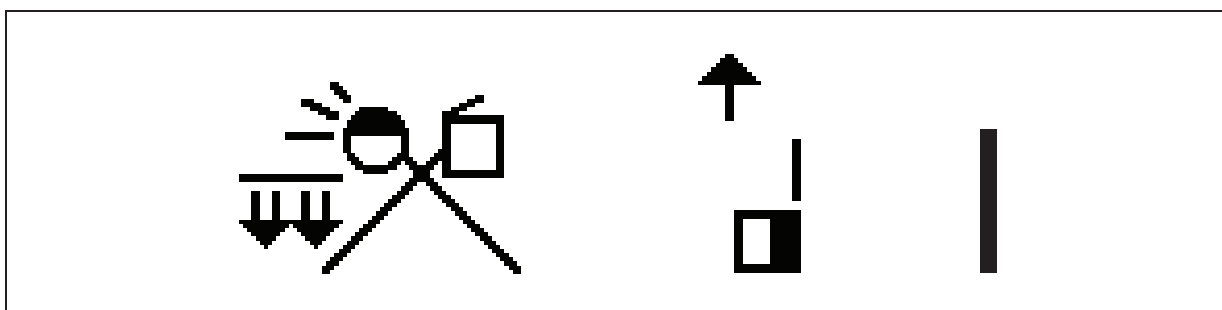
ZADANIE: Ułóż zdania w SW mając do pomocy etykiety z notacją SW.

Prawidłowo ułożone zdania z etykietek:

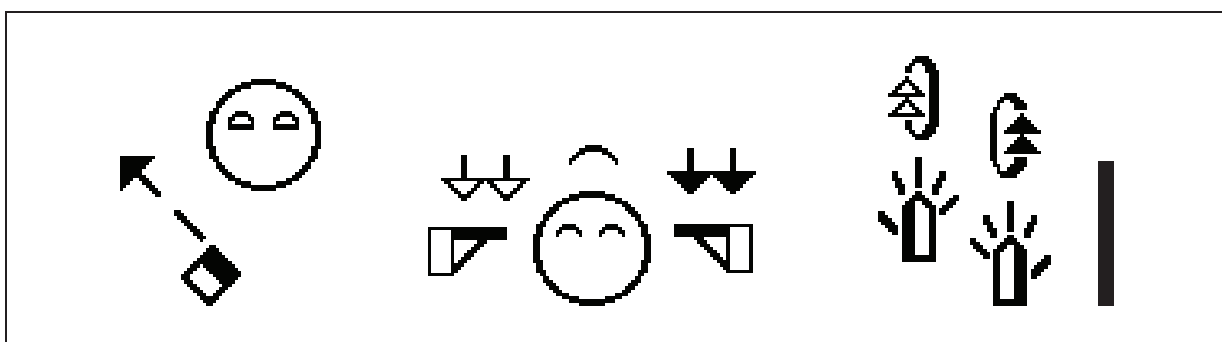
Ja uczę się w szkole.

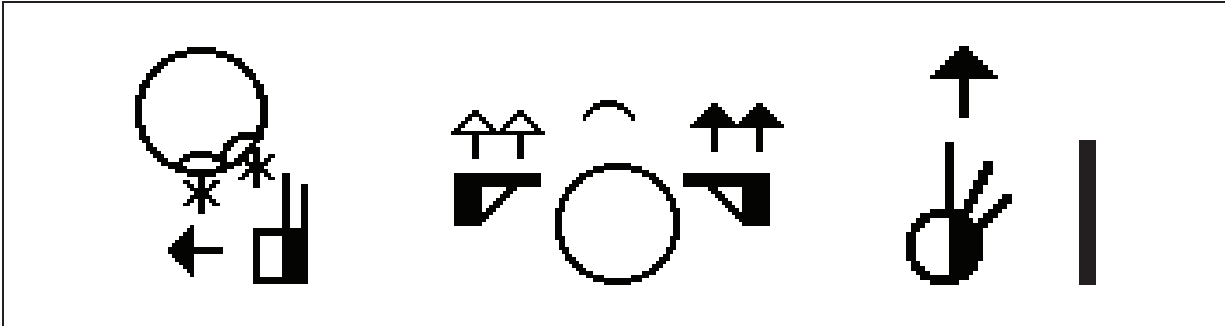
Ty studiujesz.

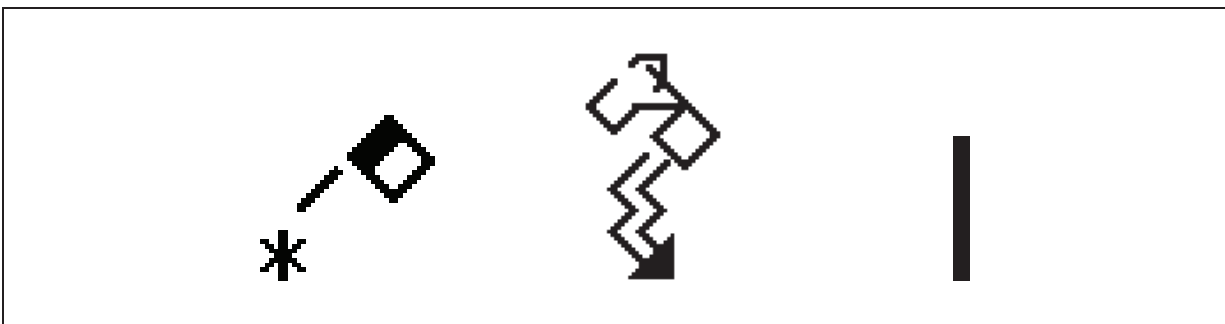
On uczy mnie migać.

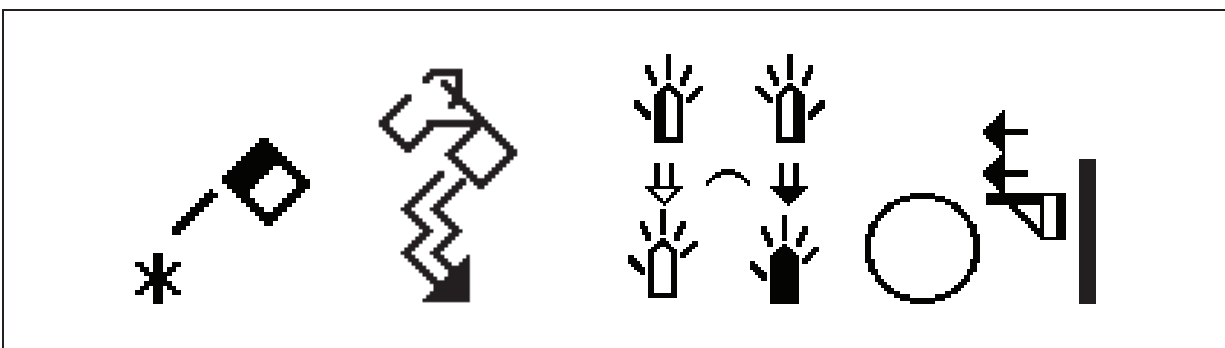
Mama jest dobrą nauczycielką.

Ja czytam.

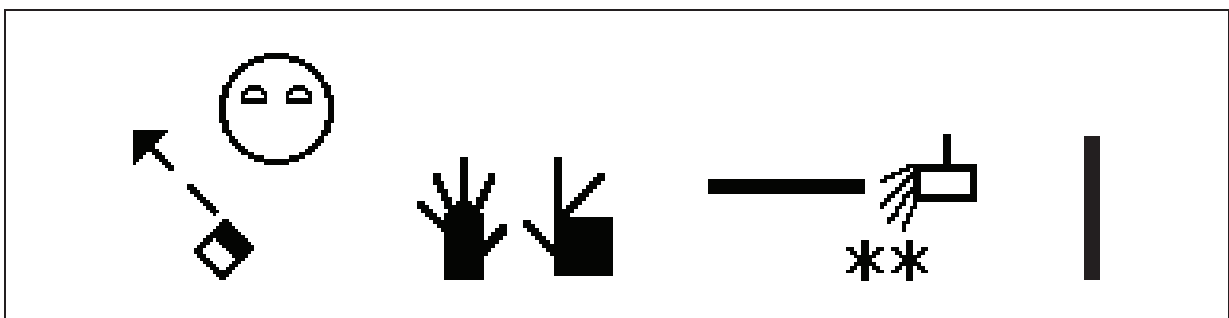
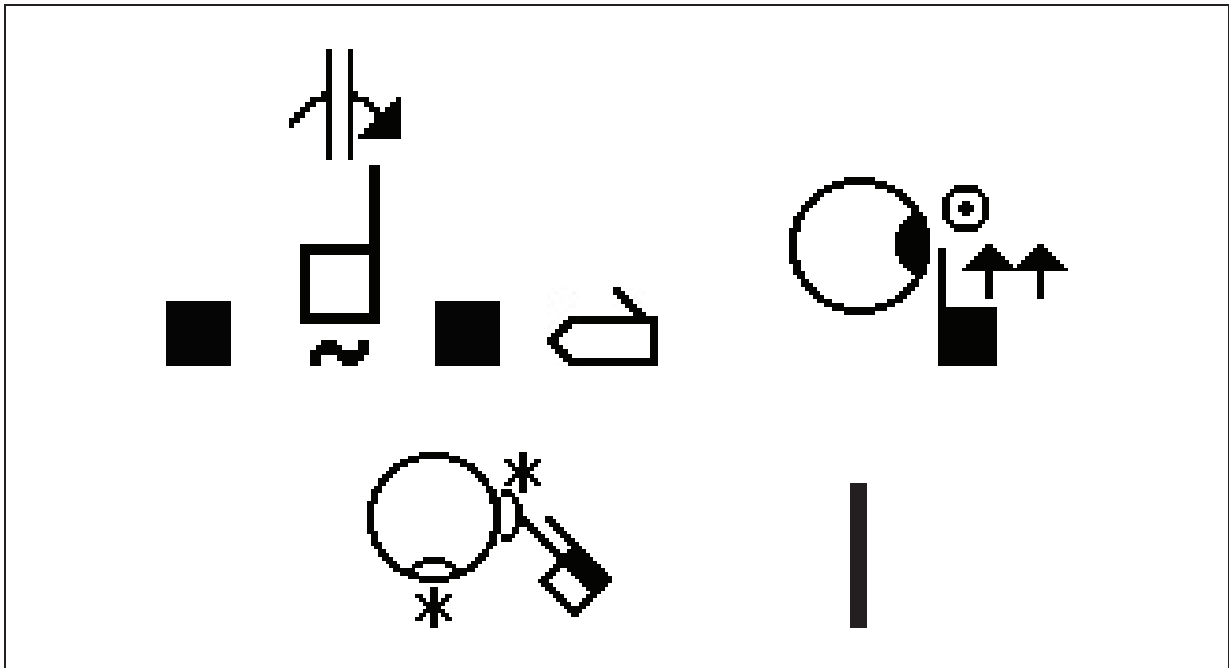
Ja czytam i uczę się SW.

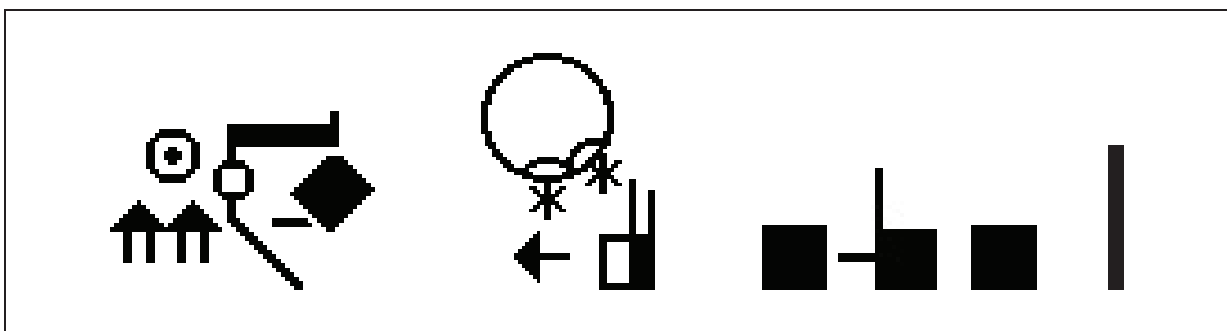
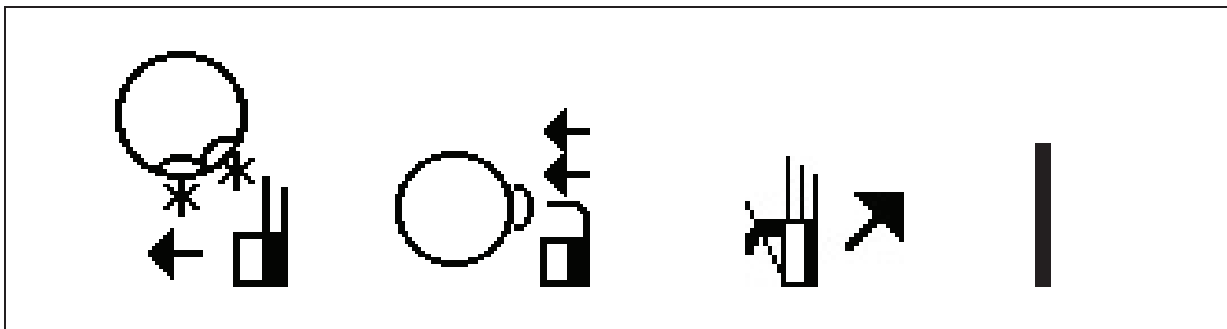
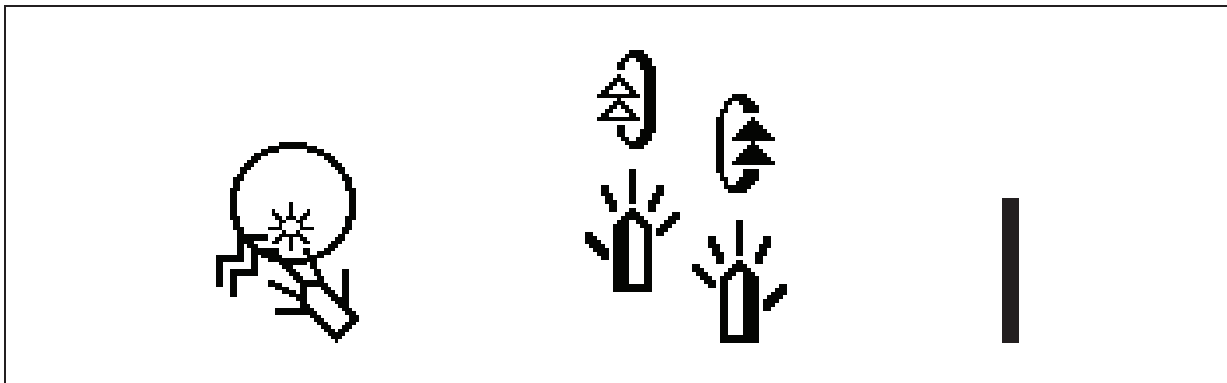

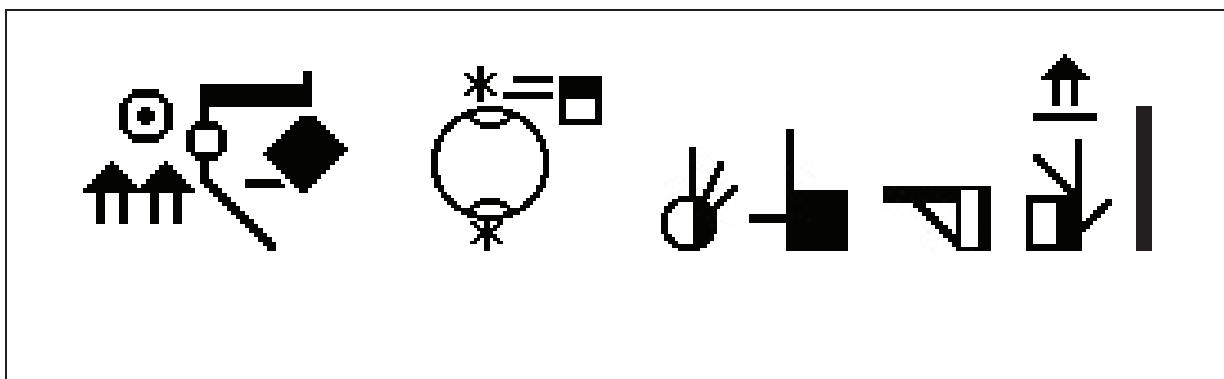
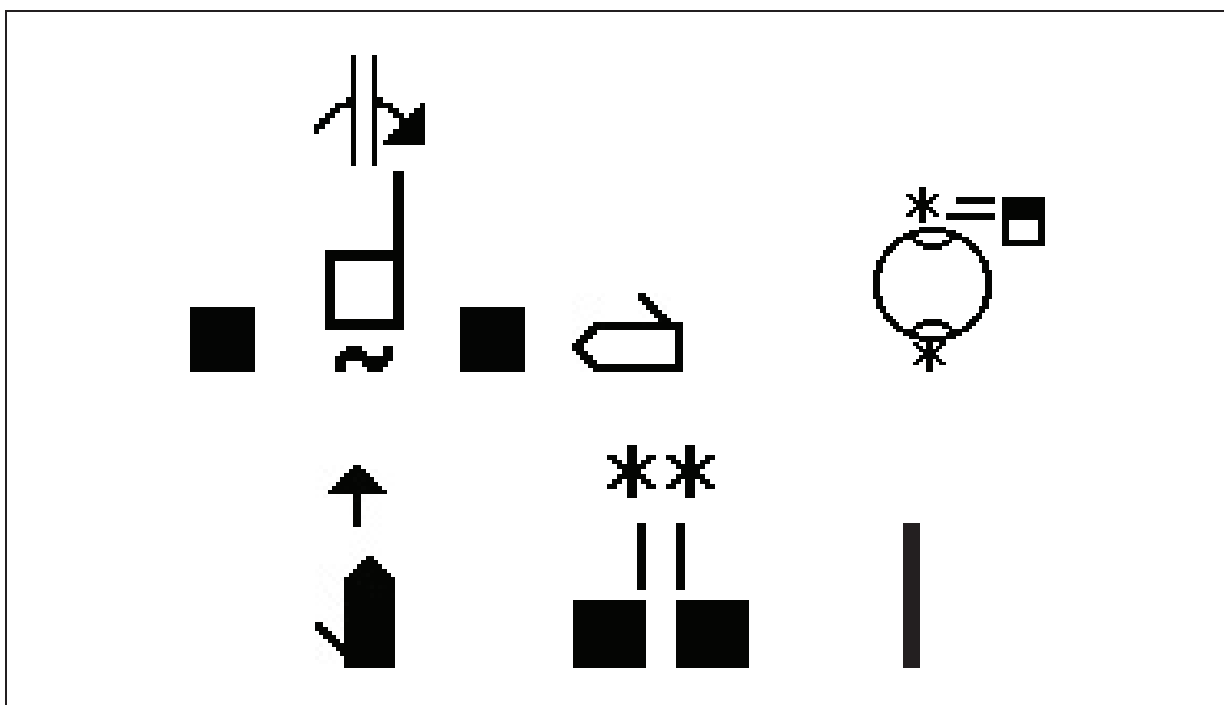
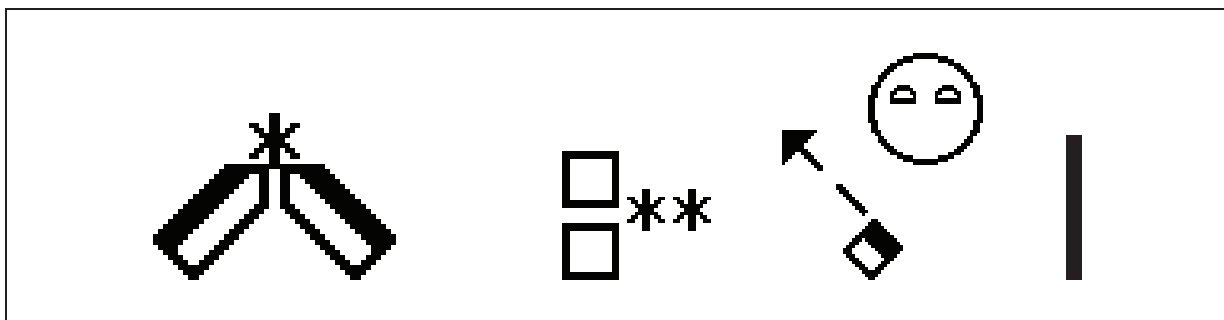
ZADANIE: Ułóż krótki tekst i zapisz go w SW wykorzystując program komputerowy.

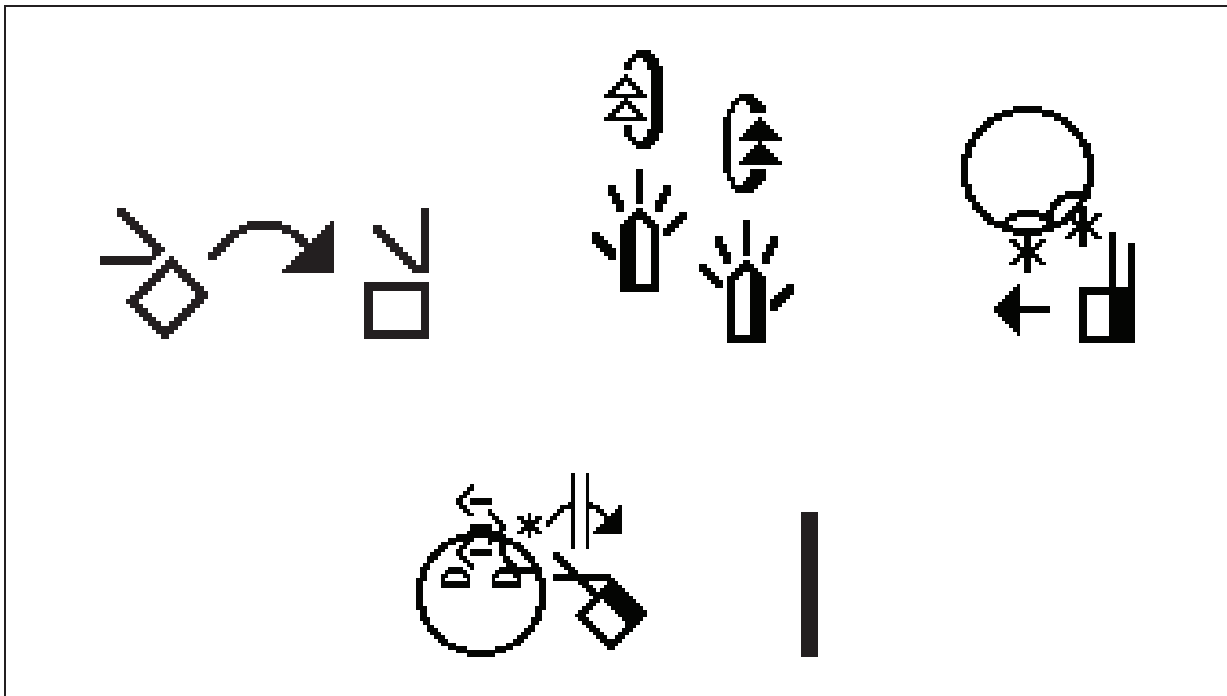
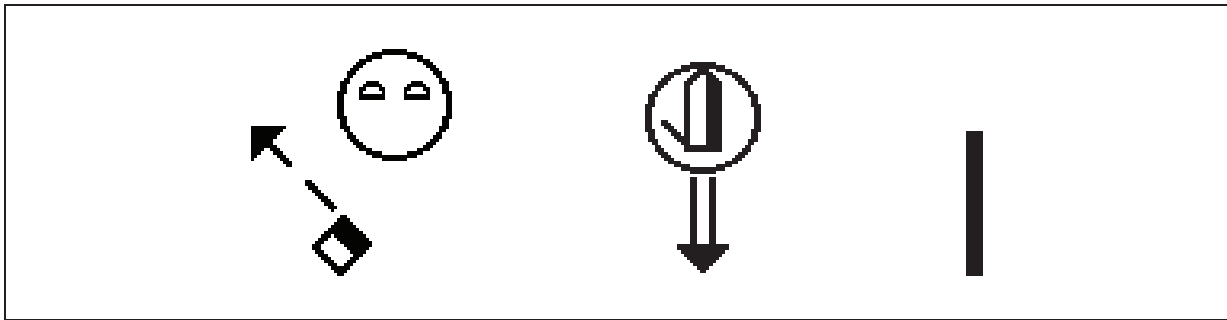
Przykładowy tekst:

Adam to głuchy chłopiec. On ma 8 lat. Mówi i miga. Ma słyszącą mamę. Ona ma na imię Ala. Ona pracuje w domu. Adam ma też tatę. On ma na imię Olek. Jest słabosłyszący. Oni we dwójkę migają, a mama nic nie rozumie.

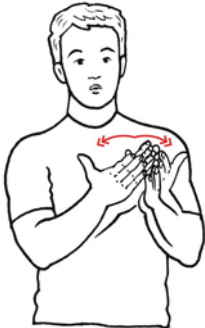

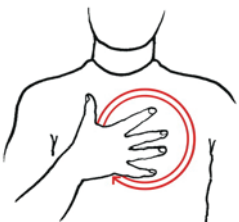
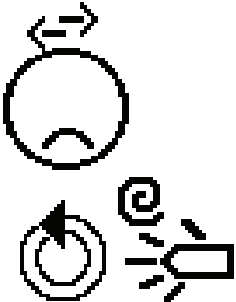

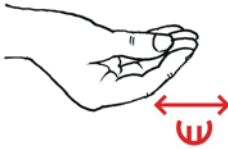

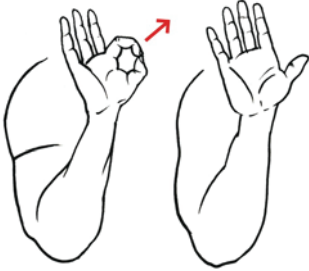
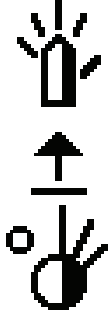
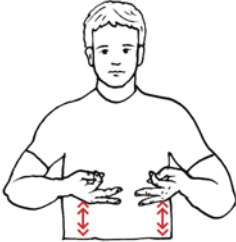
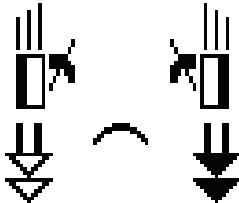

4.2.2. Lekcja 10

JĘZYK POLSKI	PJM	SW
książka		
gazeta		
pokój		
nie lubić		

pieniądze		
OK		
teraz		

ZADANIE: Przetłumacz poniższy dialog na PJM i zapisz go używając SW – rozmowa na GG.

A: Dzień dobry!

B: Cześć! Co słyhać?

A: Wszystko OK!

B: Co robisz teraz w pokoju?

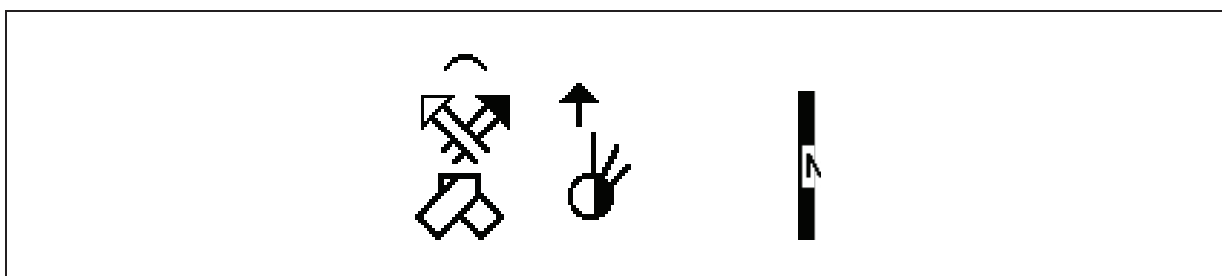
A: Czytam książki i gazety.

B: Lubisz czytać?

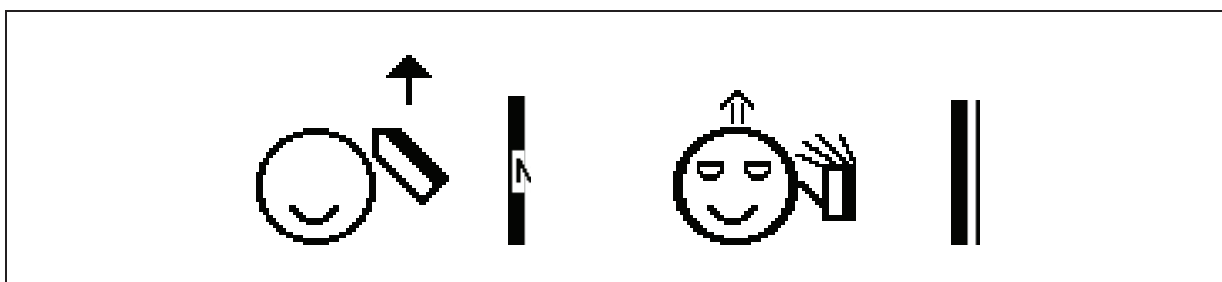
A: Tak lubię, ale nie mam już pieniędzy na książki.

Poprawne tłumaczenie i zapis w SW:

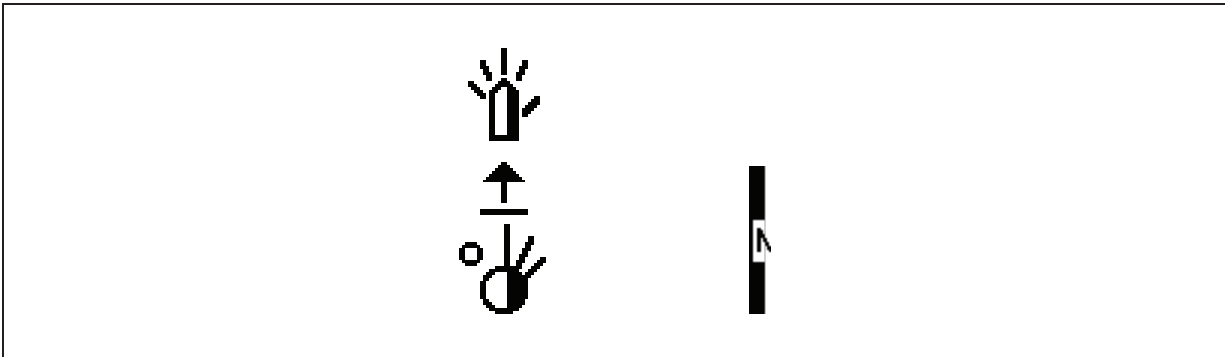
A: Dzień dobry!

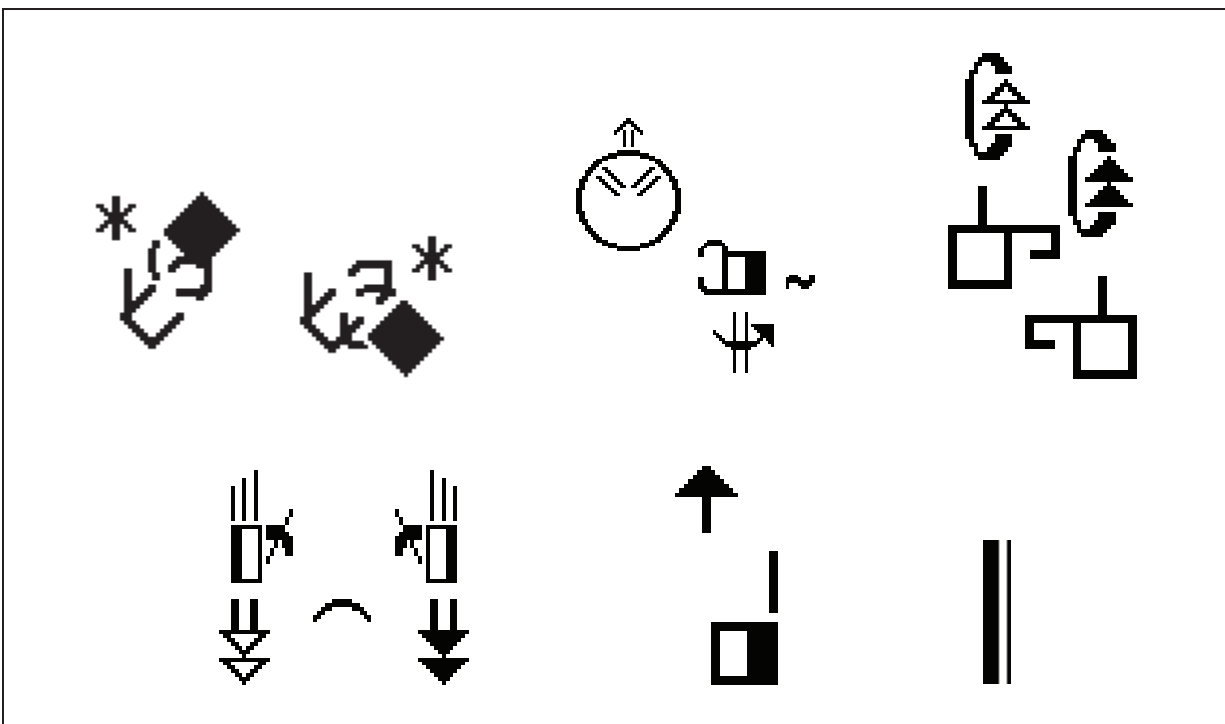
B: Cześć! Co słyhać?

A: Wszystko OK!

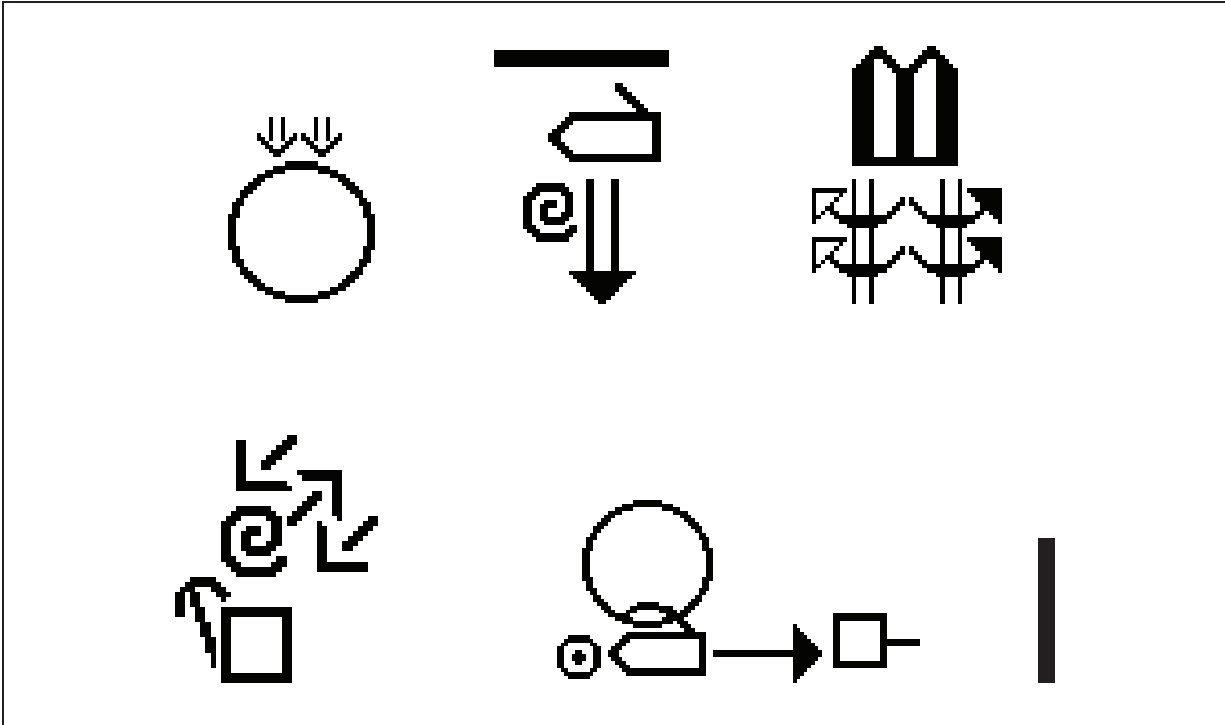

B: Co robisz teraz w pokoju?

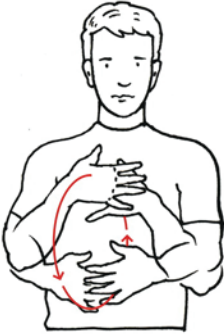
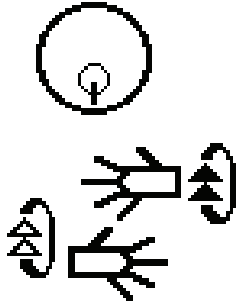

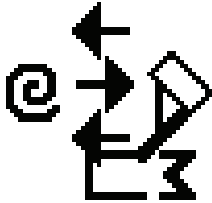
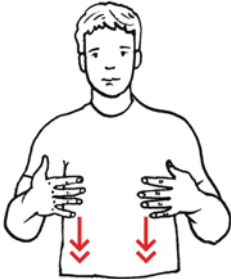

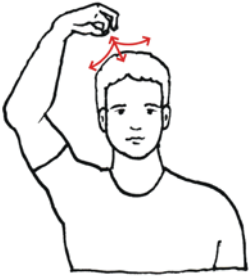

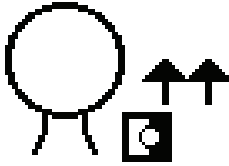

A: Tak lubię, ale nie mam już pieniędzy na książki.

4.2.3. Lekcja 11

JĘZYK POLSKI	PJM	SW
bałagan		
sprzątać		
woda		
kąpać się/łazienka		

prysznic		
ładny		
codziennie		

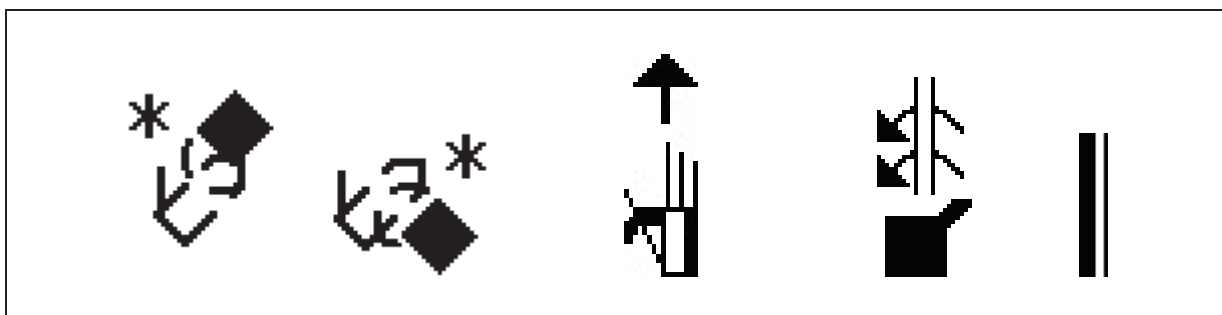
ZADANIE: Ułóż kilka zdań w zapisie SW.

Przykładowe zdania:

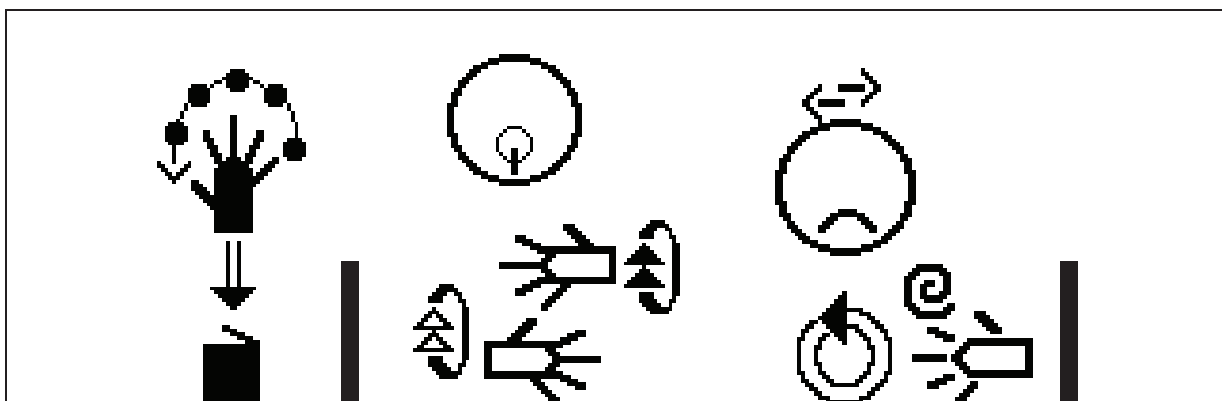
To jest mój pokój.

Jaki jest twój pokój?

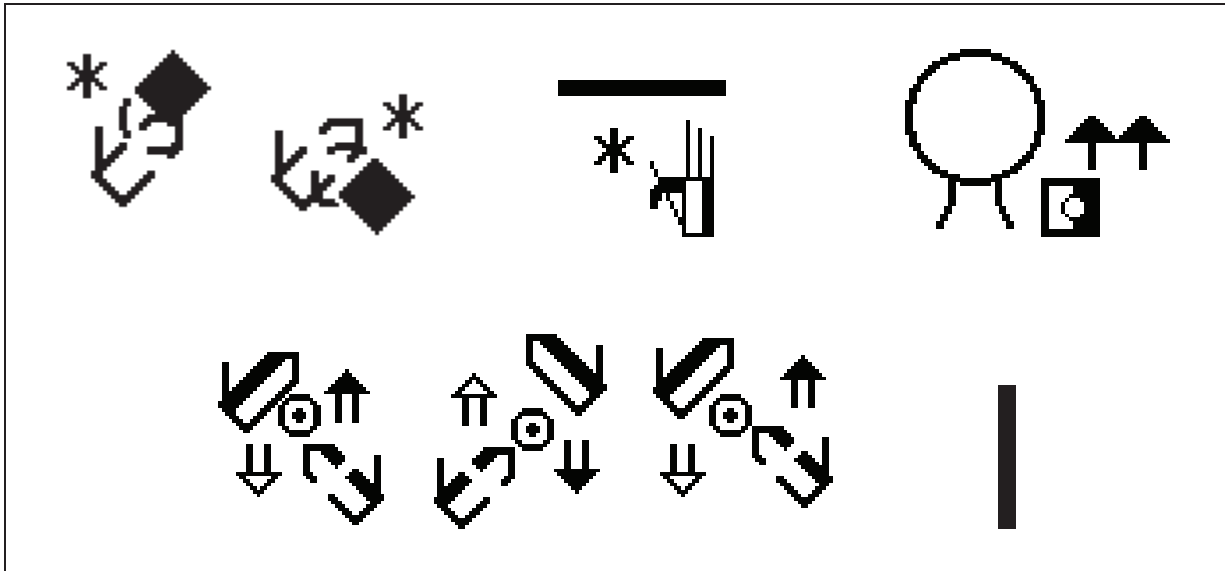

Ładny. Nie lubię bałaganu.

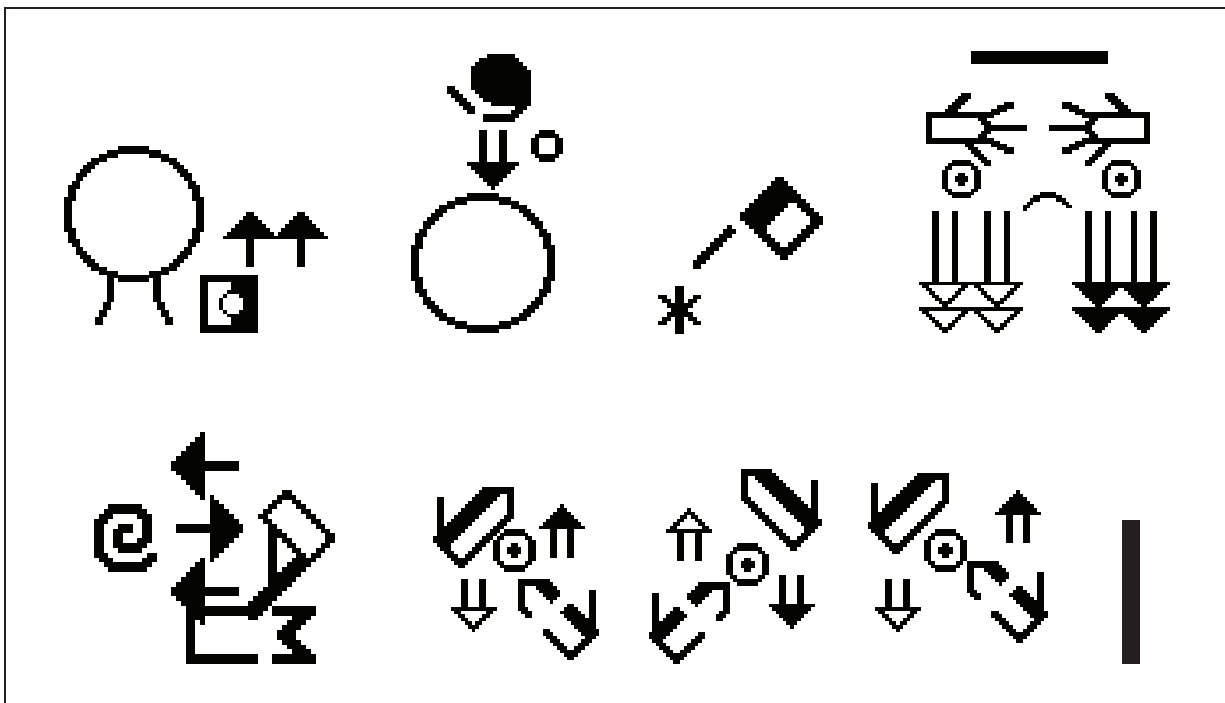

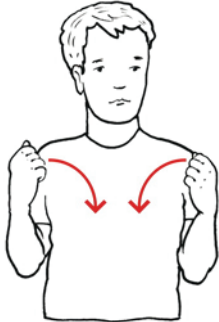
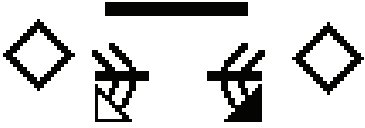
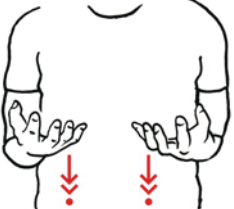
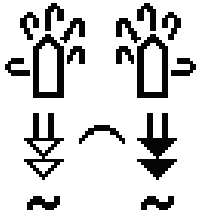

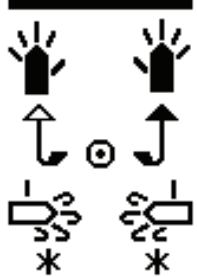

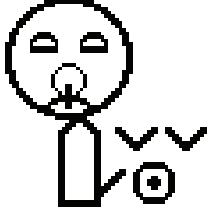
Codziennie sprzątam mój pokój.

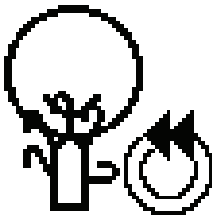
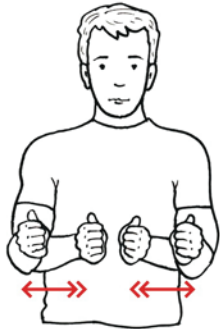

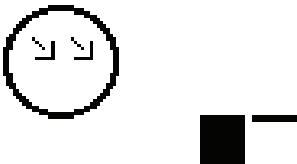
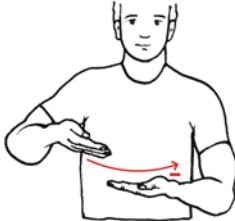

Codziennie biorę prysznic a potem sprzątam wodą łazienkę.

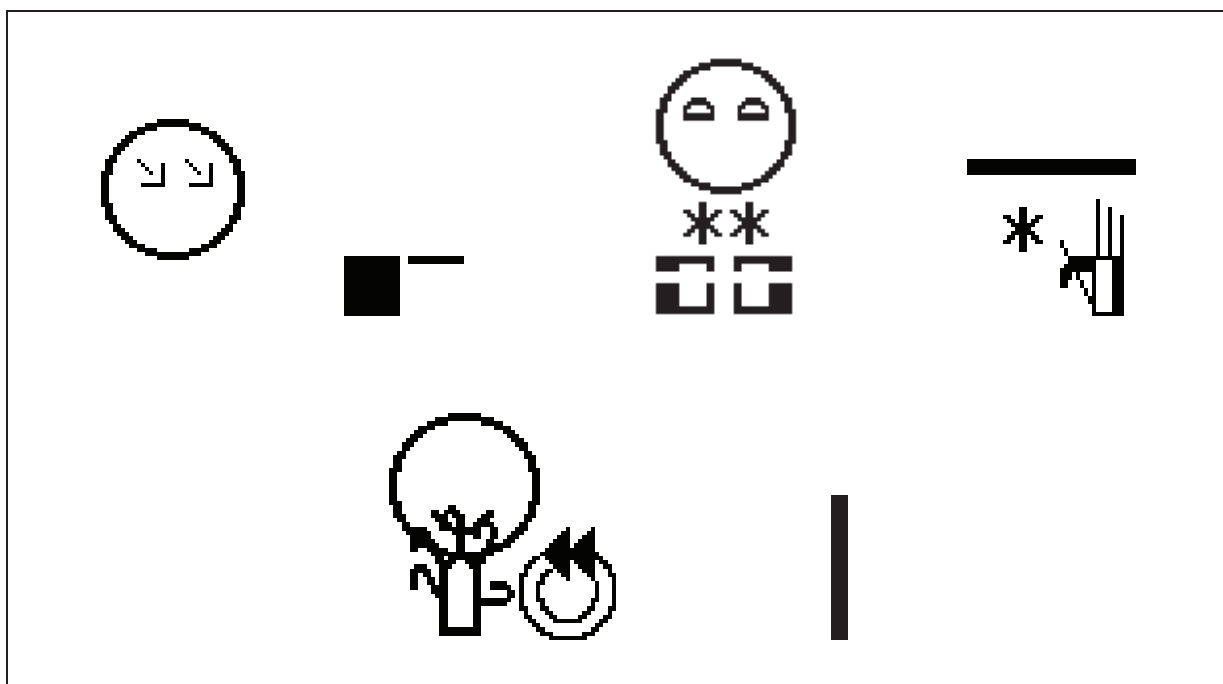
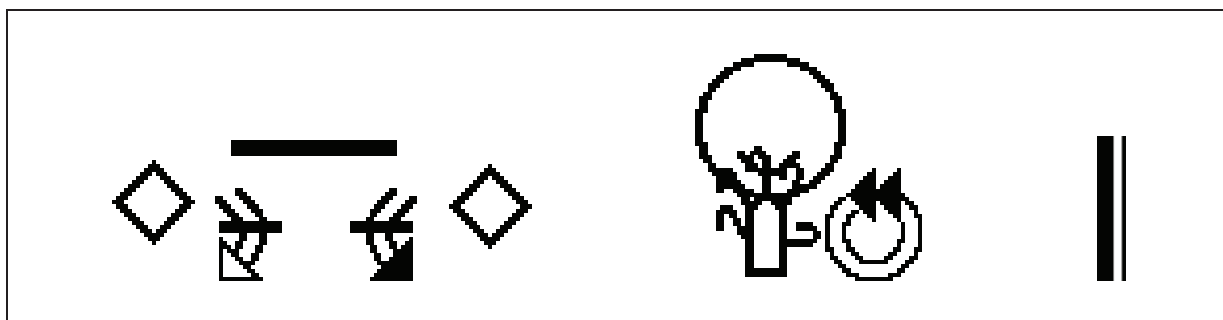
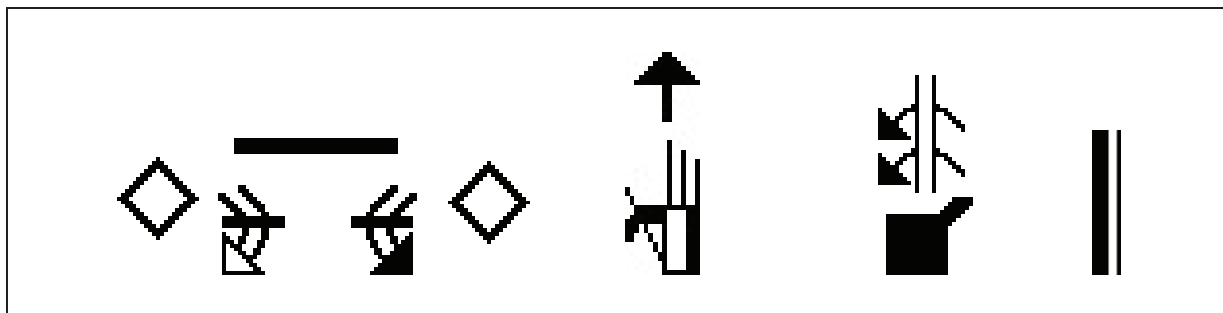

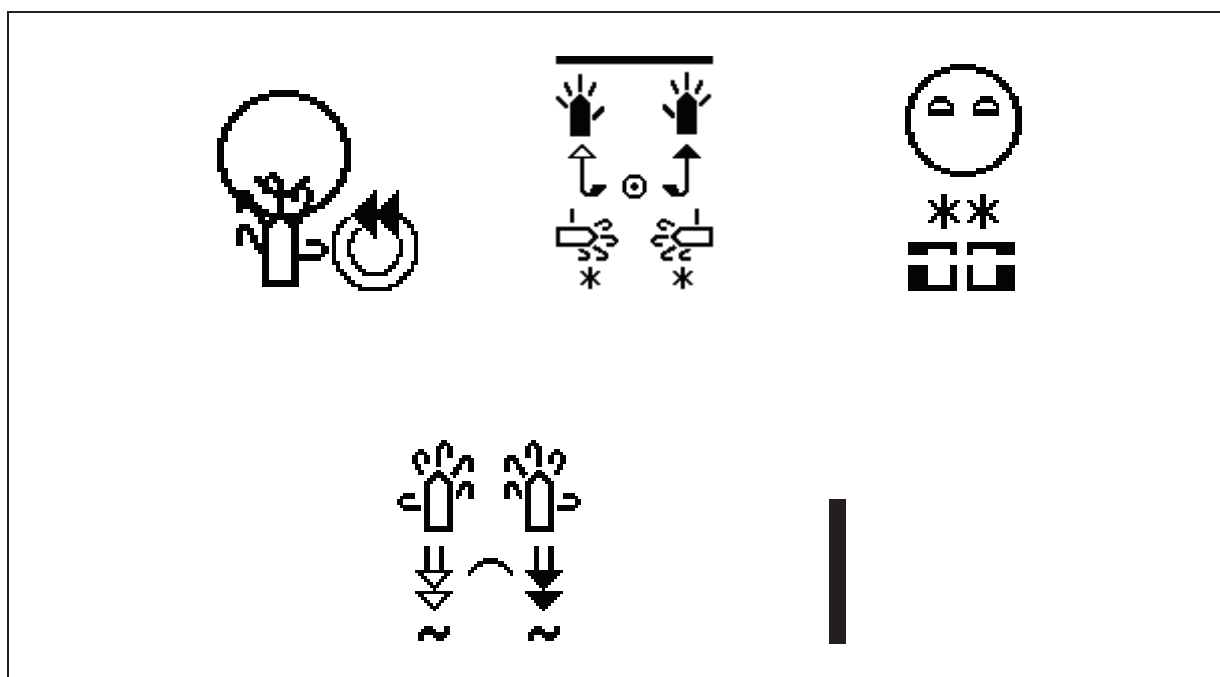
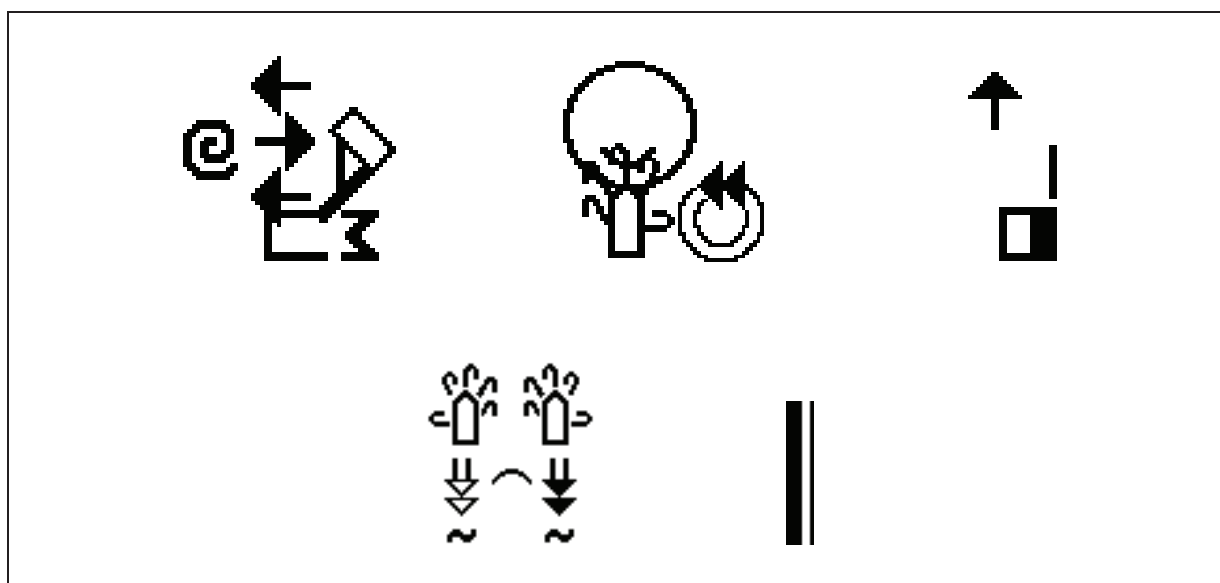
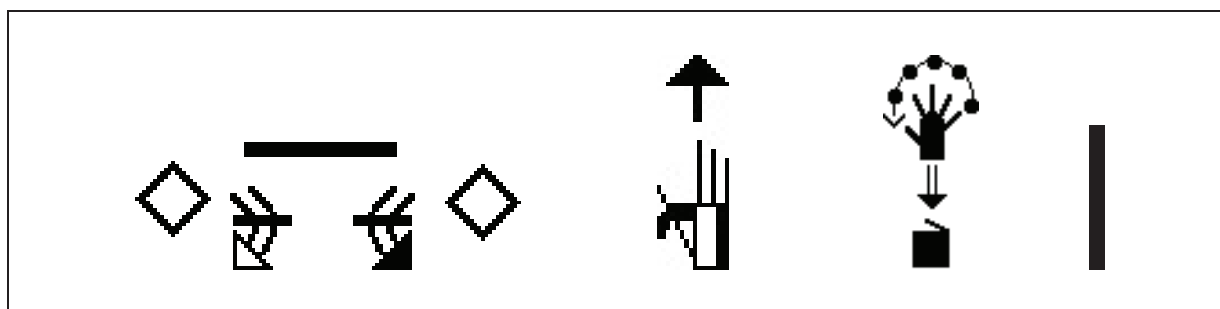
4.2.4. Lekcja 12

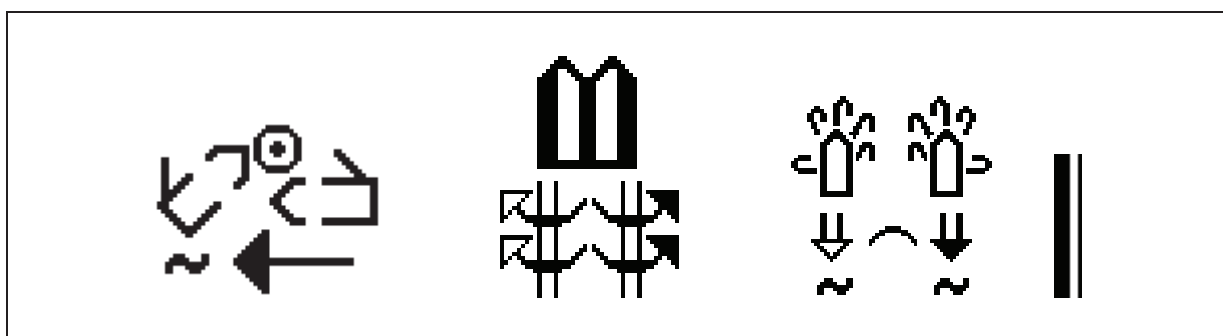
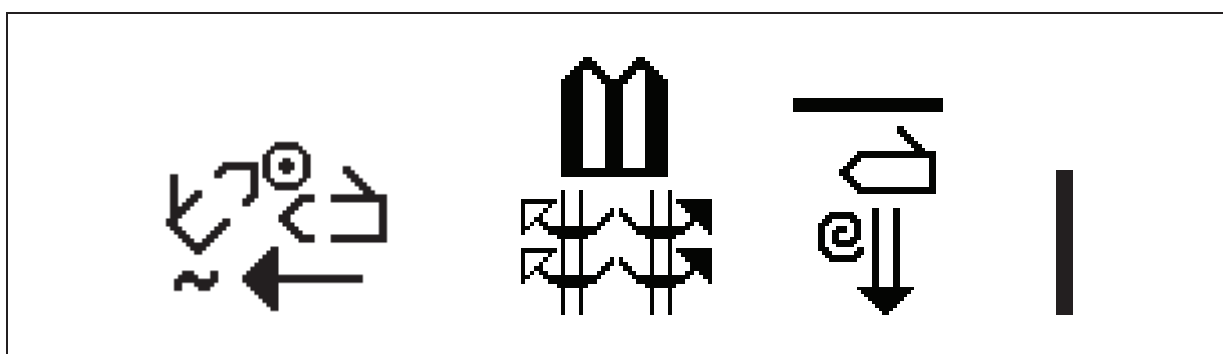
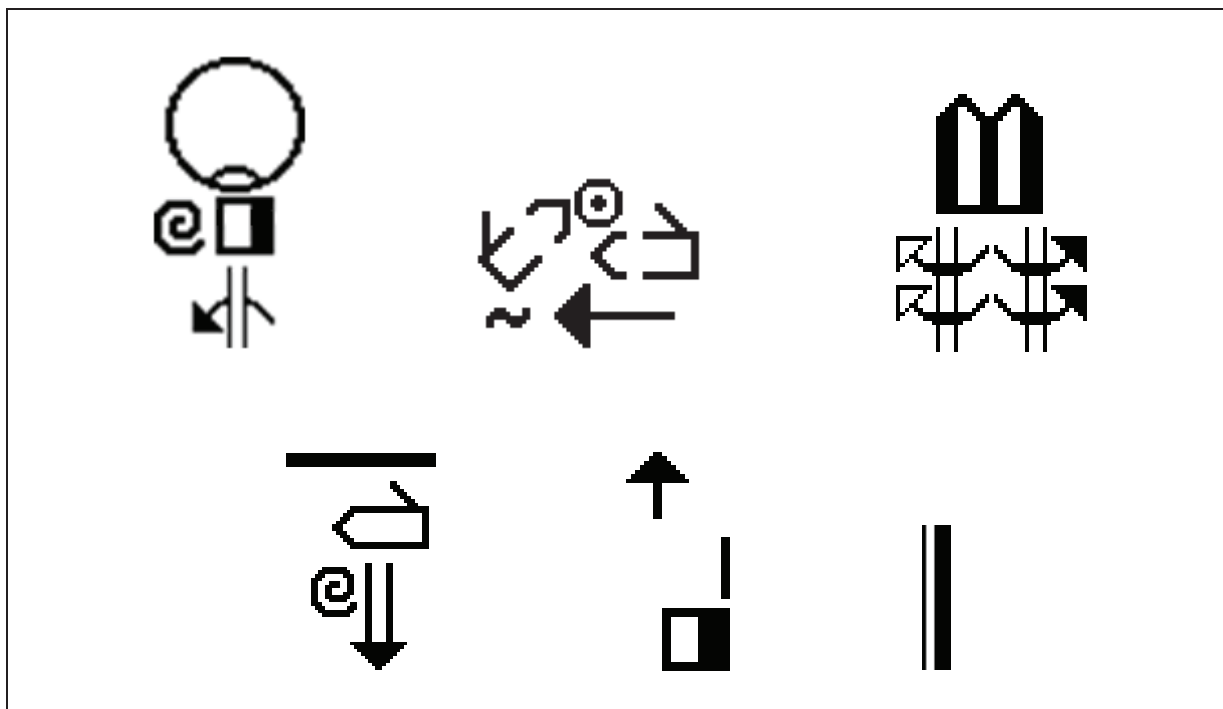
JĘZYK POLSKI	PJM	SW
ubranie		
chcieć		
nie chcieć		
nie chce mi się		

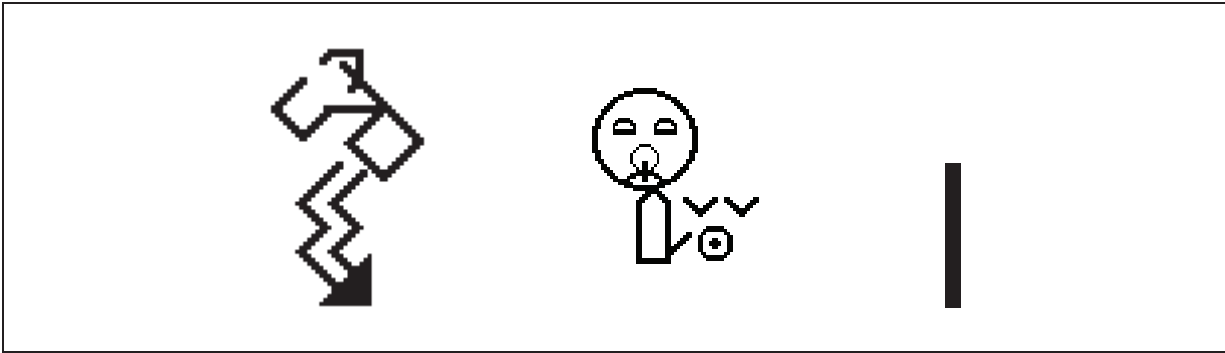
ciepły		
zimny		
tam		
nowy		
stary		

ZADANIE: Odczytaj zdania w zapisie SW.

Prawidłowe tłumaczenie:

Jakie jest twoje ubranie?
[UBRANIE-TWÓJ-JAKI?]

Czy to ubranie jest ciepłe?
[UBRANIE-CIEPŁE?]

Jak jest zimno, to mi jest w nim ciepło.
[TAM-ZIMNO-MÓJ-CIEPŁO.]

Twoje ubranie jest ładne.
[UBRANIE-TWÓJ-ŁADNY.]

Czy ty chcesz ciepłej wody?
[WODA-CIEPŁO-TY-CHCIEĆ?]

Nie chcę ciepłej, chcę zimnej wody.
[CIEPŁO-NIE CHCIEĆ-ZIMNO-CHCIEĆ]

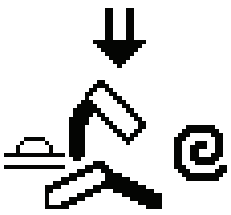

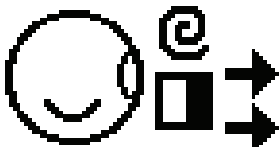
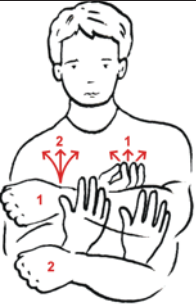

Lubisz stare czy nowe książki?
[STARY-NOWY-KSIAŻKA-LUBIĆ-TY?]

Lubię nowe książki.
[NOWA-KSIAŻKA-LUBIĆ.]

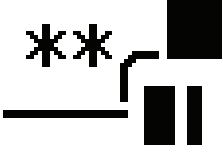

Chcesz nową książkę?
[NOWA-KSIAŻKA-CHCESZ?]

Nie chce mi się czytać.
[CZYTAĆ-NIE CHCE MI SIĘ.]

4.2.5. Lekcja 13

JĘZYK POLSKI	PJM	SW
jedzenie/jeść		
chleb		
owoc		
warzywa		
czas		

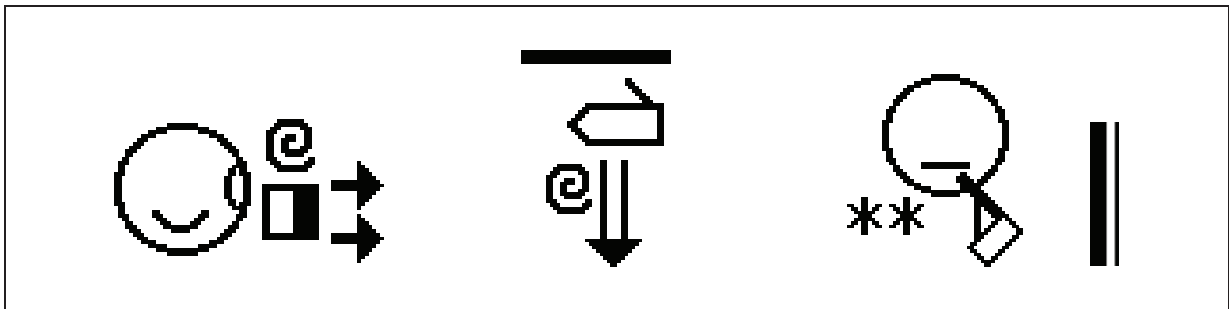

godzina		
która godzina		
piąta godzina		

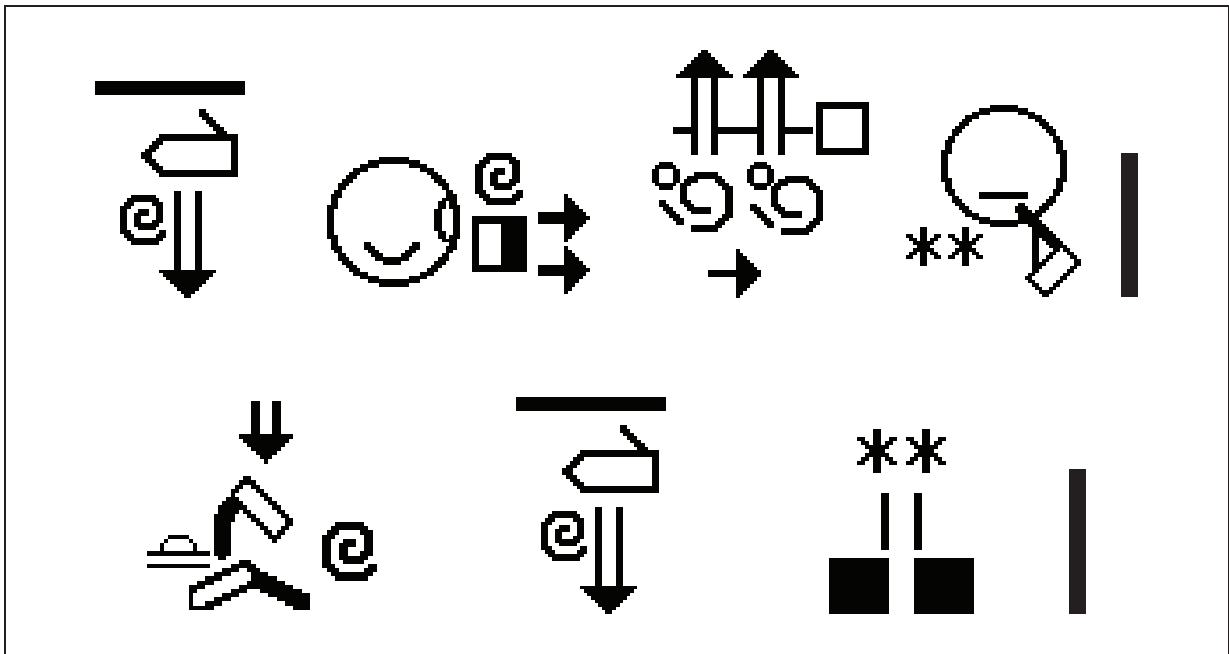
ZADANIE: Ułóż krótki dialog, przeprowadź go w parach w PJM i zapisz w SW.

Przykładowy dialog:

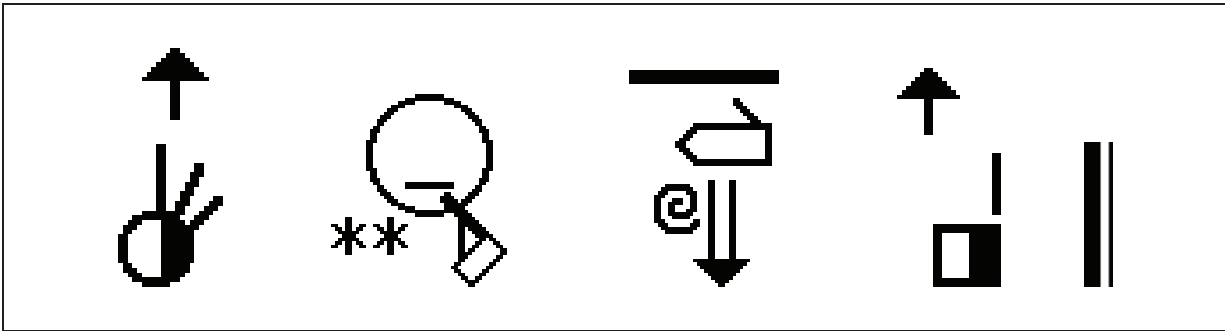
A: Czy ty lubisz jeść owoce?
[OWOC-LUBISZ-JEŚĆ?]

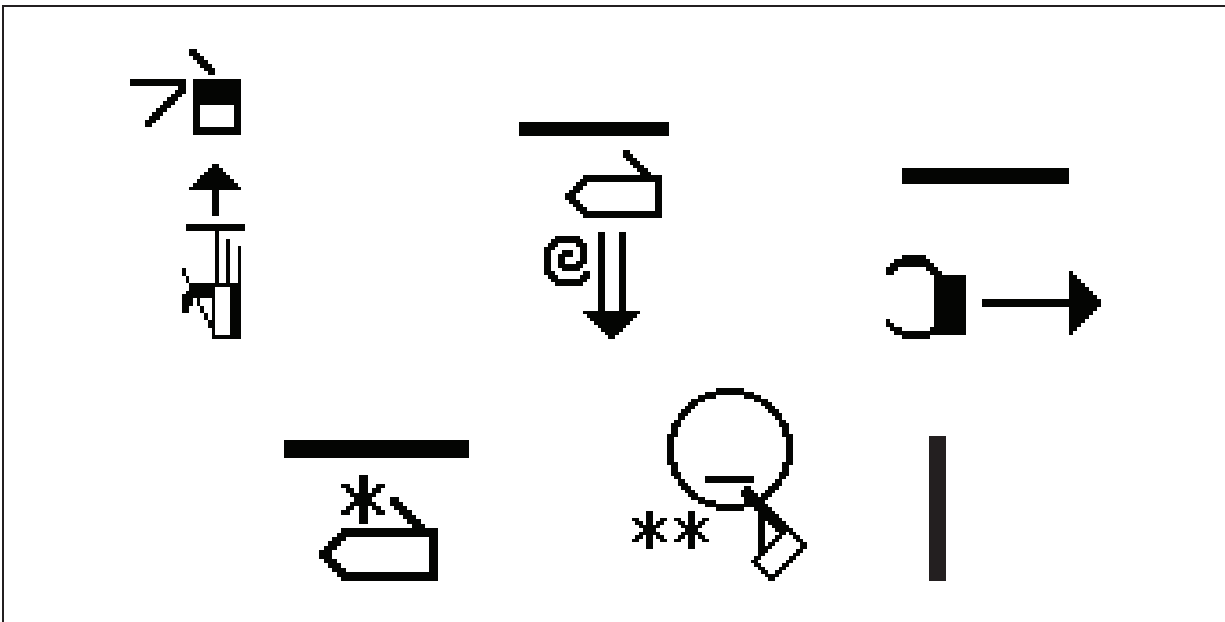
B: Lubię jeść owoce i warzywa. Chleb też lubię.
[LUBIĆ-OWOC-WARZYWA-JEŚĆ.] [CHLEB-LUBIĆ-TEŻ.]

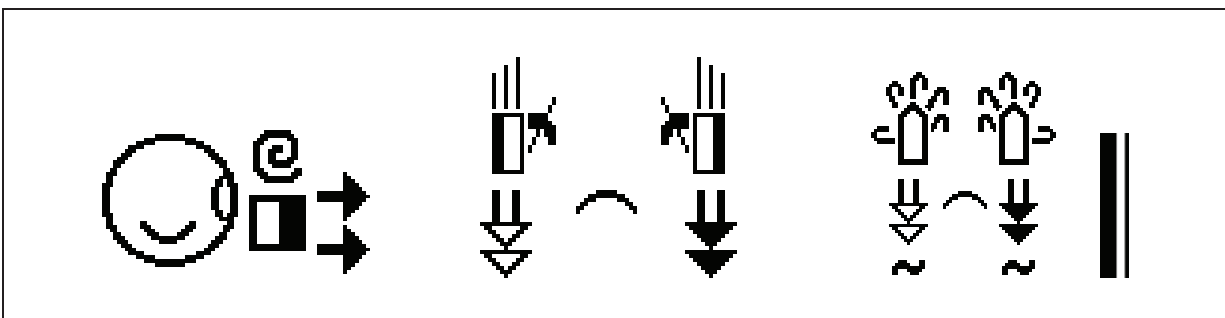
A: Ty lubisz dobre jedzenie?
[DOBRY-JEDZENIE-LUBIĆ-TY?]

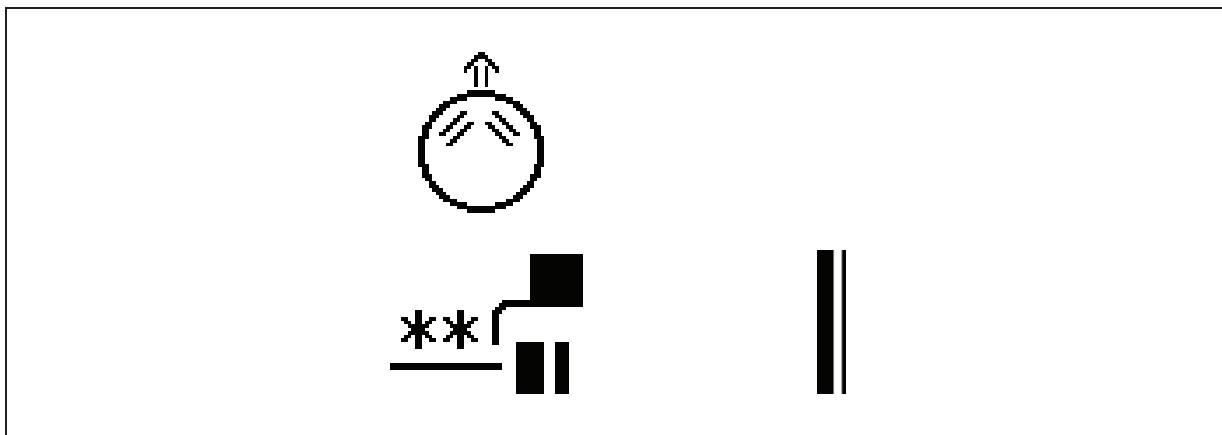
B: Tak, lubię jeść jak mam czas.
[TAK-LUBIĆ-CZAS-MAM-JEŚĆ.]

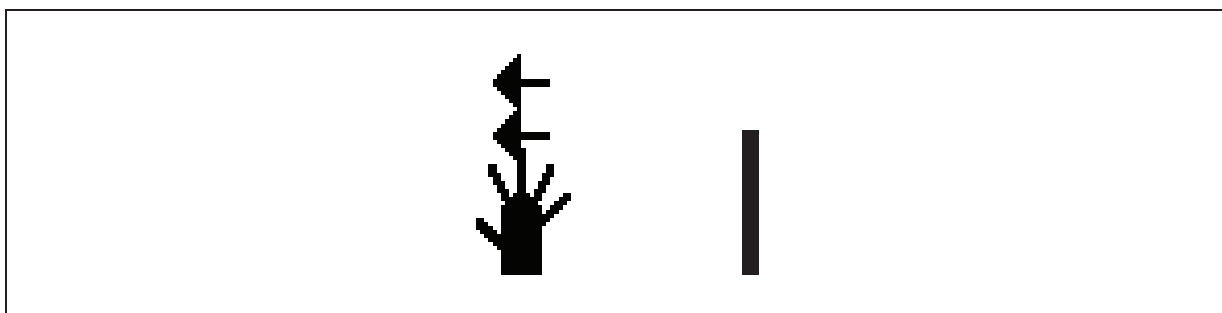
A: Chcesz teraz owoce?
[OWOC-TERAZ-CHCESZ?]

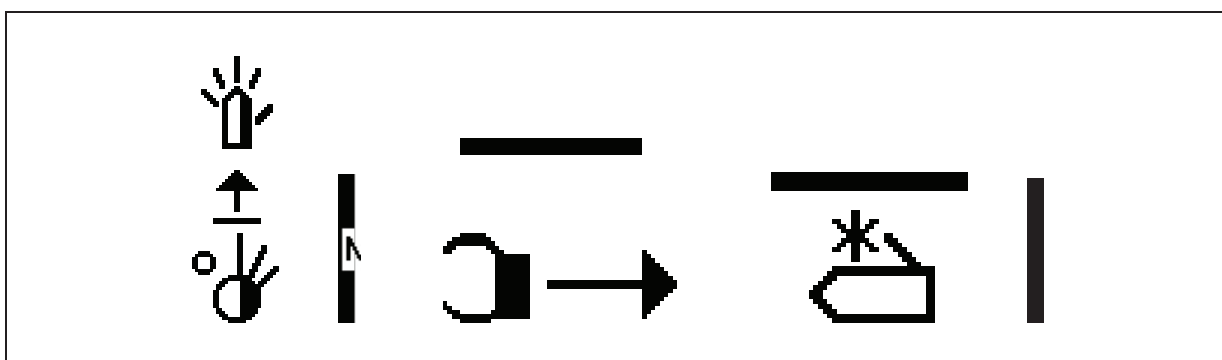
B: A która jest godzina?
[KTÓRA GODZINA?]

A: Piąta.
[GODZINA PIĄTA.]

B: OK! Mam czas.
[OK!] [CZAS-MAM.]

4.3. Życie w mieście

Jednostki lekcyjne: 3

Czas trwania jednej jednostki lekcyjnej: 45 minut

Opis:

W pięciu jednostkach lekcyjnych słuchacze zapoznają się z grupą znaków PJM, zapisanych w SW, z podziałem na sześć podgrup przedstawionych w trzech wersjach: w języku polskim, za pomocą znaku PJM, w notacji SW.

Wybrane słowa dotyczą problemów związanych z życiem w mieście, formami komunikacji interpersonalnej, sposobów przemieszczania się. Znajdują się tu również zwroty grzecznościowe.

Lektor prezentuje znak w PJM, zapisując go równocześnie na tablicy w języku polskim. Następnie na wcześniej przygotowanej etykietce pokazuje jego zapis SW, tłumacząc jednocześnie dokładnie sposób tego zapisu z uwzględnieniem układu rąk, rodzaju kontaktu, rodzaju ruchu oraz ekspresji twarzy lub ciała, w zależności od rodzaju znaku, z uwzględnieniem zasad ortograficznych zapisu SW.

Następnie prowadzone są ćwiczenia, np.: odczytanie znaku graficznego w izolacji, odczytanie zapisu prostego zdania lub pytania, zapisywanie znaku migowego w SW lub wyszukiwanie odpowiedniego znaku graficznego w aplikacjach internetowych (w programie SignPuddle).

Szczegółowe metody, formy pracy i środki dydaktyczne opisano poniżej.

Cele operacyjne:

- zapoznanie ze znakami PJM w poszczególnych jednostkach lekcyjnych 14-16
- zapoznanie z zapisem tych znaków w notacji SW
- zapoznanie z zasadami ortograficznymi dotyczącymi znaków SW danej jednostki lekcyjnej
- zapoznanie z aplikacjami internetowymi w programie SignPuddle
- opanowanie przez słuchaczy zasad reguł ortograficznych zapisu znaków w SW
- opanowanie przez słuchaczy odczytywania znaków w zapisie SW
- opanowanie przez słuchacza umiejętności zapisu znaków w SW
- kształtowanie umiejętności pisania prostych pytań i odpowiedzi
- kształtowanie umiejętności odczytywania znaków SW w krótkich testach i dialogach
- doskonalenie umiejętności użycia różnego rodzaju form zapisu SW (układy rąk, kontakt, ekspresja, ruch, przestrzeń)
- doskonalenie zasad ortograficznych SW
- wzbogacanie słownictwa
- rozwijanie sprawności w zakresie podstawowych zasad gramatyki PJM w zapisie SW

Metody pracy:

- pokaz połączony z wykładem
- pogadanka
- ćwiczenia w pisaniu znaków PJM przy użyciu SW
- ćwiczenia w czytaniu i rozumieniu znaków PJM w zapisie SW
- metoda programowa z wykorzystaniem komputera
- metoda projektu – opracowanie krótkiego tekstu lub dialogu na wybrany temat

Formy pracy

W ramach każdej jednostki lekcyjnej wprowadza się różnorodność form pracy:

- praca ogólna
- praca indywidualna
- praca w grupach
- praca w parach

Środki dydaktyczne :

- Tablica
- Etykiety
- Podręcznik
- Komputer i rzutnik
- Ilustracje
- Zeszyty ćwiczeń
- Program komputerowy SignPuddle

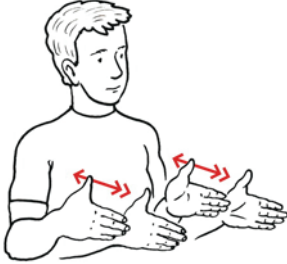

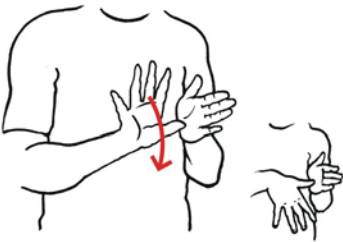

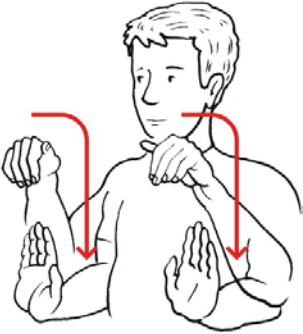
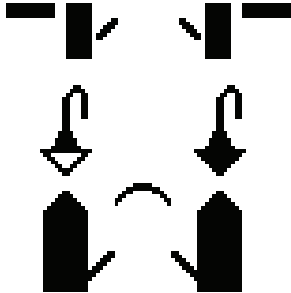

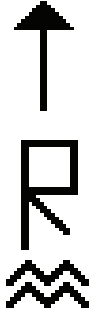

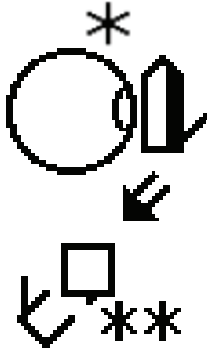
**Szczegółowe słownictwo każdej jednostki lekcyjnej
wraz z ćwiczeniami,
dotyczące bloku tematycznego
„Życie w mieście ”**

lekcja 14 – 16

4.3.1. Lekcja 14

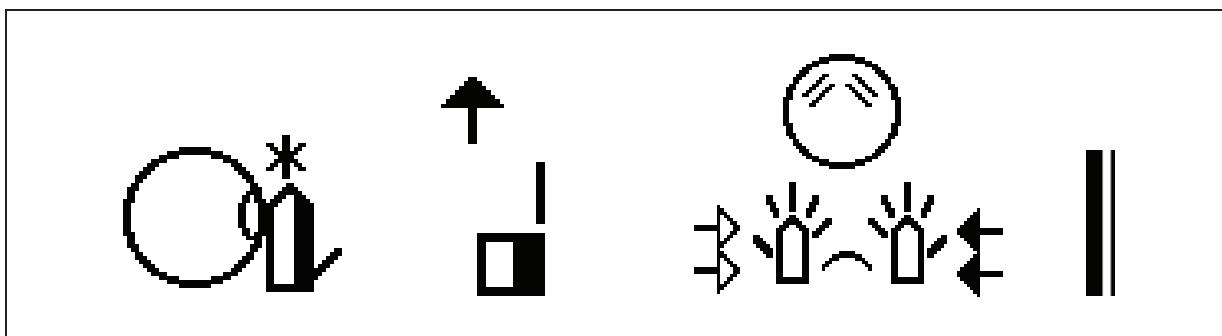
JĘZYK POLSKI	PJM	SW
ulica		
miasto		
sklep		
jechać		

chodzić		
iść		
adres		

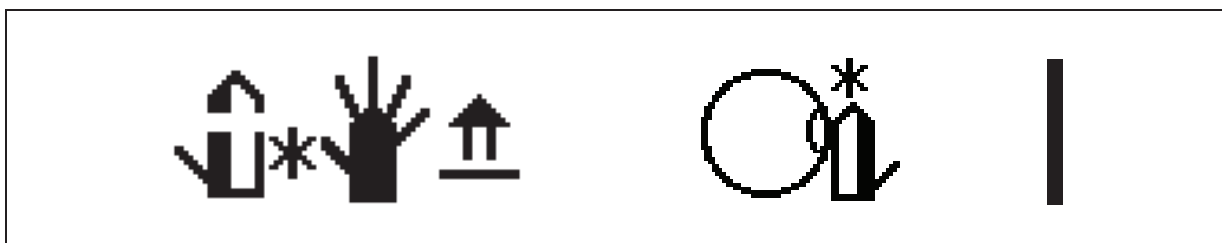
ZADANIE: Dwie osoby przeprowadzają dialog w PJM a pozostali słuchacze zapisują go w SW.

Przykładowy dialog:

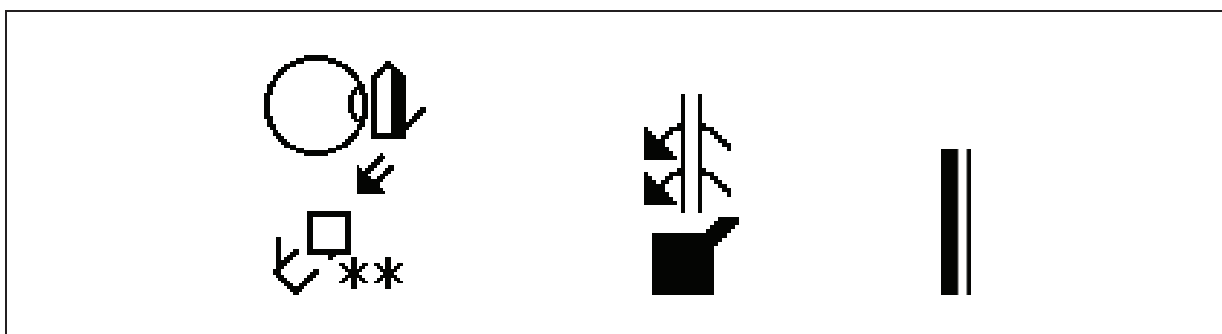
A: Gdzie ty mieszkasz?
[MIESZKAĆ-TY-GDZIE?]

B: Ja mieszkam w mieście.
[MIASTO-MIESZKAĆ.]

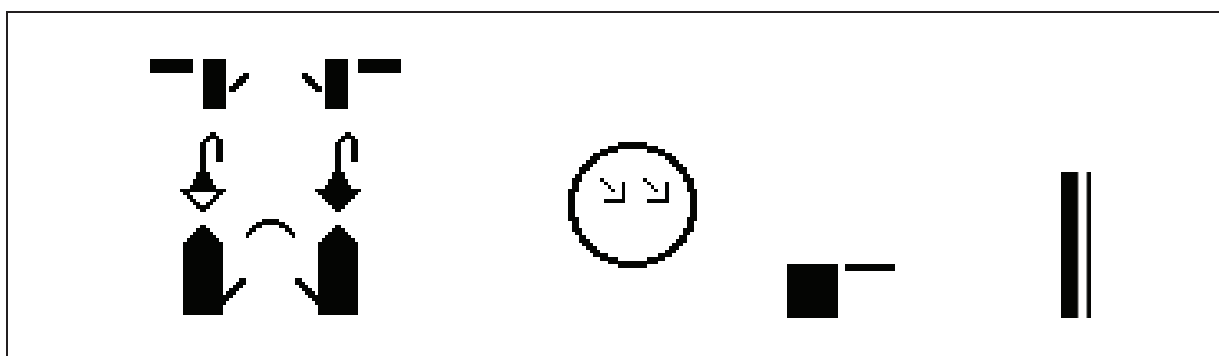
A: Jaki masz adres?
[ADRES-JAKI?]

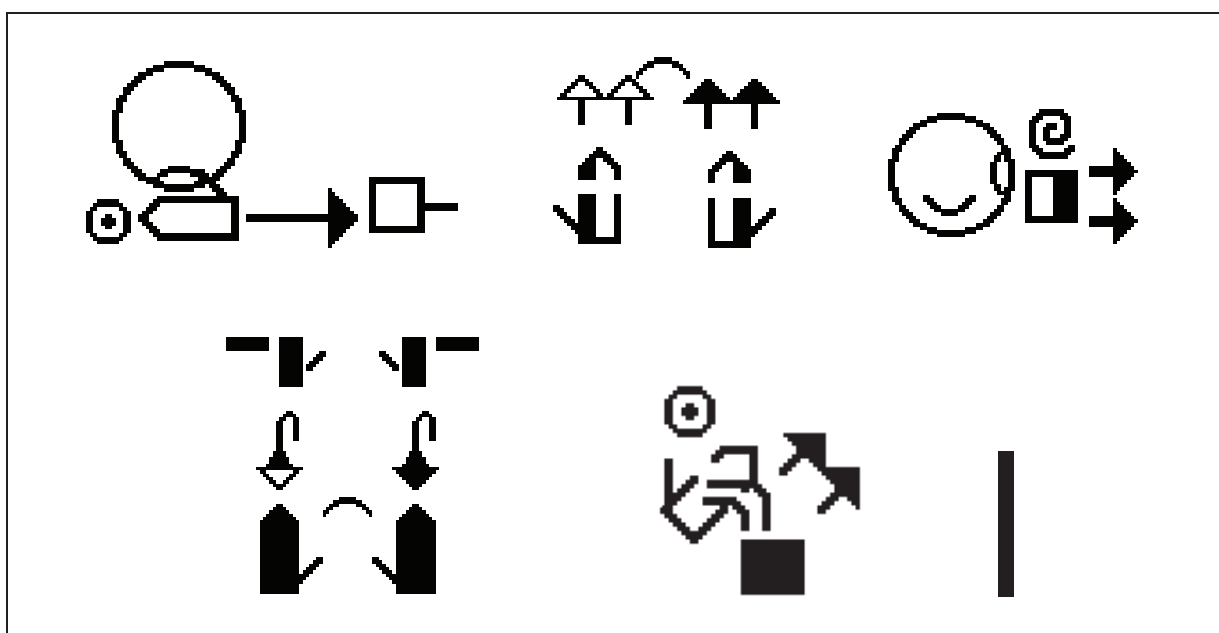
B: Ja mieszkam na ulicy Nowej 2.
[ULICA-NOWY-2-MIESZKAĆ.]

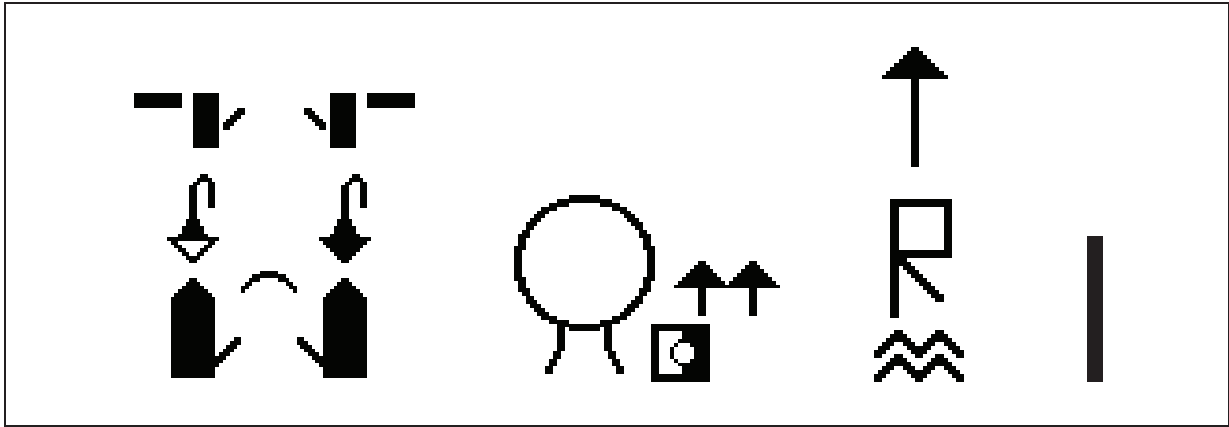
A: Czy tam jest sklep?
[SKLEP-TAM?]

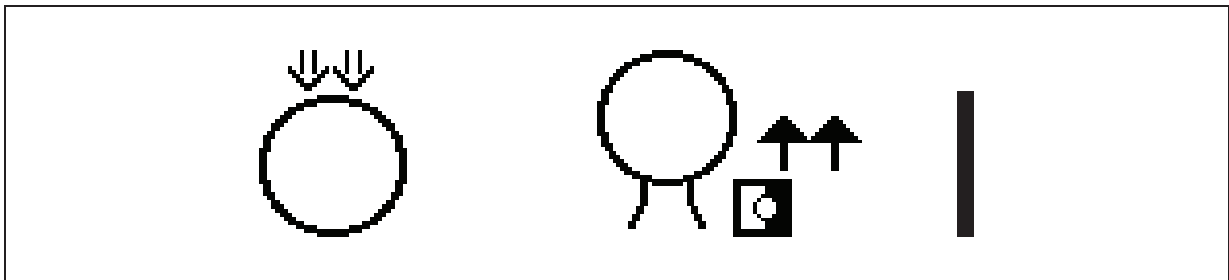
B: Nie ma, do sklepu chodzę na ulicę Owocową.
[NIE MIEĆ-ULICA-OWOC-SKLEP-CHODZIĆ.]

A: Czy codziennie idziesz do sklepu?
[SKLEP-CODZIENNIE-ISĆ?]

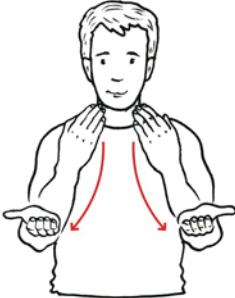
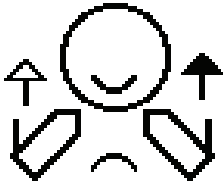
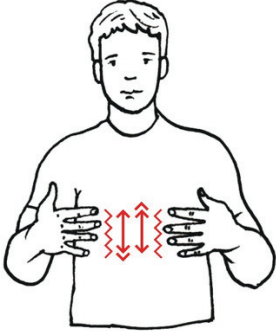
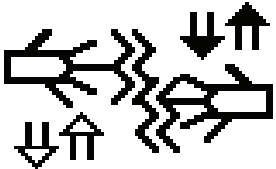

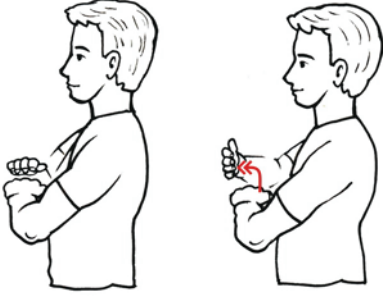

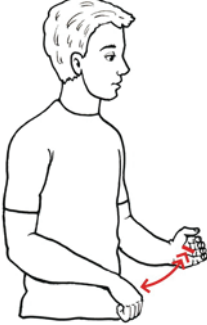

A: Tak, codziennie.
[TAK-CODZIENNIE.]

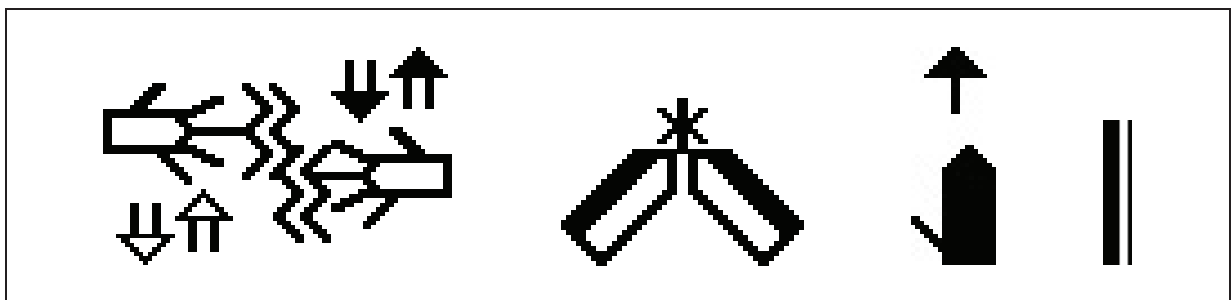
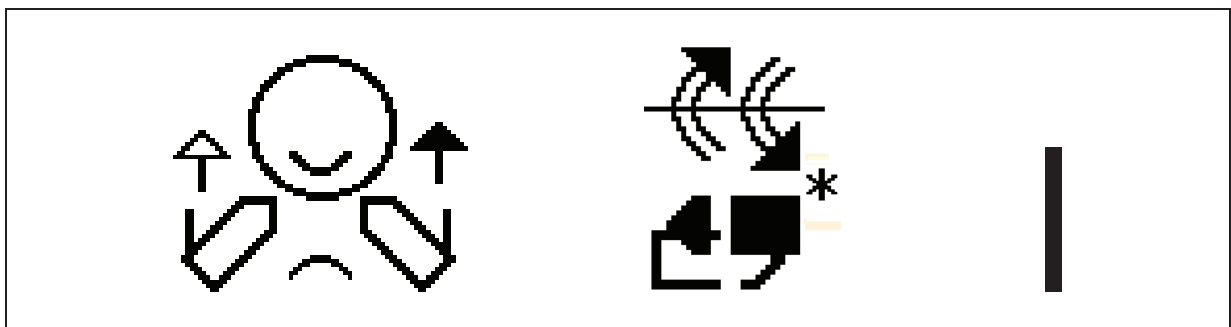

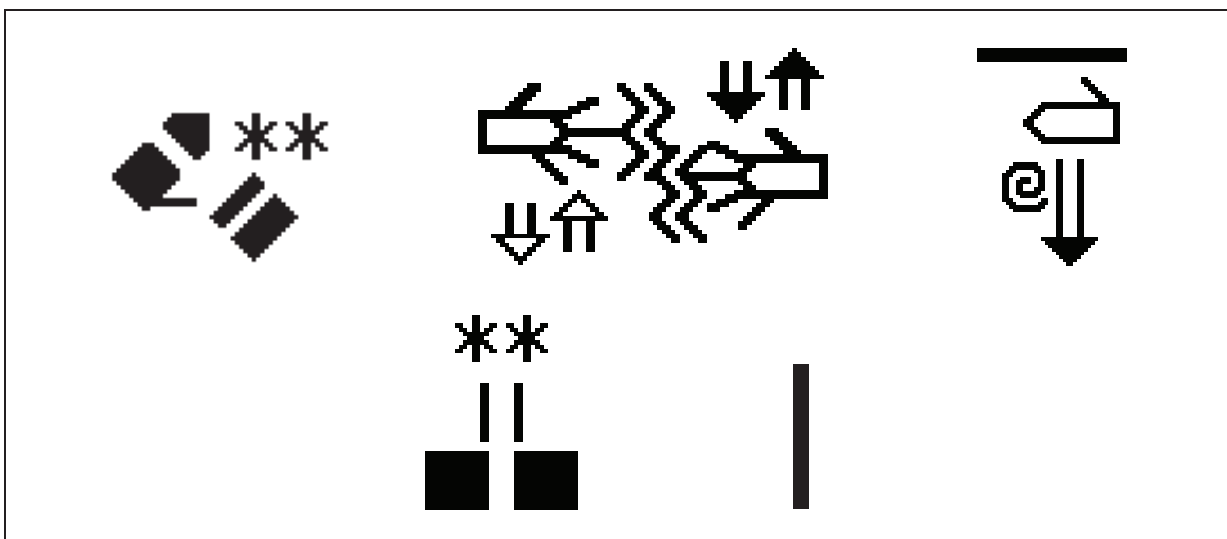
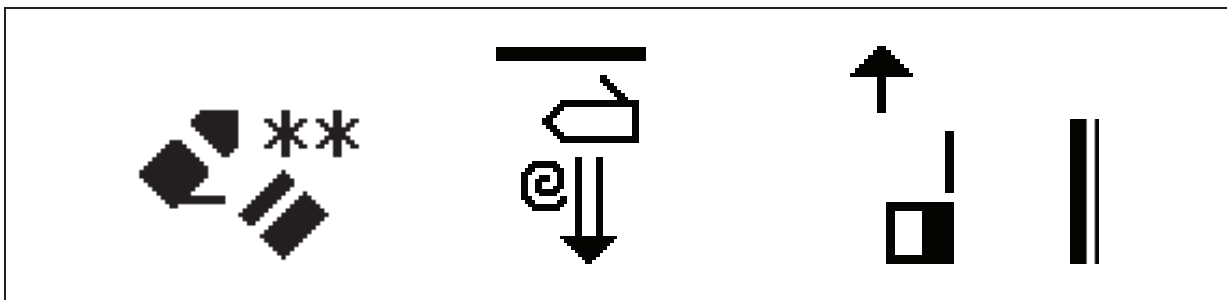
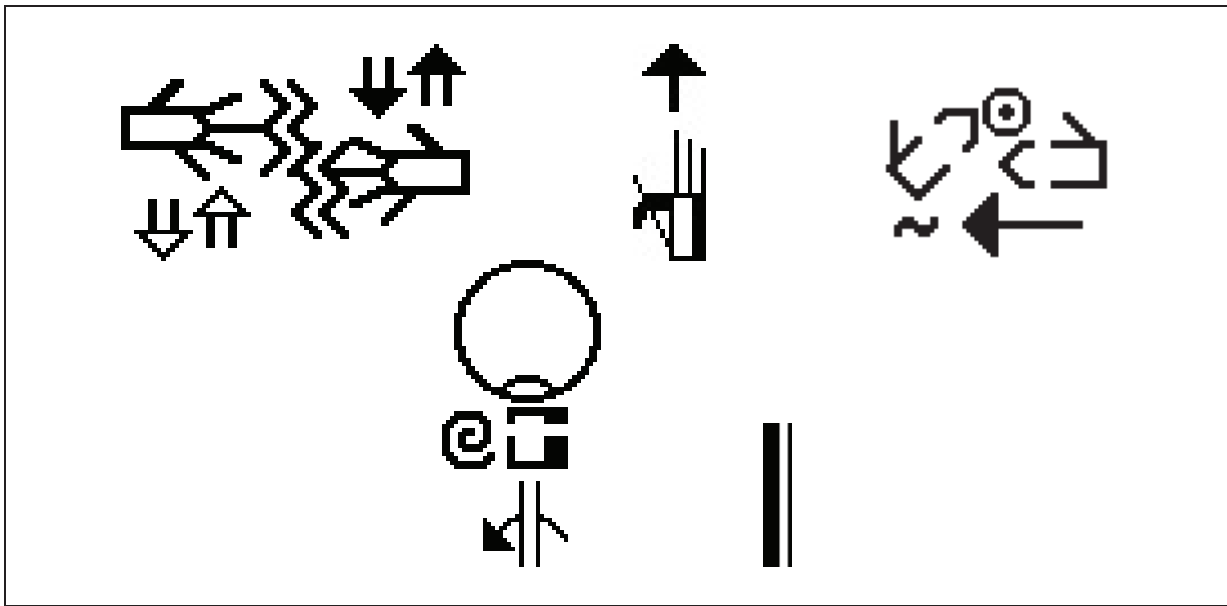
4.3.2. Lekcja 15

JĘZYK POLSKI	PJM	SW
prosić		
przepraszać		
dziękować		
komputer		

laptop		
sport		

ZADANIE: Odczytaj zdania w zapisie SW.

Poprawnie odczytane zdania:

Dziękuję za laptopa.
[DZIEKOWAĆ-LAPTOP.]

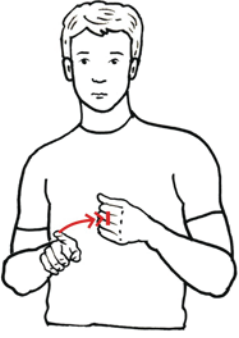
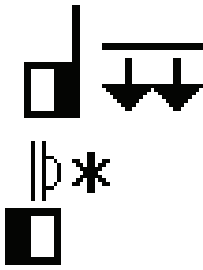

Czy ty masz w domu komputer?
[KOMUTER-DOM-MASZ?]

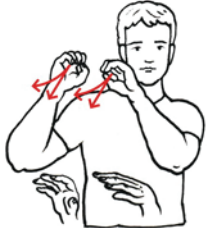

Czy twój komputer jest nowy czy stary?
[KOMPUTER-TWÓJ-NOWY-STARY?]

Czy ty lubisz sport?
[SPORT-LUBIĆ-TY?]

Lubię sport i komputer też.
[SPORT-KOMPUTER-LUBIĆ-TEŻ.]

4.3.3. Lekcja 16

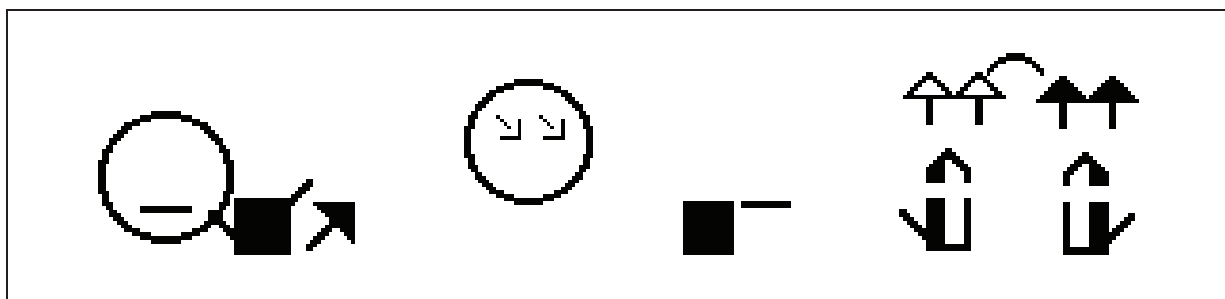
JĘZYK POLSKI	PJM	SW
poczta		
numer		
mało		
dużo		

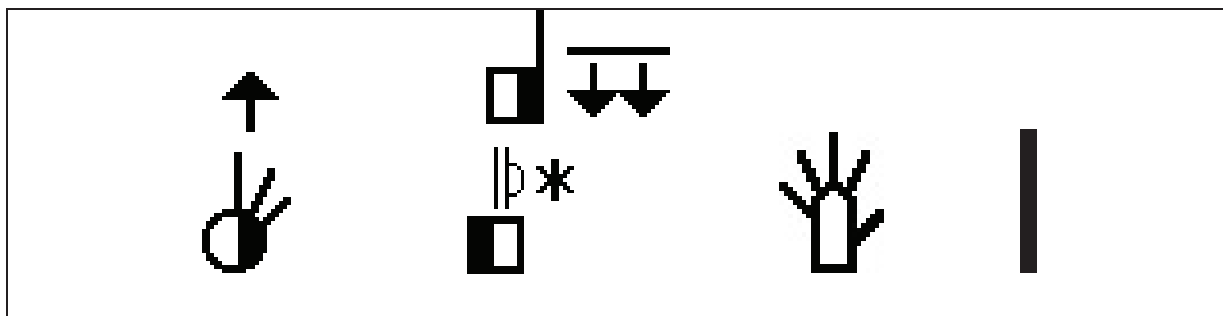
ile		
informacja		

ZDANIE: Ułóż zdania w SW mając do pomocy etykiety z notacją SW.

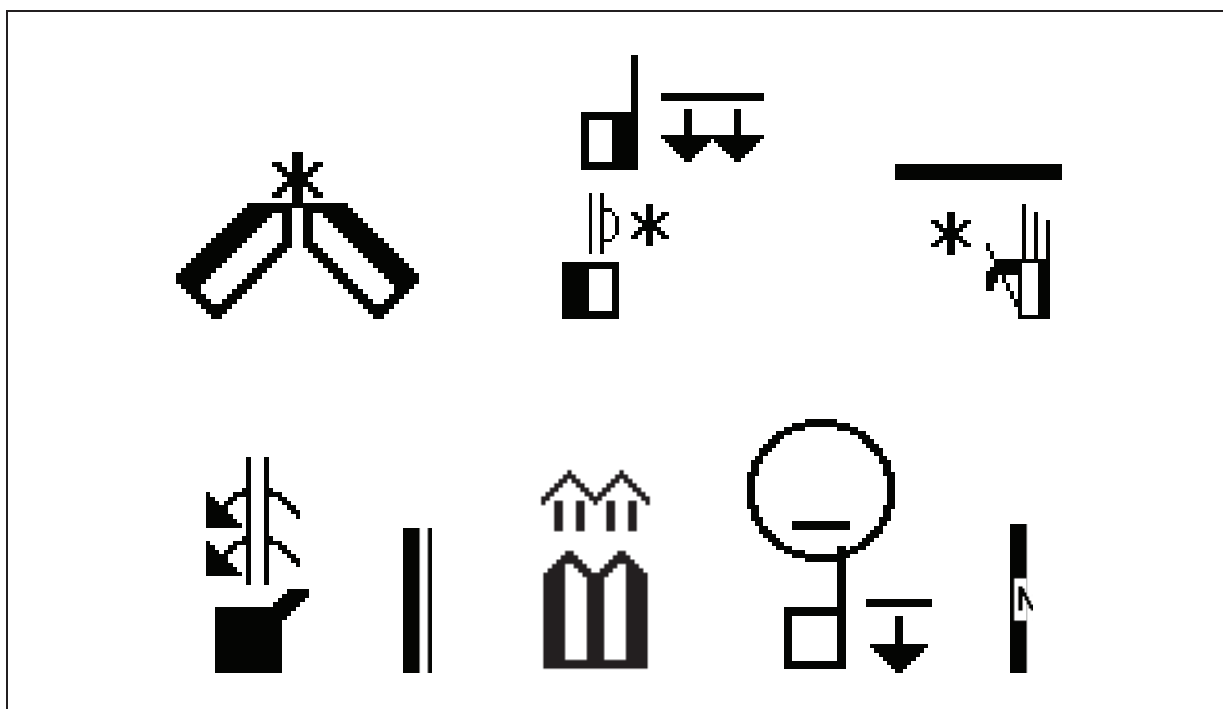
Przykłady zdań ułożonych przy pomocy etykietek:

Poczta jest na ulicy Dobrej numer 5.
[POCZTA-TAM-ULICA-DOBRY-NUMER-5]

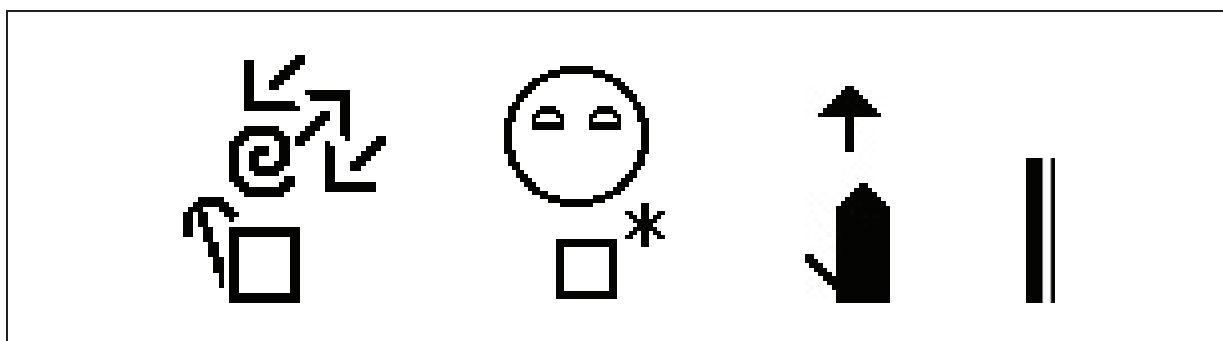

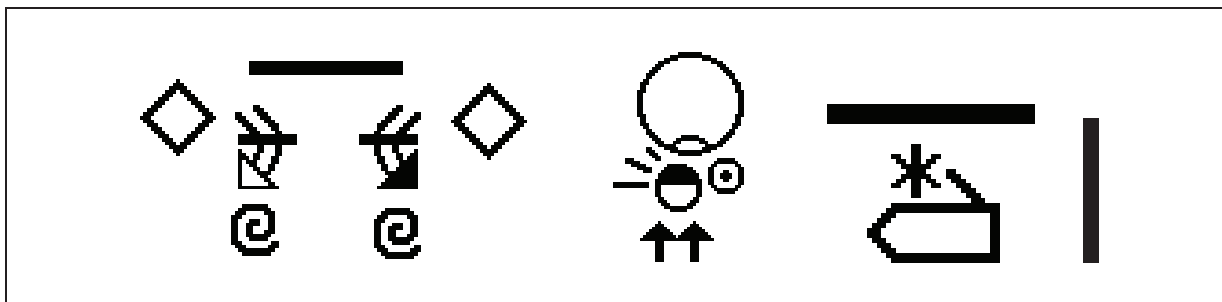
Jaki jest twój numer domu? Powiedz mi, proszę!
 [DOM-NUMER-TWÓJ-JAKI?][PROSIĆ-POWIEDZ MI!]

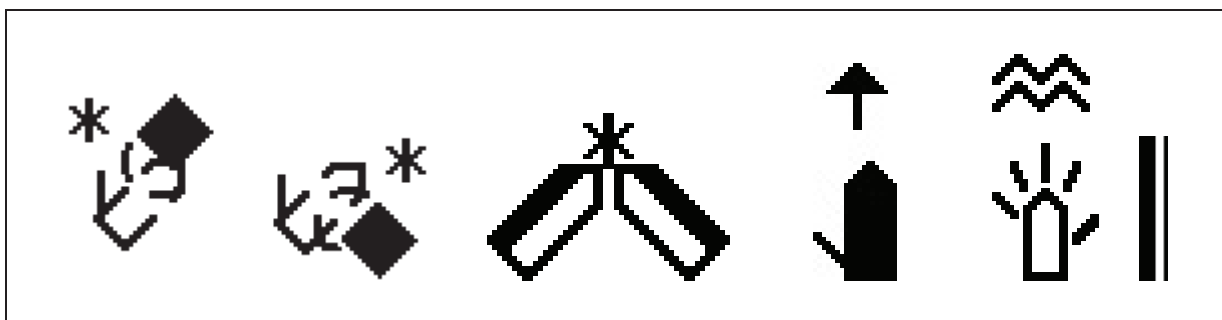
Czy ty masz dużo pieniędzy?
 [PIENIADZE-DUŻO-MASZ?]

Mam mało ubrań.
[UBRANIE-MAŁO-MAM.]

Ile masz w domu pokoi?
[POKÓJ-DOM-MASZ-ILE?]

5. ✋. Podsumowanie wiadomości na temat SignWritingu – zapis znaków PJM w SW

Jednostki lekcyjne: 1

Czas trwania jednostki lekcyjnej: 45 minut

Opis:

Ostatnia jednostka lekcyjna w ramach 30-godzinnego kursu SignWritingu, to sprawdzenie wiadomości z zakresu SW oraz umiejętności praktycznego posługiwania się SW. Aby w sposób obiektywny sprawdzić umiejętności słuchaczy, przygotowano zakres ćwiczeń do samodzielnego wykonania. Obejmuje on wiadomości z teorii SW, zapisu alfabetu i liczebników oraz z zapisu znaków migowych w SW.

Lektor wyjaśnia słuchaczom, na czym polega sprawdzenie następnie rozdaje przygotowane zadania i poleca je samodzielnie wykonać. Na zakończenie zajęć omawia wykonane zadania koryguje błędy i prezentuje prawidłowo wykonane zadania. Całość mieści się w jednej jednostce lekcyjnej.

Cele operacyjne :

- sprawdzenie wiadomości o SignWritingu
- sprawdzenie umiejętności zapisu znaków PJM w SW
- sprawdzenie umiejętności odczytania notacji SW
- sprawdzenie praktycznego posługiwania się zapisem SW

Metody pracy:

- omówienie wykonania zadania
- kontrola wykonywania zadań

Formy pracy:

- samodzielna praca uczniów

Środki dydaktyczne :

- Zadania testowe

Test sprawdzający

Zaznacz prawidłową odpowiedź.

- 1) Rok powstania metody zapisu znaków PJM, czyli SignWritingu, to:
  - 1970
  - 1974
  - 1983

- 2) Jak nazywa się osoba, która wymyśliła SW?
  - Valerie Sutton
  - Janusz Korczak
  - Iwona Grzesiak

- 3) Co to jest SignWriting?
  - Znaki naturalnego języka migowego (PJM)
  - Znaki migowe sztuczne (SJM)
  - Pismo migowe

- 4) Co to jest SignPuddle?
  - Słownik internetowy SW
  - Tytuł książki o języku migowym
  - Strona internetowa dla Głuchych

Wykonaj poniższe polecenia

- 5) Narysuj układy dłoni odpowiadające poniższym symbolom SW

6) Odczytaj symbol

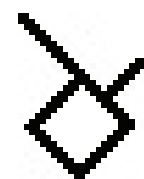
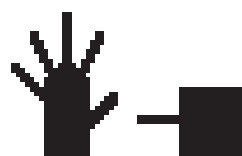
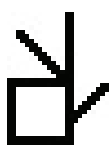
7) Dopasuj strzałkami znaki liczb do zapisu w SW

6

2

10

3

8) Odczytaj znaki i zapisz ich polskie tłumaczenia

9) Zapisz poniższe słowa w SW

DOM	
RODZEŃSTWO	
DWA MIESIĄCE	
JAK	
ŁADNY	
9	

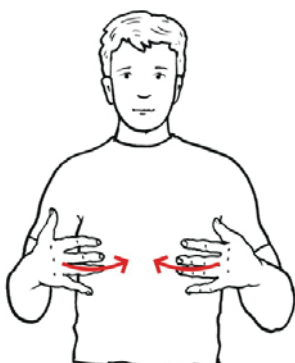
10) Zapisz dialog w SW

Czy ty jesteś głuchy ?	
Nie, ja jestem słyszący.	

11) Zapisz znaki PJM w SW

.....

.....

6. -. Słowniczek

A

Adres

B

Bałagan

Było

C

Chcieć

Chleb

Chłopiec

Chodzić

Ciepły

Co?

Co słycać?

Co to jest?

Codziennie

Czas

Cześć

Czytać

D

Dobry

Dom

Dużo

Dwa miesiące

Dzieci

Dziecko

Dzień dobry

Dziewczynka

Dziękuję

G

Gazeta

Gdzie?

Głuchy

Godzina

I

Ile

Ile masz lat

Imię

Informacja

Iść

J

Ja

Jaki?

Jechać

Jedzenie/Jeść

Jego

Język

K

Kapać się/Łazienka

Kiedy?

Komputer

Książka

Kto?

Kto to jest?

Która godzina?

L

Laptop

Lata (wiek)

Lubić

Ł

Ładny

Łazienka/Kapać się

M

Mało

Mama

Masz

Miasto

Mieć/Mam

Miesiąc

Mieszkać

Migać

Mój

Mówić
 My
 My dwoje
 My w trójkę

N

Nauczyciel/Uczyć kogoś
 Nazwisko
 Nie
 Nie było
 Nie chce mi się
 Nie chcieć
 Nie lubić
 Nie mam/Nie ma
 Nie rozumieć
 Nie wolno
 Nowy
 Numer

O

OK
 On
 Oni
 Oni dwoje
 Owoc

P

Pa Pa
 Piąta godzina
 Pieniądze
 Pisać
 Poczta
 Pokój
 Powiedz jemu
 Powiedz mi
 Praca/Pracować
 Proszę
 Pysznic
 Przepraszam

R

Robić
 Rodzeństwo
 Rodzina
 Rok
 Rozmawiać
 Rozumieć

S

Sam
 SignWriting
 Sklep
 Słabosłyszący
 Słyszający
 Sport
 Sprzątać
 Stary
 Studia
 Szkoła

T

Tak
 Taki sam/Też
 Tam
 Tata
 Teraz
 Też/Taki sam
 Tłumaczyć
 Twój
 Ty
 Tydzień
 Tydzień temu

U

Ubranie
 Uczyć kogoś/Nauczyciel
 Uczyć mnie
 Uczyć się
 Ulica
 Umieć

W

Warzywa
 Wiem/Znam
 Woda
 Wolno
 Wszyscy
 Wy

Z

Za tydzień
 Za rok
 Zimny
 Znam/Wiem

7. Bibliografia

Bielak M., Rosik P., Tomaszewski P., 2009. *Podręcznik do nauki PJM dla nauczycieli pracujących z młodzieżą głuchą i zajmującą się kształceniem zawodowym*. ZGPZG Warszawa.

Bielak M., Cygler P., Rosik P., Tomaszewska E. 2008, 2009, 2010. *Język i my – lekcje PJM*. [w:] *Świat Ciszy* 12/2008, 1, 2, 3, 4, 6, 8, 9/2009, 1, 2/2010,

Długołęcka L. 2004. *SignWriting - pismo migowe, które zachwyca głuchych na całym świecie*. *Świat Ciszy* 9/2004: 8-11.

Grzesiak I. 2007. *Strukturalna klasyfikacja i systematyzacja znaków Polskiego Języka Migowego dla potrzeb leksykografii dwujęzycznej*, wyd. Fundacja na Rzecz Osób Głuchych i Języka Migowego w Olsztynie.

Mini rozmówki migowo (PJM) – polskie, polsko – migowe (PJM) ze słownikiem. 2008. red. I. Grzesiak, Wyd. Olsztyn.

Hendzel J. K. 2000. *Słownik polskiego języka migowego*. Wyd. RAKIEL, Olsztyn

Język migowy w XXI wieku na świecie i w Polsce. 2008. Materiały konferencyjne pod red. I. Grzesiak, wyd. Fundacja na Rzecz Osób Głuchych i Języka Migowego w Olsztynie.

Język migowy we współczesnym szkolnictwie na świecie i w Polsce. 2007. Materiały konferencyjne pod red. I. Grzesiak. Symposium naukowe, Malbork 31.03.2007.

Kossakowska B., Szczepankowski B., Wasilewska T. M. 2001. *Język migany pierwsze kroki*. Wyd. INFOPRESS, Olsztyn.

Rona M., Szczepankowski B., 1994. *Szkolny słownik języka migowego*. Oficyna Wydawnicza "Vinea", Bydgoszcz.

Szczepankowski B. 1994. *Podstawy języka migowego. Podręcznik dla nauczycieli*. WSiP Warszawa.

Bielak M., Rosik P., Tomaszewski P., 2009. *Podstawy Polskiego Języka Migowego. Podręcznik do nauki PJM dla lektorów (Basics of Polish Sign Language. Teacher's curriculum guide)*. ZGPZG Warszawa.

Strony internetowe:

<http://pl.wikipedia.org/wiki/SignWriting>

http://pl.wiktionary.org/wiki/Main_Page

<http://www.movementwriting.org/>

<http://www.signbank.org/signpuddle/>

<http://www.signwriting.org/>

http://www.signwriting.org/archive/docs7/sw0617_Cross_Linguistic_Guide_SignWriting_Parkhurst.pdf

<http://www.valeriesutton.org/>

SignWriting

PROJEKT REALIZOWANY PRZEZ:

Centrum Zespołów Analityczno Strategicznych Sp. z o.o.
w Partnerstwie z Polskim Związkiem Głuchych oddz. Małopolski

Człowiek - najlepsza inwestycja